

Životní pomoc obětem trestných činů v pomáhajících profesích

Bc. Daniel Kubáček

Diplomová práce 2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Daniel Kubáček**
Osobní číslo: **H160298**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Životní pomoc obětem trestných činů**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti krizové intervence, pomáhajících profesí a organizací poskytujících pomoc obětem trestných činů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ROBERTS, Albert R. Crisis intervention handbook: assessment, treatment, and research. New York: Oxford University Press, 2000. ISBN 01-951- 3365-X.

JELÍNEK, Jiří. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-016-1.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978- 802-4720-142.

HUNYADIOVÁ, Stanislava. Krízová intervencia v pomáhajúcich profesiách. Prešov: Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča, 2012. ISBN 978-80- 8132-060-6.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. Sociálna pedagogika ako životná pomoc. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

1. prosince 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2018

Ve Zlíně dne 1. prosince 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 19.4.2018

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením = užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou pomoci obětem trestných činů v pomáhajících profesích. Teoretická část práce obsahuje informace o obětech trestných činů, získané studiem odborné literatury a dalších informačních zdrojů. Další část práce obsahuje informace o typologii obětí trestných činů, viktimizaci a nastiňuje, jaké jsou dopady trestných činů na oběť. Následně pak popisuje práva obětí trestných činů a druhy laické a odborné pomoci. Praktická část obsahuje kvantitativní výzkumné šetření u pracovníků v pomáhajících profesích, které objasňuje a testuje závislosti mezi sebepojetím o znalostech pomoci obětem trestných činů, délkou jejich praxe a pohlavím.

Klíčová slova:

Trestný čin, oběť, zvláště zranitelná oběť, pomoc, viktimizace, pomáhající profese

ABSTRACT

The presented diploma thesis deals with assisting to victims of crime in helping professions. The theoretical part of the thesis contains information about victims of crime, obtained by studying specialized literature and other information sources. The following part of the thesis focuses on the typology of crime victims, victimization and outlines the impact of the crime on the victim. It also describes the crime victims' rights and types of non-professional and professional assistance. The practical part includes a quantitative research survey of workers in helping professions which clarifies and verifies the connection between their knowledge about assisting to victims of crime, their length of practice and their gender.

Keywords:

Crime, victim, particularly vulnerable victim, assistance, victimization, helping profession

Děkuji panu doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za jeho ochotu, čas a úsilí, které vynaložil při vedení mé diplomové práce. Mé poděkování patří také paní Mgr. Ivě Staňkové při pomoci s výzkumnou částí diplomové práce. Poděkování patří také všem respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a v neposlední řadě mé manželce za trpělivost, podporu a toleranci nejen během psaní této práce, ale i během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM	12
1.1 STAV ZKOUMANÉHO TÉMATU V LITERATUŘE A DOKUMENTECH	13
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE	16
1.3 K ZÁKLADNÍM POJMŮM	18
2 TRESTNÉ ČINY, TYPOLOGIE OBĚTÍ A VIKTIMIZACE	22
2.1 ROZDĚLENÍ TRESTNÝCH ČINŮ	23
2.2 TYPOLOGIE OBĚTI TRESTNÉHO ČINU	25
2.3 VIKTIMIZACE A DOPAD TRESTNÉHO ČINU NA OBĚŤ.....	29
3 MOŽNOSTI POMOCI OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ	36
3.1 PRÁVA OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ	37
3.2 ODBORNÁ A LAICKÁ POMOC	41
3.3 NESTÁTNÍ ORGANIZACE.....	47
II. PRAKTICKÁ ČÁST	50
4 METODOLOGIE VÝZKUNÉHO ŠETŘENÍ.....	51
4.1 METODA SBĚRU DAT A TECHNIKA VÝZKUMU	52
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	52
4.3 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	53
5 VLASTNÍ INTERPRETACE VÝZKUNÉHO ŠETŘENÍ.....	54
5.1 VYHODNOCENÍ DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJŮ	54
5.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	57
5.3 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	73
6 SHRUTÍ VÝZKUMU.....	77
7 DISKUSE	80
8 DOPORUČENÍ.....	82
ZÁVĚR	84
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	86
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	91
SEZNAM TABULEK.....	92
SEZNAM OBRÁZKŮ	93
SEZNAM GRAFŮ	94
SEZNAM PŘÍLOH.....	95

Úvod

„Naším prvořadým účelem v tomto životě je pomáhat druhým. A pokud jim nemůžete pomoci, alespoň jim neublížíte.“

J.S.Dalajlama (G.cz, © 2015 - 2017)

Léta se ve sdělovacích prostředcích a zejména v televizi setkáváme s pachateli trestných činů, kterým je věnována velká pozornost. Někteří z nich mají dokonce i svůj pořad a budují si svoji prodejní značku. Prakticky žádná nebo nulová pozornost je pak věnována obětem trestných činů, jejich pozůstalým, rodinám, či příbuzným. Titulky novin znějí ve smyslu, lupiči zabili prodavačku, jsou na útěku. Nebo studenta soudí za vraždu matky. Nelituji toho, napsal. Pokud už je nějaká pozornost věnována oběti, tak ve stylu otázky jako tenistce Petře Kvitové „Jak se teď cítíte, když Vám pořezali prsty na ruce?“ Bohužel tyto skutečnosti svědčí o morální úrovni celé společnosti a byly inspirativní pro vytvoření této diplomové práce, která je zaměřena na pomoc obětem trestných činů. Zatímco má pachatel trestného činu přesně vymezená práva a povinnosti v rámci trestního řízení, oběť je spíše nezúčastněným subjektem a neklade se na ni důraz. Na oběť trestného činu se v rámci trestního řízení jaksi zapomnělo. V literatuře se můžeme dočíst o osobách pachatele a jeho psychologických profilech, ale málo kde se dozvíme o tom, co cítí oběť. Naštěstí existují organizace, které se pomocí obětem trestných činů zabývají a mohou jim pomoci jak v trestním řízení, tak v osobním životě. To, že mají oběti zastání, dokazuje také vznik vědního oboru viktimologie a dalších organizací, které se těmito osobami zabývají. I stát na oběti myslí ve svých legislativách, kdy je dokáže finančně odškodnit. V neposlední řadě pak i mezinárodní společenství, která se věnují postavení obětí trestných činů a přenášejí je do mezinárodních dokumentů, jež se této problematice věnují. Sociální pedagog má široké pole uplatnění, ve kterém pracuje s lidmi. Je tudíž nejen z tohoto pohledu pomoc obětem trestných činů zajímavou oblastí ke zkoumání.

Teoretická část diplomové práce je věnována obětem trestných činů a nastiňuje možné způsoby jak jim pomoci. Zamýšlí se nad vztahem pomoci a sociální pedagogiky. Vymezuje základní pojmy související s danou problematikou. Pokouší se o ukotvení problematiky pomoci obětem trestných činů. Od obecných informací přechází k tématu pomoc obětem a toto téma podrobněji rozvádí. Charakterizuje dopady trestného činu na oběť. Obsahuje také kontakty na organizace věnující se pomoci obětem trestných činů a

měla by sloužit obětem, aby si nejen uvědomili, že v tom nejsou sami, ale že existují i lidé, kteří jim chtějí pomoci.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na zaměstnance v pomáhajících profesích, u kterých je cílem pomocí dotazníkového šetření a kvantitativního výzkumu vyvrátit nebo potvrdit stanovené hypotézy a zodpovědět cílové otázky diplomové práce. Cílem výzkumného šetření je zjistit v jaké míře a s jakými oběťmi trestných činů se zaměstnanci v pomáhajících profesích setkávají. Jaké znají zaměstnanci pracující v pomáhajících profesích možnosti pomoci obětem a jakým způsobem vyhledávají informace, kterými by mohli obětem pomoci. Jaký mají vztah k otázce pomoci obětem a jejího řešení a jestli jsou aktivní ve vzdělávání se v tomto směru. Zjistit jaké jsou názory pracovníků v pomáhajících profesích na oběť a co by dle nich bylo přínosem pro oběti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM A ZÁKLADNÍM POJMŮM

Ve snaze proniknout do problematiky pomoci obětem trestných činů, je potřeba seznámit se s dostupnou literaturou a dalšími informačními zdroji zabývající se touto oblastí. Úvodní kapitola této práce je proto zaměřena na rešeršní činnost dostupné literatury. Dále vymezuje vztah a souvislosti problematiky pomoci obětem trestných činů a sociální pedagogikou. Následně se zaměřuje na terminologické vymezení klíčových pojmů týkající se tématu. V české literatuře chybí dostatek odborných publikací a výzkumných studií zabývajících se tématem oběti trestného činu. Pro lepší vyznání se v tématu, prohloubení a doplnění informací slouží také informační zdroje nalézající se na internetových stránkách organizací zaměřujících se na danou problematiku. Díky těmto informacím lze do tohoto tématu lépe proniknout. Člověk zde získá aktuální informace, přehled o daném tématu a potřebné rady. Jedním z takovýchto zdrojů je Bílý kruh bezpečí. Dané problematice se věnuje již 26 let. Na svých internetových stránkách poskytuje obětem praktické rady a informace, psychologické a sociální poradenství a také právní pomoc. Vše je bezplatné a diskrétní. Člověk může díky jejich stránkám získat odpovědi na své otázky a také sílu a důvěru jít vše nahlásit na Policii ČR. Dalšími zdroji, kde lze získat potřebné informace, jsou organizace zřízená státem nebo nestátní neziskové organizace. Ty umožňují ohroženým osobám vyznat se v celé situaci, zajistit pomoc a poradit jim, jak postupovat dále. V České republice je od 1. ledna 2001 zřízena probační a mediační služba. Jejím posláním je zprostředkování účinného a prospěšného řešení problému spojených s trestnou činností a zároveň zajištění opatření na ochranu zájmů poškozených a také prevence kriminality. V roce 2007 pak byla v ČR zřízena pro jednotlivé kraje Intervenční centra. Poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím formou ambulantní, terénní nebo pobytové služby. Jejich cílem je zajistit ohroženým osobám bezpečí a pomoci jim s návratem do běžného života. Dále se oběť trestného činu může obrátit na Policii ČR. Úkolem policistů je prověřovat veškerá oznámení a zajistit potřebné důkazy tak, aby mohlo být spáchání trestného činu pachateli prokázáno. V ČR existují rovněž linky krizové telefonické pomoci, kde může oběť trestného činu zavolat. Další snahou o řešení problému obětí vedl ke vzniku viktimologie. Jedná se odvětví kriminologie a o obor, věnující se obětem trestných činů a jejich typologiím. Zároveň zkoumá předpoklady, za jakých podmínek se člověk stane obětí trestného činu. Tématem se zabývají i mezinárodní organizace. Ty během 80. let 20. století přijaly několik dokumentů věnujících se obětem trestných činů. Mezi nejvýznamnější patří Deklarace OSN č. 40/34

z roku 1985 o základních principech spravedlnosti pro oběti trestného činu a pro oběti zneužití moci, Evropská úmluva o kompenzaci obětí násilných trestných činů z roku 1983, Doporučení Rady Evropy R (87) 21 o pomoci obětem a o prevenci viktimizace a Doporučení Rec 8 Výboru ministrů členských států ohledně pomoci obětem trestných činů z roku 2006.

1.1 Stav zkoumaného tématu v literatuře a dokumentech

V domácí literatuře najdeme jen nepatrnou hrstku autorů věnující se podrobně tématu obětem trestných činů. Není se čemu divit. Je to téma velmi citlivé a závažné. Získání jakýchkoli informací o obětech je proto obzvláště těžké. Postižení, neboli poškození, mnohdy neoznámí, že se stali obětí trestného činu a pokud ano, hlídají si své soukromí. Pochopitelně k tomu mají své důvody. Většina autorů publikací a příruček o obětech trestných činů pochází z řad psychologů a policistů. Jednou z nejpodstatnějších knih pro tuto práci se staly knihy *Pomoc obětem a svědkům trestných činů* (Čírtková a Vitoušová, 2007) a *Krizová intervence* (Vodáčková et al., 2012).

Velmi přínosnou publikací pro tuto práci se stala kniha *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů* (Čírtková a Vitoušová, 2007). Kniha v pěti kapitolách podává přehledně informace a doporučení pro pomoc obětem trestných činů. Je inspirací především pro psychology, sociální pracovníky, právníky, pracovníky probační a mediační služby a dalším pracovníkům v pomáhajících profesích. Praktické informace zde naleznou ale i studenti, lékaři, pracovníci linky důvěry a další, kteří se buď na vlastní kůži stali obětí kriminality, nebo ve svém okolí znají osobu, která potřebuje pomoci. Je napsána tak, aby pomohla obětem se zorientovat v problémech a pocitech, které prožívají. Symbolicky byla vydána k 15. výročí založení občanského sdružení Bílý kruh bezpečí a Evropského dne obětí.

Pro hlubší seznámení se s danou problematikou byly studovány knihy *Krizová intervence* (Vodáčková et al., 2012) a *Krizová intervence v kazuistikách* (Brož a Vodáčková, 2015). První zmiňovaná kniha seznamuje čtenáře s důvody, proč lidé vyhledávají pomoc a jaké jsou možnosti krizové intervence. V první části se podrobně věnuje teoretickým informacím, formám (setkání tváří v tvář, telefonická pomoc, krizová intervence při katastrofách) a technikám krizové intervence. V druhé části jsou rozebírány krize vyskytující se v jednotlivých fázích lidského života. Druhá kniha poskytuje základní údaje o krizi a krizové intervenci pomocí kazuistik. Cílem knihy nebylo podat obecné

teoretické informace, nýbrž ukázat praktické příběhy ze života a na nich demonstrovat hlavní postupy řešení krizových situací. Kniha obsahuje i části, které se čtenářem interagují pomocí otázek a úkolů.

Zásadní publikací byla *Psychologie obětí trestných činů* (Velikovská, 2016). Autorka působí jako policejní psycholog, systematicky se zabývá problematikou obětí trestných činů a psychologickými aspekty jejich viktimizace. Ve své knize popisuje jevy a procesy, o kterých toho u nás stále moc napsáno není. Ve čtyřech kapitolách se zaměřuje na proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevenci a vyrovnávání se s viktimizací a dále zde přikládá reálné případy z policejní praxe a návody, jak poškozeným pomoci.

Kniha *Partnerské násilí* (Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008) se zaměřuje na násilí v partnerských vztazích z pohledu obětí, pachatelů a dětí. Snaží se zjistit, jak účastníci domácího násilí vnímají tuto problematiku. Kniha je rozdělena na čtyři kapitoly. V úvodu jsou vysvětleny základní pojmy a formy domácího násilí. Dále jsou v knize zmiňovány i nejčastější mýty spojené s násilím v partnerských vztazích. V dalších kapitolách jsou popsány možné způsoby intervence a základní doporučení pro efektivní pomoc obětem. Kniha obsahuje i seznam organizací, které se zabývají pomocí obětem trestných činů.

Publikace *Sám proti agresi* (Novák a Capponi, 1996) představuje základní informace o agresivitě, šikanování, psychickém týrání na pracovišti – mobbingu a fyzickém napadení. Dá se říci, že jde o praktickou příručku na zvládnutí agrese v sociálních skupinách. Popisuje různé formy agrese a uvádí praktické rady, jak se jí bránit. Dále se snaží naučit odhalovat projevy agrese, bránit se různým projevům agrese nebo jim předcházet. Je rozčleněna do 10 kapitol. Místo úvodu a závěru je součástí publikace test. Úvodní test vystihuje přístup člověka k životu. Podle výsledku vyhodnocení na něj navazují dva subtesty. Závěrečný test se týká asociací, jež nám vyvstávají u rodinných příslušníků. Při vyplňování testu se klade důraz na zamyšlení se nad svým chováním.

Zahraniční literatura

Ze zahraničních titulů byla studována kniha *Krise a tvořivý přístup k ní: Typy životních krizí, jejich dynamika a možnosti krizové intervence* (Kast, 2000). Autorka se v knize zabývá otázkami typických životních situací, které mohou vyvolat krizi. Je rozdělena do osmi kapitol, jež se zaměřují na témata krize jako šance, krize zrání, krize z nadměrné a

nedostatečné stimulace, krizová intervence při susidálním ohrožení, krizová intervence u krizi ze zármutku, krizová intervence při zjištění život ohrožující nemoci, krizová intervence u eskalující partnerské rozepře a krize v rámci psychoterapeutického procesu. Popisovaná problematika je zde prezentována i pomocí praktických příkladů.

Mezinárodní příručka pomoci obětem o využití a aplikaci deklarace OSN o základních principech spravedlnosti ohledně obětí trestného činu a ohledně obětí zneužití moci (Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997). Příručka je rozdělena do pěti oddílů, v kterých se zabývá dopadem viktimizace, programem pomoci obětem, odpovědností profesionálních a dobrovolných pracovníků vůči obětem, vnitrostátní právem, politikou a plánováním a spoluprací na mezinárodní úrovni. Hlavním cílem programu služeb je pomoc obětem dokázat se vyrovnat s emocionálním traumatem a poskytovat tyto služby: krizovou intervenci, poradenství, podporu obětí, podporu v průběhu vyšetřování trestného činu, podporu v průběhu trestního stíhání a soudního řízení, podporu po ukončení případu, výcvik profesionálních pracovníků, zabývajících se oběťmi, služby zajišťující výchovu občanů, preventivní služby a měl by být vypracován také etický kodex.

Kniha *Domácí násilí* (Conwayová, 2007) slouží jak obětem domácího násilí, tak i těm, kteří znají v okolí někoho v této pozici a chtějí mu pomoci. Autorka v publikaci na devíti příkladech skutečných lidí líčí různé způsoby projevů domácího násilí a zároveň ukazuje možnosti, jak se mu můžeme bránit. Publikací se snaží dát obětem domácího násilí na vědomí, aby se nebály vše přiznat a někomu se s problémy svěřily.

Sociální pedagogika ako životná pomoc (Bakošová, 2005). Jedná se o vysokoškolskou učebnici pro studenty oboru pedagogiky, která je výsledkem vědecké a pedagogické činnosti autorky. Kniha je rozdělena do sedmi kapitol. Tři kapitoly jsou teoretického charakteru. Popisují terminologii, koncepci a model sociální pedagogiky, dále objasňují vztah k speciální pedagogice, sociální práci, sociální andragogice, psychologii, sociologii a dalším disciplínám. Další čtyři kapitoly mají teoreticko-empirický charakter. Jsou podloženy výzkumnými zjištěními a analýzou případových studií. Každá kapitola je didakticky zpracována tak, aby příklady, spojením teorie a praxe, otázkami a úlohami pro studenty, byla příručkou pochopení sociálních a výchovných jevů.

Cizojazyčná literatura

Přehledně zpracované a ucelené informace podává kniha *Crisis intervention handbook: assessment, treatment, and research* (Roberts, 2000). Publikace vznikla jako reakce na rostoucí množství krizových situací, jež ovlivňují životy široké veřejnosti. Zaměřuje se na služby krizové intervence pro osoby, které jsou oběťmi přírodních katastrof, školního a domácího násilí, násilných zločinů a osobních či rodinných krizí. Publikace je rozdělena do pěti kapitol, v nichž se autor průběžně zabývá přehledem teorie krize a krizové intervence a práci s klienty. Dále hodnocení krize a modelům krizové intervence u dětí a mladistvých, prevenci krizí u obětí násilí, hodnocení krize a krizovou intervencí v oblastech zdraví a duševního zdraví. Poslední část se zabývá výzkumem a doporučením pro další vývoj. Je určena především jako příručka sloužící k přípravě poskytovatelů pomoci v krizi.

Velmi přínosnou je i kniha *Victimology* (Doerner a Lab, 2015). Kniha je určena studentům systému trestního soudnictví ve Spojených státech a jeho dopadu na oběti trestných činů. Popisuje historii i současný stav oboru viktimologie a načrtává důvody, které vyžadují samostatné zaměření na oběti trestných činů. Autoři vyzývají studenty, aby přehodnotili současnou reakci na oběti trestných činů a vyvinuli lepší přístupy k řešení jejich problémů. Jde o pokračující vydání, které se navíc zabývá důležitými důsledky restorativní justice.

V publikaci *The victim and his criminal: A study in functional responsibility* (Schafer, 1968) se původem maďarský kriminolog a sociolog zabývá oblastí kriminologie. Jako jeden z prvních vycházel z teorie, že člověk je určitým způsobem zodpovědný za to, že se stal obětí trestného činu.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Spousta lidí se stydí mluvit o tom, že se stali obětí trestného činu. Při znásilnění některé ženy ani toto jednání nikomu neoznámí z důvodu, že se za sebe stydí a bojí se reakce okolí. Sociální pedagog se ve své praxi setkává s lidmi všech věkových kategorií. Je pravděpodobné, že i s obětí trestného činu. Když se s takovou obětí potká tvář v tvář, dostává se do situace, kdy si nemusí být jistý, jak se k takovému člověku chovat a jak s

ním v dané situaci jednat. Nakonec se může také stát, že neudělá vůbec nic, aby neudělal nějakou nepřístojnost (Špatenková, 2011).

Jednou z činností, nejen sociálního pedagoga, by měla být snaha těmto lidem nezištně a skrytě pomáhat a také je vyhledávat. Tento by měl při realizaci této sociální práce využívat své vědomosti a dovednosti. Měl by umět skloubit využívání rozumu a srdce sociálního pracovníka (Hunyadiová, 2012).

Na každého dennodenně dopadají rány osudu. Někdo z rodiny se nám zabije v autě, některý z kamarádů spáchá sebevraždu, manžel spolupracovnice sexuálně zneužíval její dceru, nebo se něčí rodiče stali obětí domácího násilí. Tyto rány jsou označovány jako karma nebo neštěstí a mohou potkat kohokoliv a kdykoliv (Baštecká, 2005).

Sociální pedagog se zabývá výchovným působením na sociálně znevýhodněné a rizikové skupiny mládeže a dospělých. Působí na výchovu problémových dětí, poskytuje pomoc rodinám, skupinám mládeže ohroženými drogami a na jedince propuštěné z vazby či z vězení. Mimo jiné se zabývá dětskou kriminalitou, právy dětí a jejich kázní. Měl by se orientovat i v situacích poruchy rodičovství a výchovy. V tomto širokém spektru musí vycházet ze znalostí práva, psychologie, filozofie, sociologie, antropologie a samozřejmě pedagogiky. Sociální pedagogika by se měla zabývat dvěma oblastmi a těmi jsou prevence a terapie (Kraus, 2008).

Kraus chápe sociálně pedagogickou prevenci jako působení sociálního pedagoga v oblasti výchovy. Zde je hlavním faktorem působení na rozvoj osobnosti prostředí. Sociálně pedagogická terapie se pak zabývá výchovou, nebo převýchovou lidí, kteří mají problém se jakkoliv zařadit do společnosti akulturací. Řadí mezi ně osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, přistěhovalce nebo nepřizpůsobivé občany. Můžeme zde také zařadit i oběti trestných činů. Sociální pedagog má možnost působit na děti již na základních školách. Tyto mají legislativy, metodické pokyny a směrnice MŠMT, jež se snaží zabránit nežádoucímu chování u žáků. Každý druh šikany může být předzvěstí budoucího agresivního chování. Agresor i oběť mohou přejímat role i do osobních vztahů. Je tedy důležité s prevencí začít již v dětství a stejně tak, pokud se problémy objevují i v dospělosti. Hlavním úkolem sociálního pedagoga by mělo být prosazování zdravého životního stylu, výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, zdravé výživy a pohybovým aktivitám. Dále také k zvyšování sociálních kompetencí a posilování komunikačních

dovedností. Vytváření příznivého sociálního klimatu. Osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálních dovednostech (MŠMT, © 2017).

Nejen sociální pedagog, ale každý z nás nejlíp ví, co sám potřebuje a co všechno může za pomoci někoho dalšího zvládnout. Proto je zřejmé, že pomoc druhým lidem pomáhá. Záleží na každém z nás, aby s tím něco dělal. Nevyhýbal se odpovědnosti, a pokud se s protiprávním jednáním setká, ať již na vlastní kůži nebo z doslechu, aby jej oznámil na Policii ČR, nebo kontaktoval příslušné organizace, které mohou takovému člověku pomoci. Pokud tak činit nebudeme, lidé budou dál trpět.

1.3 K základním pojmům

Abychom pronikli do problematiky pomoci obětem trestných činů, je nejprve nutné seznámit se s potřebnou terminologií. Tato podkapitola se věnuje vymezení základních pojmů použitých v práci. K jejich vymezení byly využity především dostupné odborné knihy, ale také další knihy a internetové zdroje související s danými pojmy. Přesto, že pojmy jako trestný čin nebo oběť trestného činu jsou u nás běžně používány, je potřeba vědět, co říká legislativa.

Trestný čin

Pojem je definován v rámci trestního zákona v ustanovení podle § 13 odst. 1 trestního zákoníku, kde je uvedeno, že: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“ (ČESKO, © 2009). „*Je velmi složitým sociálním jevem a na jeho zkoumání se podílí několik vědních oborů – kriminologie, věda trestního práva a další*“ (Musil, Konrád a Suchánek, 2004).

Čin jinak trestný

Předmětný zákon hovoří také o pojmu čin jinak trestný. Činem jinak trestným se míní čin, který je relativně beztrestný a za jiných okolností by trestným činem byl. Tyto činy lze rozdělit do dvou kategorií. V první skupině jsou pro společnost nebezpečné činy, ale trestným činem nejsou pro nedostatek věku, nepřičetnost nebo nedostatek rozumové a mravní vyspělosti u osob mladších 18-ti let. Ve druhé skupině jsou ty činy, jejichž pachatel je trestně odpovědný. Tyto činy musí naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu,

nikoliv však v zákonem požadovaném stupni nebezpečnosti pro společnost (ČESKO, © 2009).

Provinění

Tento pojem se váže k trestnému činu a jeho vymezení popisuje zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým. Pokud tento zákon nestanoví jinak, je mladistvý za provinění souzen podle trestního zákoníku (ČESKO, © 2003).

Oběť trestného činu

Každý člověk se může stát obětí trestného činu. Pravděpodobnost stát se obětí trestného činu je ovlivněna řadou faktorů jako například sociální rolí oběti, zaměstnáním, charakterovými vlastnostmi, chováním jedince či společenství osob. Stát se obětí trestného činu je pravděpodobné a stupeň této pravděpodobnosti vyjadřuje tzv. viktimmnost (Kuchta J. a kol., 2005). Přesto, že pojem oběť je běžně používán, lze dohledat více významů tohoto pojmu. Níže jsou uvedeny některé z nich.

Dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů se obětí rozumí *„fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil“* (ČESKO, © 2013). Předmětné ustanovení je formulováno tak, aby i v případě pokusu, eventuálně přípravy, kdy nedojde k účinku v podobě újmy, bylo možné osobu, vůči níž trestný čin směřoval, považovat za oběť.

„Byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považují se, utrpěli-li v důsledku smrti oběti újmu, za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich“ (ČESKO, © 2013).

Význam slova oběť podle Machka (1997) původem souvisí s náboženstvím, neboť znamenal slib daný božstvu.

Můžeme se setkat rovněž s pojmem victim, který lze přeložit jako oběť. Nebo také s pojmem survivor pocházejícím z angličtiny, jehož význam je možné přeložit jako přeživší, v literatuře zabývající se traumatizujícími událostmi (Baštecká, 2003).

Pojem oběť v širším smyslu vymezuje Michančová Slávka (2009) jako oběť trestného činu, přírodní katastrofy, technického neštěstí, což jsou např. dopravní nehody nebo exploze v továrně či teroristických činů.

Pojem v širším slova smyslu obdobně vymezuje rovněž Čírtková (2007), která hovoří o obětech trestných činů, přírodních katastrof, velkých neštěstí a teroristických činů.

Podle zakladatele viktimologie Hanse Von Hentiga (1948) se člověk stává obětí, jestliže je objektivně narušeno jeho právo a subjektivně je to prožíváno s jeho nevolí nebo bolestí. Oběti kriminality pak dělí na primární, sekundární a terciární. Primárními oběťmi jsou přímé oběti trestného činu. Sekundárními oběťmi jsou příbuzní oběti a osoby, které jsou v bezprostředním kontaktu. Nakonec terciárními oběťmi jsou příslušníci komunity, veřejnost, jejichž újma je zprostředkována médii.

Zvlášť zranitelné oběti

Zákon o obětech trestných činů č. 45/20013 Sb. v ustanovení § 2 odst. 4 vymezuje tyto skupiny lidí jako zvlášť zranitelné oběti:

- „dítě
- *osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy, oběti trestného činu obchodování s lidmi*
- *oběť trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) nebo trestného činu teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku),*
- *oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohružku násilím, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběť trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní“ (ČESKO, © 2013).*

Dle Čírtkové (2014) jsou za zranitelnou (vulnerabilní) oběť považováni „jedinci, kteří mají vyšší pravděpodobnost stát se obětí kriminality kvůli podmínkám své existence, ať už jde o biogeografické, environmentální či kulturní vlivy.“

Pomoc

Pro tuto práci budeme pomoc definovat podle Encyklopedie sociální práce (Matoušek et al., 2013), kde „pomoc (podpora, péče) je v nejširším slova smyslu činnost, jíž sociální práce dosahuje svého poslání“. V užším slova smyslu jde vlastně o jeden z hlavních úkolů sociálních pracovníků, kdy pracovníci preferují potřeby klienta před společenskými potřebami.

V křesťanství má toto slovo základ v orientaci na běžné, osobité životní situace a na sebe rozvoj, se zaměřením na rozšíření možností, využití svých limitů, snášení vlastní situace a odstranění vzniklé situace.

V systému komplexní péče poskytnout pomoc dětem, mládeži a dospělým kompenzováním prvků prostředí, přeměna lidí prostřednictvím výchovy s cílem dosáhnout integrace osobnosti (Bakošová, 2005).

Pomáhající profese

Tento pojem je značně využíván, avšak jeho přesnou definici nenajdeme. Jeden ze způsobů jak ji vytvořit je spojení obsahu termínů obor či profese a služby člověku (Matoušek et al., 2013).

Jako služby člověku rozumíme takové programy a činnosti, jejichž úkolem je poskytovat osobám v těžkých situacích podporu nebo zdroje a pomoci jim tak k jejich osobnímu rozvoji nebo zlepšení životních podmínek. Obory i profese můžeme tedy považovat za organizované skupiny lidí specializovaných na řešení určitého typu problému (Baker, 2003).

Viktimologie

Jedná se o nauku o obětech trestných činů. Později také katastrof i jiných neštěstí. Zkoumá zejména jevy jako je osoba oběti a její biologické, psychické a sociální vlastnosti. Zkoumá také vztahy mezi pachatelem a obětí. Dále proces viktimizace a role oběti v něm. Také roli oběti v procesu odhalování, následného vyšetřování a celé projednávání věci. V neposlední řadě pomoc oběti, způsobu jejího odškodnění a rehabilitace (Čírtková, 2014).

2 TRESTNÉ ČINY, TYPOLOGIE OBĚTÍ A VIKTIMIZACE

Téma zločinnosti zajímalo veřejnost již od nepaměti. Po dlouhý čas však byla pozornost odborné i laické veřejnosti jednostranně upřena výhradně na pachatele. Oběti trestných činů zůstávaly v pozadí. To vše se začalo měnit v důsledku vzniku viktimologie. Nauce o obětech, později i katastrof a jiných neštěstí. Jde o poměrně novou vědní disciplínu, která vznikla přibližně v polovině minulého století. Společně s ní začaly v různých zemích vznikat i organizace na pomoc obětem trestných činů (Čírtková a Vitoušová, 2007).

Současný rostoucí zájem o oběti souvisí se zvyšujícími se projevy agresivity, jež jsou stále častější, latentnější a promyšlenější. Pravděpodobnost, že se člověk stane obětí trestného činu, je poměrně vysoká. Nicméně ani v nedávné době jsme na tom nebyli o moc lépe. V současnosti je člověk více než kdy jindy konfrontován s kriminalitou díky sdělovacím prostředkům. Z nich se dovídáme informace o pachatelích a někdy i o obětech trestných činů. Postupem doby tak dochází k od tabuizování příběhů obětí a jejich traumat. Tyto nové informace o mnohých nebezpečích mohou konfrontovat teoretické představy odborníků s krutou realitou a podnítit tak realizaci potřebných opatření, tj. viktimologickou prevenci (Velikovská, 2016).

Tato kapitola je zpracována tak, aby postihla základní trestné činy, se kterými by se sociální pedagog během své praxe mohl setkat. Dále v kapitole nalezneme podrobné zpracování typologií obětí. Od prvních, přes ty nejpoužívanější až k typologii využívané v české kriminologii. Závěrečná část druhé kapitoly se věnuje viktimizaci a dopadu trestného činu na oběť. Možným újmám a příznakům, se kterými se oběť potýká.

2.1 Rozdělení trestných činů

Trestní zákoník eviduje 248 trestných činů (dále jen TČ). Z důvodu přehlednosti si v následující části představíme pouze TČ, se kterými by mohl sociální pedagog nejčastěji přijít do kontaktu, a ty rozdělíme do čtyř skupin. Jedná se o násilné TČ, TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, majetkové TČ a TČ z nenávisti.

Trestné činy jsou podle zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, rozděleny na:

- přečiny – zde jsou řazeny všechny nedbalostní TČ a taktéž úmyslné TČ, za něž hrozí trest odnětí svobody, kde horní hranice trestní sazby je do 5 let
- zločiny – všechny trestné činy, za něž hrozí trest odnětí svobody, kde horní hranice trestní sazby je nad 5 let
- zvláště závažné zločiny – jsou zvláštní kategorií zločinů, kde hrozí trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby je nejméně 10 let (ČESKO, © 2009).

Násilné trestné činy

Tyto TČ jsou podrobně definovány v zákoně č. 40/2009, trestní zákoník. Můžeme je rozdělit do čtyř základních kategorií, které jsou dále děleny do dalších podkategorií:

- TČ proti životu a zdraví – např. vražda, zabití, usmrcení z nedbalosti, těžké ublížení na zdraví, mučení, neposkytnutí pomoci a další
- TČ proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství – např. obchodování s lidmi, zbavení a omezování osobní svobody, zavlčení, loupež, braní rukojmí, vydírání, neoprávněné nakládání s osobními údaji, poškození cizích práv a další
- TČ proti rodině a dětem – např. týrání svěřené osoby a osoby žijící ve společné domácnosti
- TČ narušující soužití lidí – např. nebezpečné vyhrožování a pronásledování (ČESKO, © 2009)

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Jsou definované ve třetí hlavě zvláštní části zákona č. 40/2009, trestní zákoník. Konkrétně se jedná o § 185 – 193. Jde o velmi závažné TČ, které obětem způsobují velmi těžkou psychickou újmu. Radíme zde např. sexuální nátlak, kuplířství, prostituci, šíření pornografie a další. Jako nejvíce zraňující ihned po vraždě je považováno znásilnění. Je zde vyloučena nízká vina agresora. Většina obětí vnímá znásilnění jako ohrožení svého života, a ne jako sexuální čin. Můžeme zde také zařadit TČ obchodování s lidmi (Čírtková a Vitoušová, 2007; ČESKO, © 2009).

Majetkové trestné činy

Jsou definované v páté hlavě zvláštní části zákona č. 40/2009, trestní zákoník. Konkrétně se jedná o § 205 - § 232. Mezi nejpočetnější a dle veřejnosti nejzávažnější majetkové TČ patří krádeže a podvody. Těch se pachatel dopouští úmyslně a proto má oběť právo domáhat se vzniklé škody. Trestněprávní ochrana je poskytována nejen skutečnému majiteli věci, ale i faktickému držiteli, popř. spolumajiteli věci. Mezi další majetkové činy řadíme zpronevěru, neoprávněné užívání cizí věci, provozování nepoctivých her a sázek, podílnictví, lichvu a další (Čírtková a Vitoušová, 2007; ČESKO, © 2009).

Trestné činy z nenávisti

K těmto činům radíme takové TČ, jež bývají páčány v souvislosti s nenávistí pachatele pro některou zdánlivou nebo skutečnou povahu oběti. Může se jednat o nenávist zapříčiněnou příslušnosti k určitému typu rasy nebo etnické skupině, obecně k národnosti, politickému přesvědčení a nenávisti kvůli víře (PČR, © 2018).

Pro porovnání uvádíme dělení kriminality profesora Ondrejčkoviče, podle nějž jsou nejvýznamnějšími druhy kriminality:

- násilná kriminalita – násilné akty proti jedincům či skupinám osob (např. vražda, úmyslné ublížení na zdraví, týrání, únos, rvačka, loupež)
- majetková kriminalita – tento typ prezentují útoky na majetek jedince (např. krádeže, vloupání)

- ekonomická kriminalita – trestné činy v podnikání nebo v oblasti hospodářské soutěže. Zde můžeme zařadit podvody, zpronevěry, krácení daní, úplatkářství (Ondrejko et al., 2000).

2.2 Typologie oběti trestného činu

Osoba oběti byla dlouhá léta mimo pozornost odborné veřejnosti. Snad proto, že oběť TČ nepůsobila na společnost nebezpečně, na rozdíl od pachatele. Až ve 20. a 30. letech 20. století se objevují důraznější snahy z řad právníků, psychologů, kriminologů a dalších odborníků o zlepšení postavení obětí TČ (Čírtková, 2006). Tyto snahy vyústily na konci 40. let ve vznik viktimologie jako takřka samostatné vědní disciplíny. O její vznik se postaral především německý kriminální psycholog a politik Hans von Hentig svým dílem *The criminal and his Victim*.

Na to, jak člověk prožívá újmu spáchanou TČ, má vliv spousta faktorů. Může mezi ně rovněž patřit povaha a okolnosti spáchaného TČ. Vzájemný vztah pachatele a oběti. V neposlední řadě vlastnosti oběti a její věk. Nelze jednoznačně určit prototyp oběti, neboť každá oběť a každý TČ má spoustu proměnných. Přesto někteří autoři rozdělují oběti dle klasifikačních schémat a jejich pojítek neboli odlišností. Někteří dělí oběti dle věku, pohlaví, konkrétních vlastností a způsobu vyrovnávání s traumatem. Jiní pak podle vzájemné interakce mezi jimi a pachatelem (Velikovská, 2016).

Z viktimologického hlediska se oběti trestných činů rozdělují do tří skupin:

- primární – které jsou přímo zasaženy TČ, tj. samotné oběti
- sekundární – osoby blízké, ty které mají k oběti silný emocionální vztah a její újmu prožívají jako vlastní újmu, jedná se o rodinné příslušníky, partnery
- terciární – osoby, které mají blízké sociální okolí, např. sousedé nebo přátelé (Velikovská, 2016)

Zakladatel viktimologie, kriminolog Hans von Hentig, přišel s první typologií, která rozdělovala oběti do skupin podle sociálních charakteristik. Za potencionální oběť považuje:

- mladé, jež jsou viktimizováni na základě své nezkušenosti
- ženy, u kterých se zvýšená viktimizace vyskytuje kvůli jejich slabosti

- staré oběti, které jsou predestinovány tělesnou a duševní omezeností, či celkovou sešlostí
- duševně choré nebo jinak omezené, u kterých je důvodem viktimizace jejich slabomyslnost, závislost na alkoholu nebo jiných návykových látkách
- přistěhovalce, jejich viktimizaci usnadňuje neznalost obyčejů v dané zemi a nedostatek finančních prostředků
- menšiny a hloupé,
- osoby trpící depresemi, které se stávají oběťmi na základě poruchy svého pudu nebo sebezáchovy
- prospěcháře, prostopášníky,
- osoby osamělé a jedince se zlomeným srdcem, kteří jsou zranitelní z důvodu hledání někoho, kdo jim bude dělat společnost
- tyranů a inhibované jedince, tyranů figurují nejčastěji v rodinných tragédiích, inhibovaní jedinci se stávají obětí z důvodu bezvýhodných situací, v nichž se nalézají (Hentig, 1948)

Druhý z otců viktimologie, B. Medelsohn, naopak rozděluje oběti na základě vzájemného působení oběti a pachatele v okamžiku spáchání TČ. Vytvořil škálu obětí podle toho, jakou míru zavinění na spáchání TČ oběť nese. Na jedné straně škály tak stojí oběť, která nenese žádnou vinu na spáchaném TČ, na druhé straně stojí oběť, které lze přičíst větší míru zavinění než pachateli (Čírtková, 2009). Rozdělení je následovné:

- úplně nevinné, jako jsou oběti chodce, kterého poraní nebo zabije nepozorný řidič
- oběti s malým podílem viny, zde uvádí v noci znásilněné ženy v oblasti místa, které má špatnou pověst
- oběť stejně vinná jako pachatel, nebo totožná s pachatelem, zde uvádí sebevraždu
- oběť více vinná než pachatel, jde o ženu, která pachatele provokuje, vezme si ho k sobě domů a poté odmítne pohlavní styk
- oběť podstatně více vinná než pachatel, zde se autor zmiňuje o usmrcení v sebeobraně
- simulující oběť, tím míní nepravdivé obvinění z pohlavního zneužívání (Wemmers, 2017)

Na B. Mendelsohna navázal E. A. Fattah, který se při svém výzkumu rovněž zaměřil na problematiku interakce mezi obětí a pachatelem TČ. Z jeho výzkumů vzešla jedna z nejnámějších typologií obětí TČ. E. A. Fattah rozděluje oběť do pěti skupin:

- oběť nezúčastněná – má k pachateli i k TČ odpor a nepřispívá ke spáchání deliktu. Oběť a pachatel se navzájem neznají, před činem nedochází k interakci oběť – pachatel. Oběť začala vnímat až útok, neměla k dispozici nástupové ukazatele nebo jim nevěnovala pozornost
- oběť latentní či predisponovaná – kvůli svým povahovým vlastnostem, je více než jiní lidé náchylná stát se obětí TČ. Můžeme zde zařadit tzv. chronické oběti. U této oběti jsou obvykle přítomny všechny viktimgenní faktory. Oběť není obecně známá. Neznají ji úřady ani policie. Není známa neformálně. Neznají ji spolupracovníci ani známí. Jde o oběti domácího násilí i sexuálního zneužívání. Výzkumy na dospělých dokazují vysokou latenci těchto jevů v jejich životní historii, z čehož vyplývá, že policejní a soudní statistiky zachycují pouze nepatrné procento této problematiky a to nejčastěji u velmi vyhraněných případů, jako jsou těžká zranění oběti a podobně.
- oběť provokující – oběť se sama vystavila nebezpečné situaci tím, že ji vědomě či nevědomě podcenila nebo špatně odhadla pachatele. Napomáhá tak ke vzniku deliktu svým chováním
- oběť zúčastněná – zaujímá k deliktu pozitivní postoj a spolupůsobí při páčání TČ tím, že jej umožní nebo mu je nápomocna. TČ předchází interakce mezi pachatelem a obětí
- falešná oběť – není skutečnou obětí. Vyskytla se pouze v nesprávný čas na nesprávném místě (Netík, 1997; Čírtková, 2007)

S ojedinělou klasifikací obětí přišel S. Schafer. Vycházel z toho, že TČ není individuální, nýbrž sociální jev, který musí brát do úvahy nejen pachatele, ale i oběti, jež svým jednáním mohou přispět ke své viktimizaci. Pracuje zde s funkční úlohou oběti, dle níž by oběť neměla dělat nic, co by vyvolalo násilí vůči její osobě, a zároveň předcházet jakýmkoli nebezpečným situacím. Podle této funkční odpovědnosti dělí oběti na:

- nesouvisející oběti – nenesou žádnou zodpovědnost, staly se náhodným cílem pachatele

- provokující oběti – jsou spoluodpovědné, pachatel reaguje na nějaký jejich čin nebo chování
- ukvapené oběti – mají určitý stupeň zodpovědnosti, vyskytují se na nebezpečných místech v nebezpečný čas, jsou nevhodně oblečené, dělají nebo říkají rizikové věci
- biologicky slabé oběti – nenesou zodpovědnost, jsou pro pachatele přitažlivé vzhledem ke svému věku, nemohoucnosti apod.
- sociálně slabé oběti – nenesou zodpovědnost, pachatelé je vnímají jako snadné oběti. Jedná se o imigranty nebo národnostní menšiny
- sebeviktimizované oběti – jsou plně zodpovědné, vyskytují se v kriminogenních oblastech. V oblastech, kde se vyskytují drogy, gambling, nebo prostituce
- politické oběti - nenesou zodpovědnost, jen stojí v opozici k moci nebo existuje snaha udržet je v podřadném sociálním postavení (Schafer, 1968, cit. podle Velikovská, 2016).

V české kriminologii se využívá rozdělení obětí dle B. Holysta:

- oběti, které si zavinili svou viktimizací individuálně, např. provokatér. Nebo ji zavinili příslušností k rizikové negativně hodnocené skupině, např. prostitutka
- oběti, které si svou viktimizací nezavinili individuálně, tj. občan, který vystoupí na obranu přepadené osoby a sám je přitom zraněn. Nebo oběti, které nezavinili viktimizací příslušností k rizikové, pozitivně hodnocené skupině, jako jsou například policisté (Holomek, 2013).

Dalším členěním, které lze nalézt v literatuře je dělení na oběť:

- skrytou, tj. ta, která zůstala utajena před OČTŘ
- predestinovanou, tj. osoba s vysokým rizikem viktimizace
- předstírající, simulující újmu
- hypertrofující, zveličující skutečně utrpěnou újmu
- dobrovolná, osoba, která vyslovila souhlas s poškozením, v příležitosti účasti na masochistických praktikách
- oběť recidivista, člověk, který se stává obětí opakovaně, z důvodu své naivity, důvěryhodnosti, či svými nebezpečnými aktivitami (Novotný et al., 2004).

2.3 Viktimizace a dopad trestného činu na oběť

Proces, v jehož důsledku se člověk stává obětí TČ, označujeme pojmem viktimizace. Jde o velmi složitý a dynamický děj, který je obtížně uchopitelný. Začíná, ale obvykle nekončí napadením útočníka. Může probíhat jejich vzájemnou interakcí. Může mít i další pokračování, o kterém ovšem mnoho lidí nepřemýšlí, či o něm vůbec neví. Rozlišujeme primární a sekundární viktimizaci. Primární viktimizace zahrnuje dění spojené bezprostředně s TČ. Jedná se o poškození, která jsou přímým důsledkem TČ. Poškozeními, kterými oběť trpí, jsou převážně materiálního, fyzického a duševního charakteru, respektive psycho spirituálních zranění. Sekundární viktimizace je fáze viktimizace, která se objevuje velmi často, avšak v optimálním případě nemusí nastat. Dochází k ní až v době po spáchání TČ a tedy nesouvisí již s jednáním pachatele. Jde o druhotné zraňování oběti např. prostřednictvím médií, OČTR, ale i reakcí přátel, rodiny a sousedů (Velikovská, 2016).

Materiální neboli majetková újma

Materiální újma obvykle souvisí s hospodářskými či majetkovými TČ. Míra dopadu takového TČ na oběť nemusí být vždy přiměřená výši hmotné škody. Působí proto na každou oběť jinak. Obecně jsou materiální újmou dotčeny spíše domácnosti s nižším příjmem a osoby, které neměli majetek pojištěn. Materiální dopady zpravidla zahrnují hodnotu ukradených věcí a ostatní škody, jako je zničený majetek. Výše škody se počítá podle ceny, za kterou se věc, která byla odcizena, v době a v místě činu obvykle prodává. Problémem bývá uplatňování náhrady škody na pachateli. V mnoha případech je vymahatelnost náhrady škody po pachateli téměř nulová (PČR, © 2018).

Fyzická újma

Jedná se o narušení fyzické integrity, které může začínat lehčím zraněním a končit těžkým ublížením na zdraví či dokonce usmrcením. Vše záleží na osobnostních charakteristikách oběti, jejího věku, pohlaví, prahu bolesti apod. (Velikovská, 2016).

Psycho spirituální zranění neboli emocionální újma

Rozsah a intenzita této újmy se odvíjí od individuálních zvláštností oběti, její osobnosti, zázemí, dosavadní kvality života atd. Následky této újmy mohou být velmi ničivé, těžce odstranitelné a mohou mít rozmanitou podobu. Od problémů se spánkem, podrážděností, pocitem vyšší agresivity, neschopností se soustředit, sklonem k plačtivosti až po závažnější psychické stavy jako je deprese, úzkost, fobie a další. U většiny obětí emoční dopad slábne v průběhu času (Velikovská, 2016). S prožíváním této újmy souvisí výraz „neviditelné rány“. Ty vznikají jako důsledek kriminálního útoku. Lze je shrnout do následujících pocitů:

- pocit zneuctění – svět se obětí protiví, připadá jim, že ztratili svou vnitřní duševní rovnováhu, myslí si, že ve srovnání s ostatními nejsou v pořádku
- ztráta pocitu důvěry – svět a lidé v něm se jeví obětí jako nepředvídatelní, nesrozumitelní a schopní jim bezdůvodně škodit
- ztráta pocitu autonomie – oběti se cítí slabé, bezmocné a rozčarované (Čírtková a Vitoušová, 2007)

Výše popsané újmy jsou nejen různě závažné, ale mohou být i navzájem propojené. Nejzávažnější je ovšem poslední uvedená, což je emocionální újma. Je to z toho důvodu, že je záležitostí subjektivního prožívání a je nejméně viditelná a měřitelná. Hloubka této újmy nemusí kopírovat rozsah fyzické či materiální újmy. Neboť i lehké ublížení na zdraví může u oběti vyvolat vážné psychické potíže. A stejně je tomu tak i u majtkové újmy, kdy hodnoty odcizených nebo poškozených věcí jsou pro oběť nenahraditelné. Může se jednat o dárek od blízké osoby, album fotografií po rodičích atd. Dále pak při vniknutí cizí osoby do obydlení oběti se objevují pocity strachu, ztráty bezpečí a narušení pocitu bezpečí, jelikož doposud tento prostor představoval místo s pocitem bezpečí. Pokud bylo manipulováno s osobními věcmi, může být emocionální újma výraznější. Dostavuje se pocit špinavosti věcí. Což vede k následku věci opakovaně čistit. Emocionální dopad může být vyšší také v tom případě, pokud je oběť izolovaná a bezradná. Je to v případě, kdy nemá oběť podporu ve svém okolí, rodině a přátel (Čírtková a Vitoušová, 2007; Velikovská, 2016).

Propojení všech těchto újem vede ke vzniku sociálních dopadů. Ty se mohou projevat např. absencí v zaměstnání, škole, ve změně každodenních zvyklostí oběti, snížením kvality života v důsledku psychické nestability, imobility a narušení sebe obsluhy a s tím spojené zvýšení nákladů státu (Velikovská, 2006).

Při sekundární viktimizaci vnikají tzv. „sekundární rány“, které jsou výlučně psychologického rázu. Přestože že tyto rány z právního pohledu postrádají výraznější materiální znaky, v současnosti mohou zraňovat oběť daleko vážněji než rány primární. Sekundární rány jsou definovány následovně:

- pocit nespravedlnosti – nedostatek informací, opožděné nebo odkládané soudní jednání, vyšetřování pachatele na svobodě, atd.
- pocit nedůstojnosti – pocity ponížení a ztráty lidské důstojnosti
- pocit izolace – postoj okolí k oběti se změní, řídnu kontakty, z chování okolí se vytrácí přirozenost a stává se strojené, tendence vyhýbání se oběti. Z toho vyplývá, že vše vede k efektu, ve kterém se poškozený utvrzuje v dojmu, že jej kritická událost bytostně změnila, že je jiný, než býval a prožívá psychickou dezintegraci (Velikovská, 2006).

Z uvedeného vyplývá, že nerespektováním psychického traumatu oběti se všechny zainteresované subjekty dopouštějí závažné chyby. Ta může způsobit další poškození, která mají povahu psychického rázu a již jsou znovu těžko uchopitelná. V následující tabulce jsou shrnuty zkušenosti z práce s poškozenými a zainteresovanými subjekty (Velikovská, 2016).

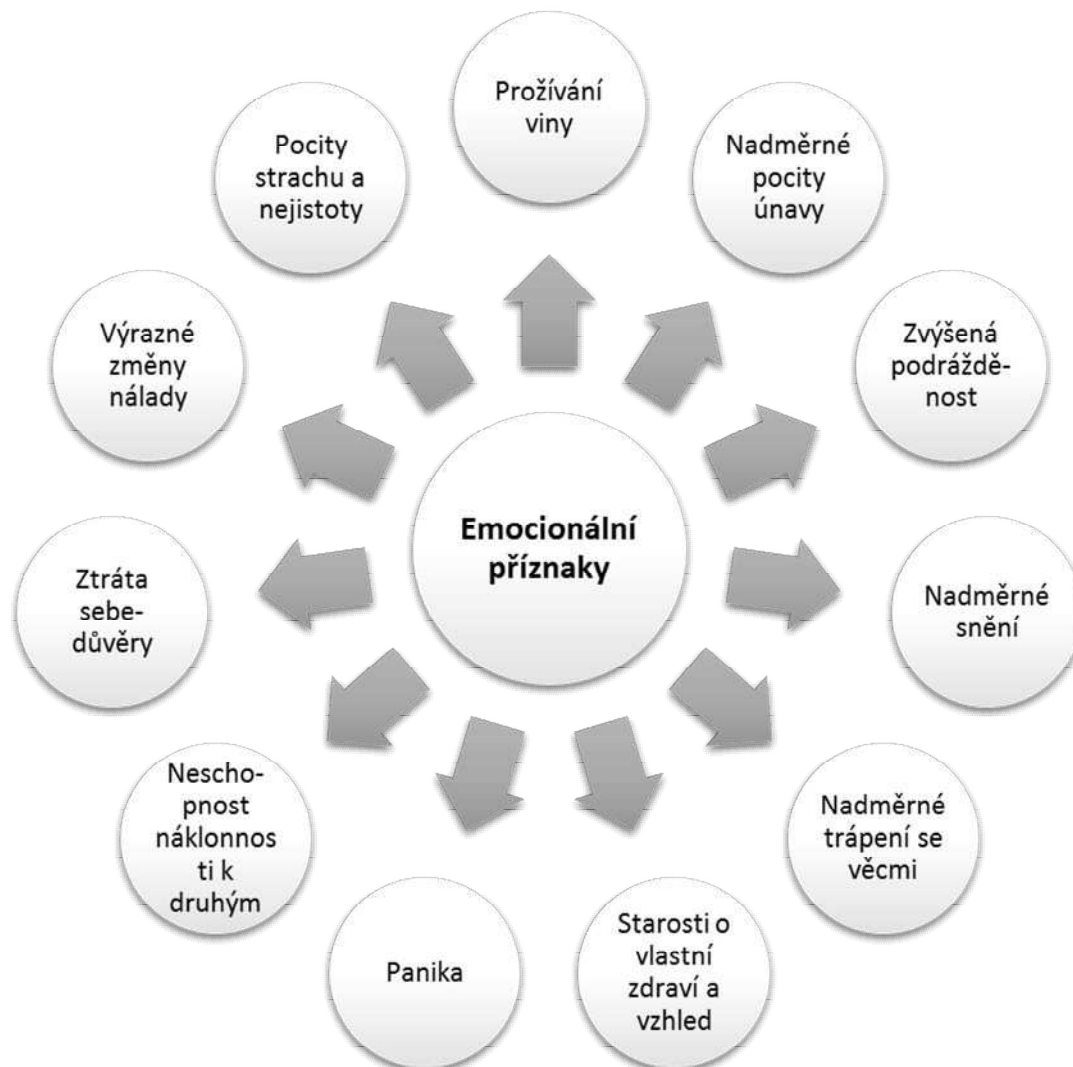
Tab. 1: Sekundární újma způsobovaná oběti trestného činu

	"Zrada" lidí → pocit izolace	"Zrada" společnosti → pocit nespravedlnosti	"Zrada" vidění sebe samého → pocit nedůstojnosti
OČTŘ	nevhodné chování vůči oběti, nedostatečná informovanost oběti o právech a možnostech jejich uplatnění, průběhu trestního řízení	rigidní postupy, průtahy, shovívavé trestání či dokonce nepotrestání pachatele, ve srovnání s obviněným stále nedostatečná práva poškozeného	zpochybňování pozice oběti, necitlivě vedené policejní úkony (opakované ponižující výpovědi oběti, rekonstrukce deliktu, konfrontace oběti s pachatelem apod.)
Obhájce pachatele	zpochybňování viny pachatele, označování oběti za pachatele či spoluviníka	předvolávání nových a nových "svědků" vypovídajících ve prospěch pachatele	vytahování "špinavého prádla" oběti, zpochybňování její újmy
Svědék	aktivní podpora výpovědi pachatele na místo poškozeného, účelové jednání	připouštění křivé výpovědi svědka o průběhu trestného činu	nucení oběti obhajovat správnost vlastního chování a dokazovat vlastní újmu
Znalec	nedostatečná pozornost a čas věnovaný poškozenému, pocit neobjektivnosti, necitlivosti	zkoumání "příčinnosti" pachatele, poškozený vnímá samotný fakt jeho /zkoumání" jako zpochybňování jeho pozice oběti	zkoumání věrohodnosti oběti, závažnosti jejího zranění
Média	senzacečnost, neempatické pronásledování oběti	veřejné zkreslování informací, přesouvání viny na oběť	zveřejňování citlivých faktů týkajících se oběti a případu
Okolí oběti	formální přístup k oběti, vyhýbání se kontaktům s ní, hyperprotektivní izolování oběti od světa, její "léčení"	vyčítavé chování vůči oběti, zpochybňování její újmy, obviňování	snaha opětovně rozebrat průběh trestného činu, poskytování "rad", litování, šíření "klepů"

(Zdroj: Velikovská, 2016, vlastní zpracování)

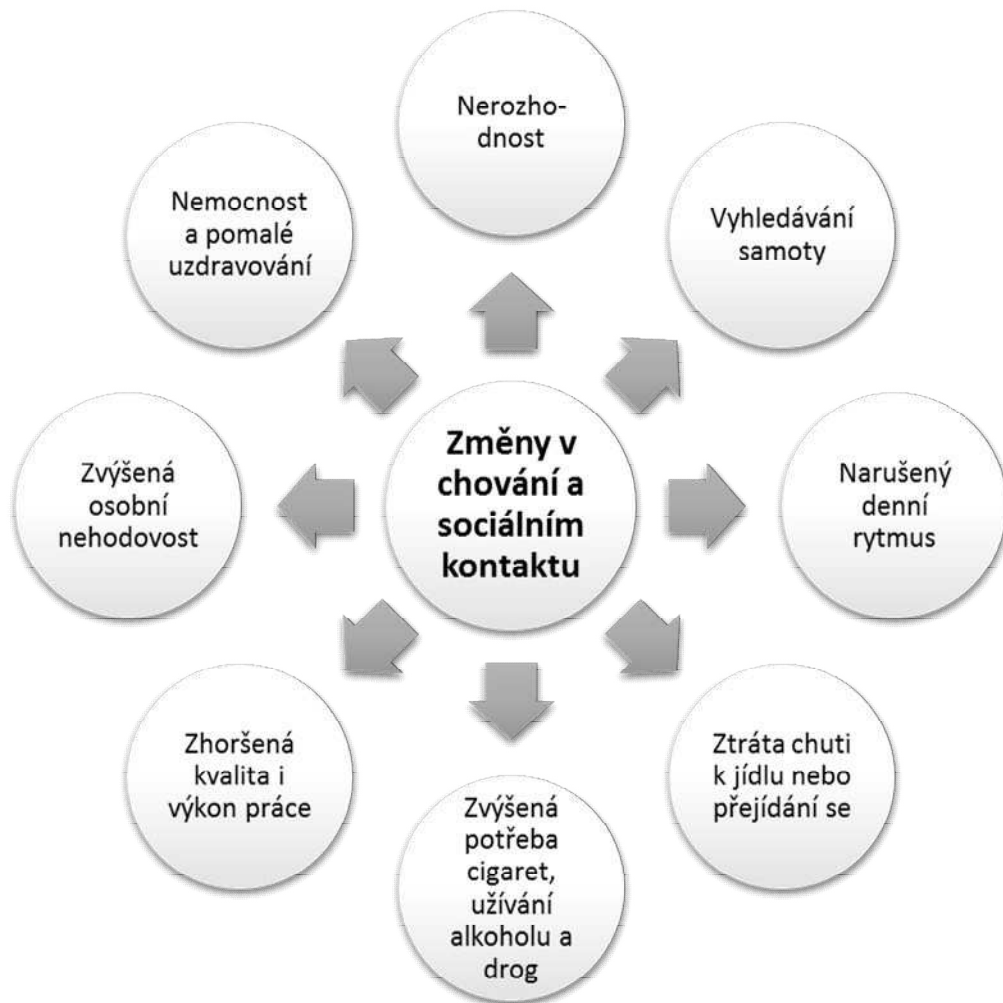
Oběť se s dopadem TČ vyrovnává různě dlouhou dobu i různými způsoby. Je to pro každého individuální. Některé oběti mohou vykazovat krátkodobé příznaky, jiné dlouhodobé a u některých žádné příznaky nastat vůbec nemusí. Krátkodobé příznaky jsou součástí sebezáchovných postupů oběti. Oběť potřebuje čas, aby nasbírala dostatek sil a

energie na řešení vzniklého problému. Krátkodobé příznaky prožitého traumatu se mohou projevit v následujících třech oblastech (PČR, © 2018; Velikovská, 2016):

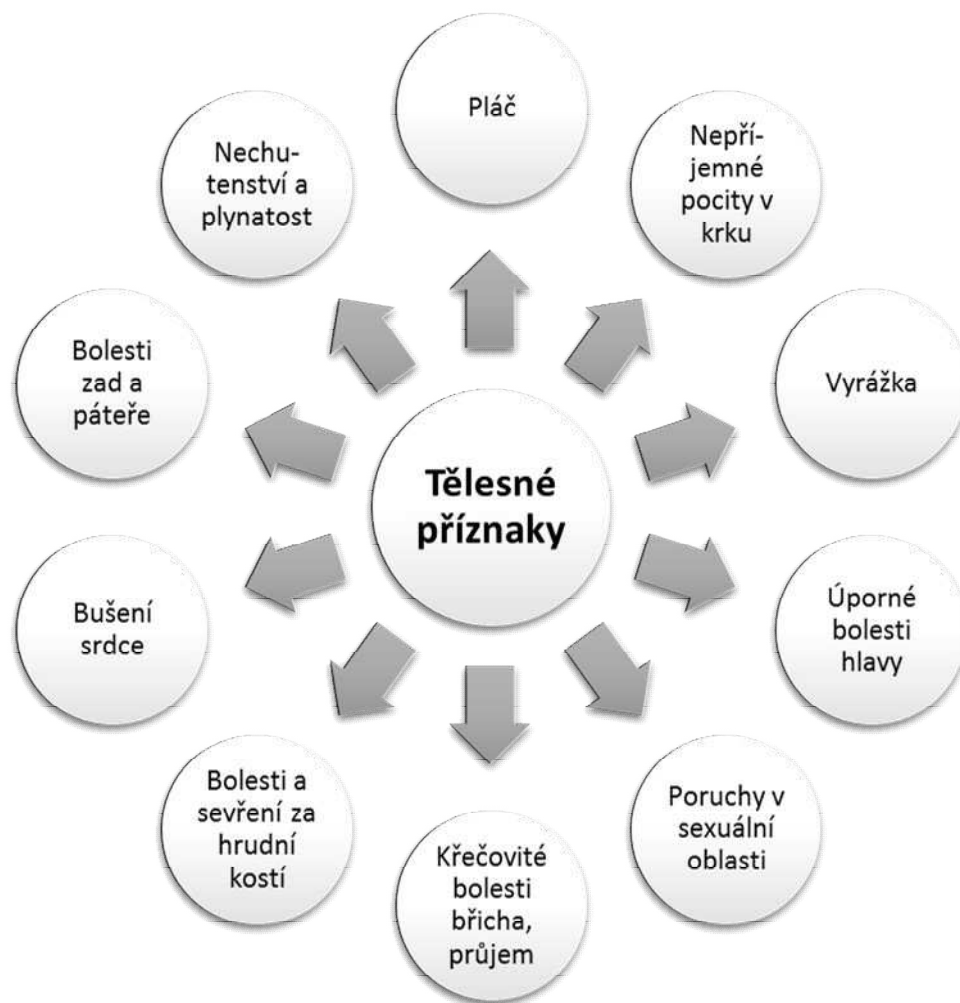
Obr. 1: Emocionální příznaky u obětí TČ

(Zdroj: PČR © 2018, vlastní zpracování)

Obr. 2: Změny v chování a sociálním kontaktu u obětí TČ

(Zdroj: PČR © 2018, vlastní zpracování)

Obr. 3: Tělesné příznaky u obětí TC

(Zdroj: PČR © 2018, vlastní zpracování)

3 MOŽNOSTI POMOCI OBĚTEM TRESTNÝCH ČINŮ

Jak jsme zmínili výše, na člověka má každý TČ jiný vliv a každý se s jeho dopadem vyrovnává jiným způsobem. Je proto důležité zvolit individuální přístup ke kterékoliv z obětí, a zvolit vhodný a odpovídající druh pomoci. Pomoc obětem je projevem sociální solidarity těch, kteří měli to štěstí a obětí TČ se nestali. Konkrétní čin ovlivnit nemůžeme, ale to jak jednat s obětí, ovlivnit můžeme. Každá oběť potřebuje psychickou a emocionální podporu. Následně pak potřebuje praktickou pomoc spočívající v zajištění každodenních starostí a poskytnutí informací, kde hledat pomoc a jak získat finanční kompenzaci. Zejména u závažných TČ je to dosažení pocitu spravedlnosti a jistoty, že soudy a policie budou případu věnovat dostatečnou pozornost. Konkrétní pomoc se liší případ od případu. Typickými příklady pomoci jsou možnosti psychologické terapie, právní rady, finanční podpora, poskytnutí přístřešku lidem, kteří přišli o přístřeší, výcvik mládeže k řešení konfliktu bez použití násilí, psychologická pomoc zaměřená na zvýšení sebevědomí týraných osob atd. V mezinárodním měřítku v oblasti podpory obětí trestné činnosti významně přispěla Deklarace OSN o základních principech spravedlnosti pro oběti zločinu a zneužití moci (Declaration of Basic Principles of Justice for Crime Victims and Abuse of Power), která byla přijata v roce 1985 (Čírtková a Vitoušová, 2007). Ta vymezuje základní standardy pro zacházení s oběťmi TČ, zejména právo oběti na informace, restituce a kompenzace škody, zajištění služeb pro tyto osoby a také poukazuje na význam vlastního názoru oběti.

V následující kapitole se blíže zaměříme na práva obětí a na jednotlivé druhy pomoci obětem TČ, které jsou poskytovány ze strany státu, nestátních organizací, psychologických poraden, neziskových organizací, pojišťoven nebo rodinou a blízkými osobami obětí.

3.1 Práva oběti trestných činů

Podle zákona č. 45/2013, o obětech trestných činů, má každá oběť TČ svá práva. Zvláště zranitelné oběti mají dle tohoto zákona přisouzena tzv. zvláštní práva. Avšak pojem „oběť trestného činu“ je pojmem kriminologickým, respektive viktimologickým. Trestní právo tento pojem nezná, a proto může v trestním řízení oběť vystupovat v postavení buďto oznamovatele, poškozeného nebo svědka. *„Z hlediska potřeb a očekávání oběti v postavení poškozeného můžeme rozlišit několik základních práv“* (Čírtková a Vitoušová, 2007). Mezi tato práva patří:

Právo na respektování osobnosti a důstojnosti, zdvořilý a šetrný přístup

Oběť TČ má právo, aby policisté, dotčené orgány a další možní účastníci zahajujícího do trestního řízení se k ní chovali s respektem a ohledem na citlivost spáchaného TČ. Obecně vzato jsou povinni respektovat osobnost oběti i její důstojnost. Dále by k ní měli přistupovat zdvořile, s úctou, brát zřetel na její věk, zdravotní stav, popř. kulturní identitu a být jí nápomocni při jakýchkoli dotazech. A v neposlední řadě by se měli snažit předcházet prohlubování újmy i vzniku újmy druhotné (PČR, © 2018).

Právo na poskytnutí odborné pomoci

Oběť TČ má podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, právo na poskytnutí odborné pomoci. Pomoc poskytují subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci. Vše v daném rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem. Mezi tyto odborné pomoci se řadí psychologické a sociální poradenství, právní pomoc s možností poskytování právních informací nebo restorativní programy. O odbornou pomoc může oběť požádat před, během i po skončení trestního řízení. Tato pomoc je oběti poskytována po celou dobu její žádosti, respektive po dobu, dokud to vyžaduje její účel. Zvláště zranitelná oběť má nárok na poskytnutí odborné pomoci bezplatně a neodkladně. Výjimku tvoří děti, u kterých došlo k zanedbání povinné výživy (ČESKO, © 2013).

Právo na informace

Aby oběť v postavení poškozeného mohla účinně uplatňovat svoje práva, musí být o nich náležitě poučena orgány činnými v trestním řízení a taky by měla být průběžně informována o průběhu projednávané věci (Čírtková a Vitoušová, 2007). Na její žádost tak konají opakovaně. Policie, policejní orgán nebo státní zástupce oběť při prvním kontaktu informuje:

„písemnou a ústní formou, i bez žádosti o tom:

- *kde může oběť podat trestní oznámení,*
- *kde a za jakých podmínek může vyhledat odbornou pomoc,*
- *za jakých podmínek má právo na přijetí opatření k zajištění bezpečí,*
- *u kterého konkrétního orgánu získá další informace o věci, ve které se stala obětí trestného činu,*

písemnou formou a požádá-li oběť policistu, pak také ústní formou:

- *jaké etapy řízení následují po trestním oznámení a jaká je úloha oběti v těchto etapách,*
- *u kterého konkrétního orgánu a jak může žádat o informace o stavu trestního řízení, rozhodnutí o ukončení trestního řízení a informace týkající se pobytu obviněného nebo odsouzeného na svobodě,*
- *o možnostech získání peněžité pomoci,*
- *o možnosti nápravy při porušení práv oběti orgánem veřejné moci,*
- *o opatřeních k ochraně zájmů oběti, pokud má bydliště v jiném členském státě EU*
- *o dalších právech, která má dle zákona o obětech trestných činů“ (PČR, © 2018).*

Oběť TČ by měla mít na mysli, že o některé další informace musí požádat ústně, či telefonicky. Policejní orgán nebo státní zástupce oběti na její žádost poskytne:

- *„informace o stavu trestního řízení, pokud tato její poskytnutí neohrozí průběh trestního řízení. Tato informace může být poskytnuta ústně,*
- *rozhodnutí o ukončení řízení, případně informaci o nezahájení trestního řízení,*
- *informaci o orgánu, který lze žádat o vyrozumění v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě“ (PČR, © 2018).*

Právo na informaci o pobytu obviněného nebo odsouzeného na svobodě

Z důvodu ochrany své bezpečnosti a soukromí má oběť právo na poskytnutí informací o pobytu obviněného nebo odsouzeného na svobodě. Tato informace bude poskytnuta na žádost oběti (PČR, © 2018). Konkrétně může oběť požadovat:

- *„ze strany věznice informace o propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby nebo odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, případně o přerušení trestu odnětí svobody,*
- *ze strany poskytovatele zdravotních služeb, ve kterém odsouzený vykonává ochranné léčení, informace o propuštění nebo uprchnutí ze zařízení nebo o změně formy ochranného léčení z ústavní na ambulantní,*
- *ze strany ústavu pro výkon zabezpečovací detence o propuštění nebo uprchnutí odsouzeného ze zařízení nebo o změně zabezpečovací detence na ochranné léčení“* (PČR, © 2018).

Žádost může oběť podat kdykoli a to ústně či písemně:

- *„v přípravném řízení žádost policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci,*
- *v průběhu řízení před soudem, soudu“* (PČR, © 2018).

Odpověď na požadovanou informaci by oběť měla obdržet do 24 hodin po té, co nastane oznamovaná skutečnost. Opět buďto ústní nebo písemnou formou. V případě, že policie, věznice nebo jiný orgán zjistí možné ohrožení oběti ze strany obviněného nebo odsouzeného, jsou povinni o tom informovat policejní orgán, jenž v této věci vede nebo vedl trestní řízení. Na základě získaných informací a provedeném vyhodnocení, pokud je důvodná obava, je policie povinna informovat oběť i bez její žádosti a přijmout opatření k zajištění jejího bezpečí (PČR, © 2018).

Právo na doprovod důvěrníkem

Každá oběť TČ má právo na důvěrníka, který jí může doprovázet k úkonům trestního řízení a k podání vysvětlení. Důvěrníkem se může stát jakákoli fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům. Většinou jde o blízkou osobu, která oběti poskytuje především psychickou pomoc a podporu. Důvěrníkem se nemůže stát obviněný, obhájce oběti, svědek TČ ani znalec nebo tlumočník. Důvěrníkovi je zakázáno jakkoli zasahovat do

průběhu jednání, ale lze jej z úkonu vyloučit pouze ve výjimečných případech (ČESKO, © 2013).

Právo na prohlášení o dopadu trestného činu

Oběť může podat oznámení o dopadu spáchaného TČ na její dosavadní život. Toto prohlášení může učinit v jakémkoli stádiu trestního řízení. Jde především o vyjádření psychických, emočních či jiných důsledků TČ na oběť. Právo na učinění prohlášení má i osoba, která je osobou pozůstalou po oběti TČ. Prohlášení lze učinit ústně i písemně. Zákon blíže neupravuje obsah prohlášení. Je zcela na oběti. Dále má poškozený nárok na náhradu škody. Nejpozději však do zahájení dokazování v hlavním líčení, kde může uplatnit nárok na odškodnění, nemajetkové ztráty nebo na vrácení bezdůvodného obohacení (PČR, © 2018).

Právo na ochranu soukromí

Ochrana oběti v trestním řízení patří mezi jedny z nejvážnějších problémů při vymáhání práva v ČR. Neochota oběti (oznamovatele, poškozeného, svědka) vypovídat proti pachateli úzce souvisí s pocitem, že se mu pachatel bude chtít za vypovídání nějakým způsobem pomstít (Čírtková a Vitoušová, 2007).

Trestní řád zakazuje publikovat jakékoli informace umožňující identifikování oběti. Na základě žádosti oběti (popř. jejího zmocněnce nebo zákonného zástupce) se s jejími doklady totožnosti, údaji o bydlišti, doručovací adrese, zaměstnání či osobních, rodinných nebo majetkových poměrech mohou seznamovat jen OČTŘ, PČR a zainteresovaní úředníci Probační a mediační služby (ČESKO, © 2013).

Právo na peněžitou pomoc

Oběť TČ má dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů právo na peněžitou pomoc státu. Právo na tuto pomoc má jak přímá oběť, tak i pozůstalé osoby po oběti a rodiče, kterým v důsledku TČ zemřelo dítě. Peněžitá pomoc se poskytuje v případech, kdy újma na zdraví je takové intenzity, že kvůli ní došlo ke dlouhotrvajícímu zhoršení sociálních a dalších poměrů oběti. Aby oběti byla poskytnuta peněžitá pomoc státu, musí o ni požádat u Ministerstva spravedlnosti nejpozději do 2 let

ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené TČ, nejpozději však do 5 let od spáchání TČ, jinak právo zaniká. Peněžítá pomoc je poskytována v souvislosti s ušlým výdělkem, s výdaji na léčení, na pohřeb, smuteční obřad, zřízení hrobu či pomníku. Dále je možné ji poskytnout na výživné, které jim zemřelá oběť poskytovala nebo byla povinna poskytovat (Čírtková a Vitoušová, 2007).

O peněžitou pomoc může oběť TČ požádat také za podmínek, kdy byl pachatel TČ uznán vinným nebo pokud byl zproštěn obvinění pro nepřičetnost. A dále, jestliže neexistují odůvodněné pochyby o tom, že se TČ stal, ale věc byla PČR nebo státním zástupcem odložena z důvodu podle § 159a odst. 2 až 4 TR. Žádost oběti musí obsahovat jméno a příjmení, datum narození jejího narození, rodné číslo a adresu bydliště. Informaci, kdy a jakému TČ došlo, název útvaru PČR nebo jiného OČTŘ, údaje o škodě a jejím rozsahu, kontaktní adresu a telefon (Čírtková a Vitoušová, 2007; ČESKO, © 2013).

3.2 Odborná a laická pomoc

Oběť TČ má právo na poskytnutí odborné i laické pomoci. O odborné pomoci dle zákona č. 45/2013 diplomová práce pojednává v předchozí části, tj. v podkapitole 3.1 Práva obětí TČ. Níže je tato pomoc podrobněji rozebrána podle konkrétních způsobů pomoci.

V průběhu trestního řízení může oběti TČ poskytnout potřebnou pomoc i obětí zvolený důvěrník a zmocněnec. Důležitou formou pomoci je i výše zmíněná pomoc finanční, tedy možnost získání peněžité pomoci a uplatnění náhrady škody. Dále obětem TČ pomáhají v rámci systému pomoci obětem v policii již od roku 2010 policejní psychologové a speciálně vyškolení krizoví intervenenti.

Systém pomoci obětem trestných činů v Policii ČR

Systém pomoci vznikl v roce 2010 pro pomoc obětem trestné činnosti a pomoc obětem při mimořádných událostí. Hlavním cílem projektu bylo zlepšit přístup policie k obětem a snížit riziko sekundární viktimizace a rozvinutí posttraumatických symptomů, pomoc při zvládání zátěže související s trestním řízením a zprostředkování následné odborné pomoci poskytované obětem externími organizacemi. Pomoc spočívá v poskytování krizové intervence a informací o možnostech následné psychologické,

psychosociální či sociálně právní pomoci poskytované obětem externími organizacemi. Pomoc je poskytována především obětem násilných a mravnostních TČ, případně osobám pozůstalým po obětech násilných TČ s následkem úmrtí, a dále obětem zvláště zranitelným (PČR, © 2018). Více o externích organizacích je rozepsáno v další podkapitole.

Mezi odbornou pomoc patří:

Psychologické a sociální poradenství

Tyto služby zahrnují poskytnutí informací a odborného poradenství za účelem pomoci řešení nepříznivé situace. Konkrétně jde např. o:

- poskytnutí informací o možnostech využití dalších sociálních služeb a jiných forem pomoci s ohledem na potřeby oběti
- zprostředkování navazujících služeb
- sociálně terapeutické činnosti – např. poradenství v oblasti sociální a právní, psychologické poradenství, krizová pomoc
- informace o právech oběti a pomoc při jejich uplatňování (ČESKO, © 2013)

Poskytování právních informací

Jde o služby zahrnující poskytování informací a poradenství v právní oblasti, zejména zprostředkování informací týkající se práv obětí a trestního řízení. Zákon nevylučuje možnost získat v rámci těchto služeb také další právní informace, které oběť potřebuje pro řešení aktuální situace. Jedná se o informace o možnosti podat civilní žalobu, informace potřebné pro řešení finanční situace atd. V rámci této služby může oběť získat např. pomoc při uplatňování práva na peněžitou pomoc ze strany státu. Tyto služby však nezahrnují další právní pomoc jako je zastupování poškozeného v trestním řízení (ČESKO, © 2013).

Poskytování právní pomoci

Tyto služby zahrnují např. zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, udělování právních rad, sepisování listin, zpracování právních rozborů. Právní pomoc podle zákona o obětech poskytují pouze advokáti (ČESKO, © 2013).

Restorativní programy

Jde o programy, v rámci nichž je usilováno o obnovení stavu, který byl narušen v důsledku spáchaného TČ. Při těchto programech se oběť a pachatel, případně další osoby, které byly TČ nějakým způsobem dotčeny, společně aktivně účastní na řešení věci vzniklých v důsledku TČ, zpravidla za pomoci zprostředkovatele. Cílem je dosažení dohody, např. zaměřené na náhradu škody, odškodnění apod. Jednou z nejznámějších forem restorativních programů je mediace. Cílem procesu mediace je usmíření, resp. dosažení dohody mezi obětí a pachatelem za účasti nezávislé osoby – mediátora. Předpokladem je souhlas obou stran s účastí (ČESKO, © 2013).

Podle Čírtkové a Vitoušové (2007) můžeme pomoc rozdělit do čtyř skupin. Jedná se o psychologickou pomoc, sociální pomoc, právní pomoc a laickou pomoc.

Psychologická pomoc

Do psychiky každého člověka se zapisují emocionální rány utrpení zejména u závažné trestné činnosti. Mohou být takového charakteru, že se s tím oběť nedokáže vypořádat. Je proto úkolem společnosti, aby poskytla oběti takovou pomoc, která by pomohla následky alespoň zmírnit. Prvním krokem na místě události je zjišťování zdravotního stavu. Oběť si často neuvědomuje, že je poraněna z důvodu jejího šoku. Stejně významná jako fyzická stabilizace je stabilizace psychická. Častou chybou zasahujících lékařů, hasičů a policistů je užívání odborných výrazů, používání milosrdné lsti nebo slibování nesplnitelného. I v těchto případech se doporučují obecné zásady komunikace s obětí, jež jsou obdobné i pro pomoc ze strany laické veřejnosti. Několik dní po kritickém incidentu můžeme využít terapii akutního traumatu, která může trvat i několik týdnů. Poskytují ji speciálně proškolení psychologové. Pravidla pro jednání s obětí však zůstávají podobná jako u intervence. Při nedostatečném a nesprávném léčení mohou vést psychická zranění ke vzniku psychických potíží nebo poruch. V tomto případě je potřeba využít následnou psychologickou pomoc (Čírtková a Vitoušová, 2007).

Dle Čírtkové a Vitoušové (2007) se psychologická první pomoc sestává ze tří následujících částí:

- informace, intervence, identifikace rizikových osob

Následně můžeme psychologickou pomoc rozdělit na psychologii neodkladné péče a následnou psychologickou pomoc (Čírtková a Vitoušová, 2007).

Psychologie neodkladné péče – neodkladná péče zahrnuje dva druhy pomoci. Jednak viktimologickou intervenci, která je poskytována ihned po zjištění TČ, přímo na místě. Dále pak terapii akutního traumatu, která je prováděna několik dnů po traumatu. Viktimologickou intervenci provádějí policisté, lékaři, hasiči či psychologové přímo na místě činu např. dopravní nehody, loupežného přepadení, znásilnění, atd. Jde o poskytnutí základních potřeb v reakci na to, co oběť v daný okamžik potřebuje. Je potřeba reagovat ihned. Zásadní je v tomto okamžiku přimět oběť, aby svůj zážitek ventilovala a celou situaci popsala. Z důvodu šoku však bývá tento popis mnohdy zmatený. Psychologie této neodkladné péče směřuje k psychické stabilizaci oběti. Úkolem pomáhajícího je přesvědčit oběť, že na tom co se stalo, nenese žádnou vinu. Pomáhající má za úkol navrátit v oběti pocit bezpečí a odstranit pocit bezmoci. Následně také připravit oběť na reakce okolí. Některé oběti jsou díky svému aktuálnímu psychickému stavu vyhodnoceny jako rizikové. Jde o ty osoby, u kterých je předpoklad, že budou mít více následných a přetrvávajících potíží. Mohou být v daný okamžik nebezpečné pro sebe i pro své okolí. Úkolem zasahujícího při takové události je takovou osobu rozpoznat a předat jí do další odborné péče (Čírtková a Vitoušová, 2007)

Doporučuje se, aby zasahující osoby poskytly oběti: (Mezinárodní příručka pomoci obětem o využití a aplikaci Deklarace OSN o základních principech spravedlnosti a ohledně oběti zneužití moci, 1997).

- emocionální podporu – empatický přístup, nic nevyčítat a neobviňovat
- přímou pomoc – lékařskou péči, zajištění přístřeší, jídla, opravu majetku, léčení závislostí
- informace – o následných postupech, odpovědi na otázky oběti

Následná psychologická péče - je jakákoliv forma odborné pomoci obětem. Je založena na dlouhodobém opakujícím se kontaktu s klientem, nebo na krátkodobém intenzivním programu. U dlouhodobého kontaktu je větší předpoklad se s obětí více poznat a získat v ní tak potřebnou důvěru pro další práci. Dlouhodobou pomoc vyhledávají oběti znásilnění, domácího násilí, loupeže atd. Výraznou psychickou újmou trpí také pozůstalí po obětech vražd. Pomoc by měla vycházet z faktu, že celou událost již nelze vrátit zpět. Podpora by měla směřovat tedy k celkovému povzbuzení oběti, aby dokázala emocionálně celou

situaci zpracovat. Úkolem psychologa je nalézt a nastartovat v oběti dostatek vlastní schopnosti a sebedůvěry, kterými mohou svůj život pozitivně ovlivňovat. U rozvoje traumatu oběti práce spočívá také v podpůrné psychoterapii. Zde můžeme zařadit např. edukace klienta – zvláštnosti reakcí a prožívání, práce s emocemi, postupné řešení situace. Existují dva důvody využití této péče, jeden z důvodů je vyhodnocení oběti jako ohrožené nebo zranitelné, druhým důvodem je vlastní zájem samotného klienta o tento druh péče. (Čírtková a Vitoušová, 2007)

Sociální pomoc

Je poskytována na základě zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, zákona č.110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a zákona č.111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Z pohledu legislativy upravené zákonem č. 108/2006 Sb., definuje podmínky, za kterých lze poskytnout sociální pomoc a podporu fyzickým osobám, jež se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Tento zákon také upravuje práva a povinnosti osob, které sociální pomoc poskytují. Dále vymezuje krizovou pomoc jako terénní, ambulantní nebo pobytovou službu na přechodnou dobu, která se poskytuje osobám, jež se nacházejí v situaci ohrožení života nebo zdraví a nemohou přechodně řešit svou nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Pomoc je realizována prostřednictvím sociálních služeb. Služba zahrnuje poskytování stravy, ubytování, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Pomoc je realizována prostřednictvím sociálních služeb (ČESKO, © 2006).

Cílem je snaha motivovat oběť, aby byla po čase schopna žít bez této pomoci nebo ji využívala omezeně. Na základě získaných sociálních příspěvků si sám klient může vybrat z nabídky sociálních služeb a zvolit ten nejvhodnější způsob pomoci. § 2 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., uvádí, že „každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení“. Poskytování sociálního poradenství pak specifikuje § 37, kdy uvádí, že odborné sociální poradenství je ze zákona poskytováno třemi typy služeb. Jedná se o zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutickou činností a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Sociální služby lze poskytovat jen na základě rozhodnutí o registraci, o které rozhoduje příslušný krajský úřad (ČESKO, © 2006).

Právní pomoc

Je další službou pro oběti TČ, která doplňuje psychologické poradenství a služby sociální pomoci. Tato služba je z důvodu obvykle neznalosti právních předpisů a postupů v trestním řízení obětí velmi důležitou součástí. Zejména advokáti poskytují obětem právní poradenství v průběhu trestního řízení. Tito mohou vystupovat v roli zmocněnce poškozeného nebo v roli poradce v některých nestátních organizacích poskytující pomoc obětem TČ. Právní pomoc obětem TČ se liší od běžného právního poradenství poskytovaného v rámci advokátní praxe. To zejména z toho důvodu, že se většinou obětí nachází ve špatném psychickém stavu a ve specifické situaci. Je proto důležité informace o celé situaci zjišťovat citlivě a počítat také s jejich neúplností nebo zkresleností, jež mnohdy oběti nezpůsobují záměrně. Další důležitou zásadou právní pomoci je, aby pomáhající dokázal srozumitelně vysvětlit, který krok bude následovat, kroky které bude nutno činit a upozornit na jejich možné následky. Tyto zásady by měl právník poskytující pomoc obětem TČ ovládat. Tak jako u akutní psychologické intervence platí pravidlo nezpochybňování informací poskytnutých oběti TČ a nekritizování oběti za její jednání. K lepšímu jednání s obětí by měla právníkovi přispět přítomnost psychologa. S touto realitou se můžeme setkat v poradnách BKB. Není jednoduché poskytovat právní pomoc obětem TČ, neboť na odborníka klade velké nároky, ale náplň této práce je přínosná. Díky množství praktikujících advokátů i v malých městech a právní pomoci poskytovanou nestátními organizacemi, je právní pomoc obětem TČ dostupnou službou (Čírtková a Vitoušová, 2007).

Laická pomoc

Pokud má oběť TČ ve svém okolí osobu, které důvěřuje, svěřuje se zejména jí. Mohou to být členové rodiny nebo nejbližší přátelé. Tyto osoby by měli znát oběť nejlépe, ale zpravidla nejsou v této oblasti řádně proškoleni. Mohou se tedy dopouštět zásadních chyb. Nejčastějšími chybami laiků, je snaha přimět oběť, aby se celou záležitostí nadále nezabývala a pokusila se na ni zapomenout. Jedná se o strategii ignorování faktu TČ. To mívá za následek, že celou situaci nevyřeší a může vést k zablokování přirozených mechanismů vyrovnávání se s traumatem. Naopak, správná komunikace o události celému procesu napomáhá. Nejčastějším chováním oběti je sebeobviňování. Oběť často hledá příčiny vzniku TČ v sobě a je přesvědčena, že mohla dané situaci zabránit. Je třeba

v takovém případě oběť přesvědčit, že jednání pachatele nemohla nijak ovlivnit a nejedná se o její vinu. Prožitek TČ přináší oběti spoustu změn v životě. Ať už je to vyšetřování TČ, nedůvěra v okolní svět, nebo zmíněné sebeobviňování. Kolem blízkých osob je potřeba srozumět oběť s tím, že se jedná o běžný stav, který následuje po prožití takové události. Pokud by však potíže přetrvávali dlouhodobě, měla by to být právě rodina nebo přátelé, kteří by měli vyhledat odbornou pomoc nebo získat pocit důvěry v další osoby a okolí. Na místě je především praktická pomoc při každodenních činnostech. Ty činnosti, které oběti před spácháním TČ zvládali bez problémů, se nyní mohou zdát obtížné. Může se jednat o pomoc ve formě asistence při doprovodu k soudu, k policii, nebo aktivní vyhledávání potřebných informací. Správná komunikace s obětí vede ke zlepšení jejího psychického stavu. Prvním krokem k vyrovnání se s TČ je ventilování emocí. Pokud oběť přijme fakt, že se TČ stal, dochází k určitému uvolnění a negativní vzpomínky se začnou pomalu vytrácet. Rodinní příslušníci jsou tedy vhodnými osobami, které mohou oběti s ventilací emocí pomoci (Čírtková a Vitoušová, 2007).

V případech pomoci blízkých osob je možné doporučit tato opatření:

- zpracování pocitů viny
- normalizace následků viktimizace
- obnova pocitu bezpečí a schopnosti důvěřovat
- podpora vyjadřování emocí
- obnova víry ve vlastní schopnosti
- podpora při řešení hlavních problémů oběti

(Čírtková a Vitoušová, 2007)

3.3 Nestátní organizace

Jednou z prvních forem poskytování pomoci obětem TČ spolu s prvními zákony dotýkajícími se odškodnění obětí byli nestátní organizace. Jsou součástí každé moderní společnosti a doplňují služby nabízené subjekty uvedenými v předchozí kapitole. Význam nestátních organizací spočívá v jejich schopnosti uspokojovat potřeby společnosti, které nedokáže nebo nemůže zabezpečit trh ani stát. Výhodou nestátních organizací je nejen nezávislost na státu a jejich orgánech, ale i v možnosti spolupracovat s OČTŘ a PČR. Můžou tak rychleji reagovat na situace, s nimiž se oběti potýkají. Jedná se zejména o

poskytování lékařské, finanční a psychologické pomoci, poskytování ubytování a potřebných informací. Každá oběť má specifické požadavky, proto jejich další výhoda spočívá v individuálním přístupu po delší dobu než je tomu u OČTŘ. Může být tedy důležitá v situacích, kdy státní orgány nemají dostatek kapacity nebo jsou zaneprázdněny kvůli dalším povinnostem. K další významné činnosti patří osvěta šířená prostřednictvím periodik, internetu nebo letákových kampaní. Každá z těchto činností přispívá k povědomí lidí o problematice obětí TČ a zlepšuje tak jejich podmínky (Záhora a Kert, 2010).

Každá z organizací se může lišit systémem fungování a zaměřením. Některé se specializují na oběti násilných TČ, další na oběti domácího násilí, jiné na děti, nebo jsou zaměřeny všeobecně. V ČR patří mezi nejznámější neziskové organizace zaměřující se na oběti TČ např. Liga lidských práv nebo Bílý kruh bezpečí. Dalšími významnými jsou např. Rosa (pomoc ženám obětem domácího násilí a jejich dětem a prevence násilí), Acorus (pomoc osobám ohroženým domácím násilím), proFem (řeší násilí na ženách a ženská lidská práva) a další. Výčet těchto organizací je přiložen i s kontakty v příloze č. III této diplomové práce. I v zahraničí nalezneme obdoby těchto organizací. Nejstarší organizací v tomto směru je Anglická Victim Support, která vznikla roku 1974 v Bristolu a doposud je řízena z centra v Londýně. V Německu od roku 1976 funguje organizace s názvem Weisser Ring. Obětem TČ poskytuje pomoc vyškolený laický personál. V ČR funguje od roku 1991 organizace s názvem Bílý kruh bezpečí. Pomoc obětem poskytují odborníci, jako jsou psychologové a právníci. Laici a dobrovolníci jsou využíváni spíše jako výpomoc při pořádání akcí tohoto sdružení. V současné době pro BKB pracuje přes 200 odborníků, kteří svou činnost vykonávají ve svém volném čase. Hustá síť poboček po ČR je jen ku prospěchu toho, že jejich pracovníci jsou blíže obětem a můžou tak efektivněji poskytnout výjezdy do nemocnice ke zraněným obětem nebo do místa bydliště k pozůstalým. Dále také poskytuje finanční pomoc, psychoterapii, doprovody k procesním úkonům, příhraniční pomoc atd. Tyto komplexní služby jsou bezplatné, nestranné a nezávislé. Mimo jiné BKB provozuje krizovou linku, věnuje se přednáškové činnosti, spolupracuje na návrzích právních úprav a ve svém čtvrtletníku informuje o aktualitách v oblasti pomoci obětem TČ. Stejně jako Victim Support ve Velké Británii se i BKB snaží rozvíjet spolupráci s PČR. Dne 13. 8. 2010 byla mezi PČR a BKB uzavřena dohoda o společném postupu při poskytování pomoci obětem zvláště závažných TČ. Díky tomuto může psycholog této organizace zajistit prvotní krizovou intervenci a ihned předat informace o možnosti kontaktovat pracovníky. Ve spolupráci s PČR je BKB schopen aktivně poskytnout

okamžitou pomoc oběti bez nutnosti, aby sama oběť vyhledávala kontakty a informace. BKB vede s jeho souhlasem o každém klientovi záznamový list, což mu umožňuje vytvářet vlastní statistiky týkající se obětí trestné činnosti (BKB © 2018; Velikovská, 2016).

Kromě neziskových organizací vznikají v současné době v ČR i tzv. psychosociální intervenční týmy. Tyto týmy se věnují primárně osobám a komunitám zasažených mimořádnou událostí nebo pomáhají obětem některých specifických deliktů (znásilnění, TČ páchané z nenávisti apod.). Jejich členové pochází z řad neziskových organizací, kde pracují jako dobrovolníci. Obecně se dá říci, že pracují jako terénní krizoví pracovníci (Velikovská, 2016).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkum v rámci praktické části je věnován zaměstnancům, kteří pracují v okrese Vsetín v pomáhajících profesích. Výzkumný problém se přímo dotýkal zaměstnanců pomáhajících profesí v resortu zdravotnictví, ministerstva vnitra, školství a sociálních služeb. Použit byl kvantitativní výzkum za cílem ověření skutečností, zda sebepojetí pracovníků v pomáhajících profesích o pomoci obětem TČ závisí na délce jejich praxe v pomáhajících profesích. Zda sebepojetí znalostí pracovníků v pomáhajících profesích o pomoci obětem TČ závisí na aktivitě sebevzdělávání a jestli aktivita sebevzdělávání o pomoci obětem TČ závisí na pohlaví pracovníka v pomáhajících profesích.

Cílem výzkumného šetření je zjistit:

1. V jaké míře a s jakými oběťmi TČ se zaměstnanci v pomáhajících profesích setkávají.
2. Jaké znají zaměstnanci pracující v pomáhajících profesích možnosti pomoci obětem TČ a jakým způsobem vyhledávají informace pro oběti.
3. Jaký mají vztah k otázce pomoci obětem a jejího řešení a jestli jsou aktivní v sebevzdělávání v tomto směru?
4. Jaké jsou názory pracovníků v pomáhajících profesích na oběť TČ a co by dle nich bylo přínosem pro oběti.

Následným cílem je potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy:

H₁: Sebepojetí pracovníků v pomáhajících profesích o pomoci obětem TČ závisí na délce jejich praxe v pomáhajících profesích.

H₂: Sebepojetí pracovníků v pomáhajících profesích o pomoci obětem TČ závisí na aktivitě sebevzdělávání.

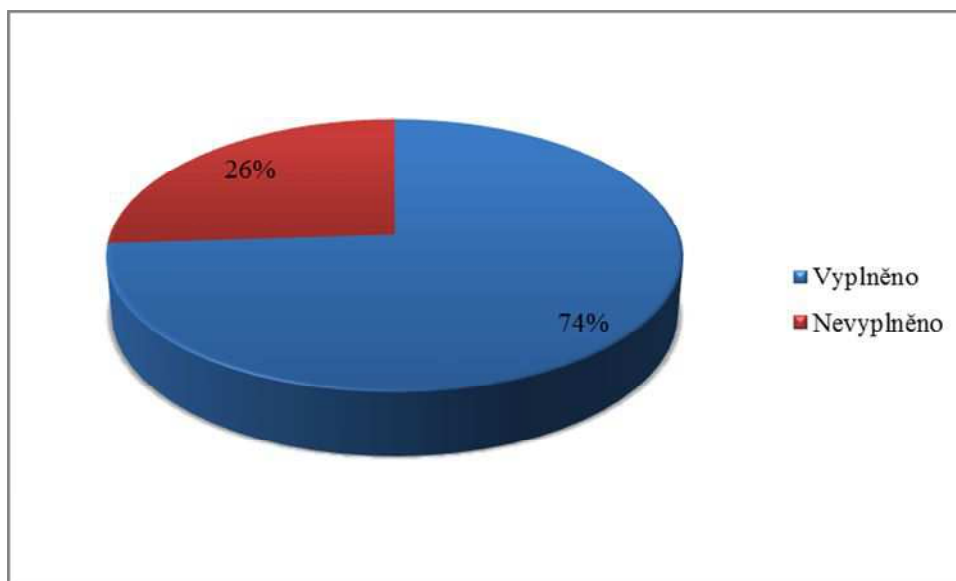
H₃: Aktivita sebevzdělávání o pomoci obětem TČ závisí na pohlaví pracovníka v pomáhajících profesích.

4.1 Metoda sběru dat a technika výzkumu

Výzkumné šetření je prováděno kvantitativní formou. Použitou technikou sběru dat v této práci je dotazníková metoda. Dotazník je veden s ohledem na citlivost tématu a je zcela anonymní. Obsahuje 21 otázek týkající se problematiky pomoci obětem TČ, délce praxe zaměstnanců v pomáhajících profesích, resortu, ve kterém jsou zaměstnáni, zda jsou aktivní v otázce vzdělávání se o pomoci obětem TČ a co by podle nich bylo pro oběti TČ přínosem. Obsahuje položky uzavřené, polouzavřené, otevřené, dichotomické, trichotomické a Likertova typu. Respondenti jej vyplnili písemně prostřednictvím předloženého dotazníku.

Dotazníkovým šetřením bylo osloveno celkem 150 respondentů. Vráceno bylo 111 vyplněných dotazníků. Veškeré výsledky byly zpracovány do grafické podoby.

Graf 1: návratnost dotazníků

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

4.2 Výzkumný soubor

Základní výzkumný soubor se skládá z osob zaměstnaných v pomáhajících profesích mužského i ženského pohlaví v okrese Vsetín. Všichni respondenti byli obeznámeni s tématem výzkumu. Z důvodu anonymity nejsou při sběru dat zaevidována jména ani jiné důvěrné informace. Výzkum je prováděn s ohledem na citlivost tématu.

4.3 Způsob zpracování dat

Výsledná data, která byla získána pomocí dotazníkového šetření, jsou zpracována pomocí programu Microsoft Excel. Veškeré odpovědi jsou zde zapsány do tabulek a následných grafů. Popisná metoda je zvolena na základě vyhodnocení výzkumných otázek. K přijetí nebo odmítnutí stanovených hypotéz použijeme statistickou metodu test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční a čtyř polní tabulku. U první hypotézy byla využita kontingenční tabulka se třemi řádky a třemi sloupci. U druhé hypotézy pak tabulka se dvěma řádky a třemi sloupci. U třetí a poslední hypotézy byla využita čtyř polní tabulka se dvěma řádky a dvěma sloupci. Testování proběhlo na hladině významnosti 0,05.

Test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku a test nezávislosti Chí-kvadrát pro čtyř polní tabulku.

Do těchto tabulek jsou zaznamenána získaná číselná data. Do další samostatné tabulky jsme uvedli marginální, neboli očekávané četnosti. Tyto četnosti jsou vypočítány vynásobením součtu všech čísel v řádku a sloupci, a následně vydělením celkového počtu respondentů. Ten byl v našem případě 111. Následně je podle níže uvedeného vzorce vypočítáno testové kritérium χ^2 , kde P je zjištěná hodnota a O jsou očekávané četnosti.

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Následně jsme vypočítali počet stupňů volnosti tabulky. Tento nám v níže uvedené tabulce značí písmeno f , kde r je počet řádků a s je počet sloupců:

$$f = (r-1) \times (s-1)$$

Kritickou hodnotu testového kritéria pro hladinu významnosti 0,05 a daný stupeň volnosti jsme vyhledali v tabulce v knize s názvem Metody pedagogického výzkumu (Chráška, 2007).

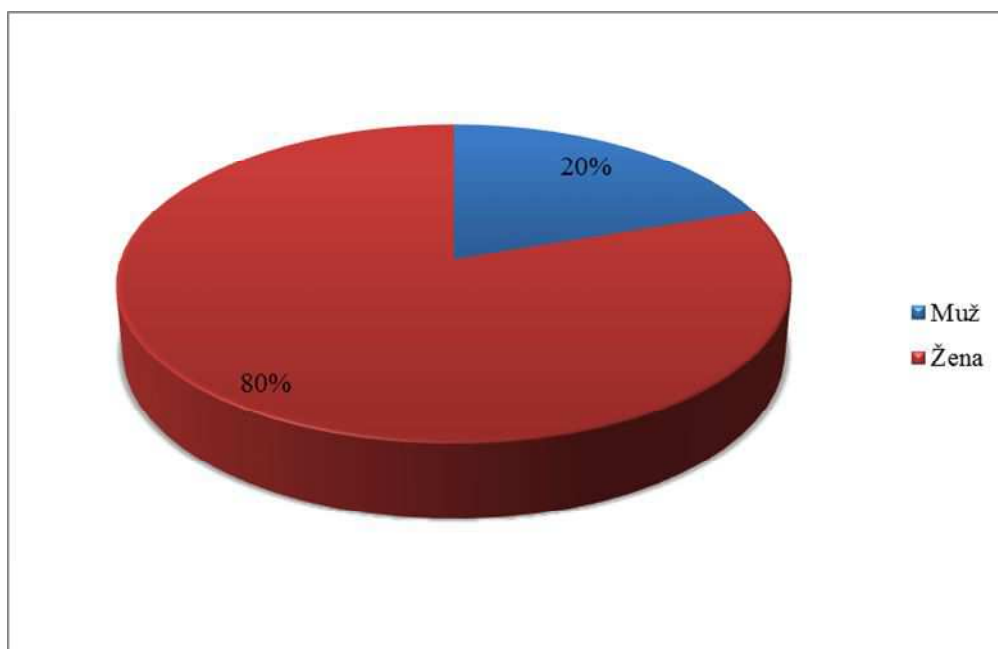
Nulovou hypotézu přijímáme, respektive neodmítáme tehdy, pokud je vypočítaná hodnota nižší než kritická hodnota. V případě, že je vypočítaná hodnota vyšší než kritická hodnota, nulovou hypotézu odmítáme a přijímáme hypotézu alternativní.

5 VLASTNÍ INTERPRETACE VÝZKUNÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole jsou výsledky získané dotazníkovým šetřením zpracovány a interpretovány popisnou a statistickou metodou. Výsledky jsou zaznamenány do grafů. Demografické údaje a výzkumné otázky jsou vyhodnoceny popisnou formou. Při verifikaci hypotéz jsme použili metodu testu nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční a čtyř polní tabulku.

5.1 Vyhodnocení demografických údajů

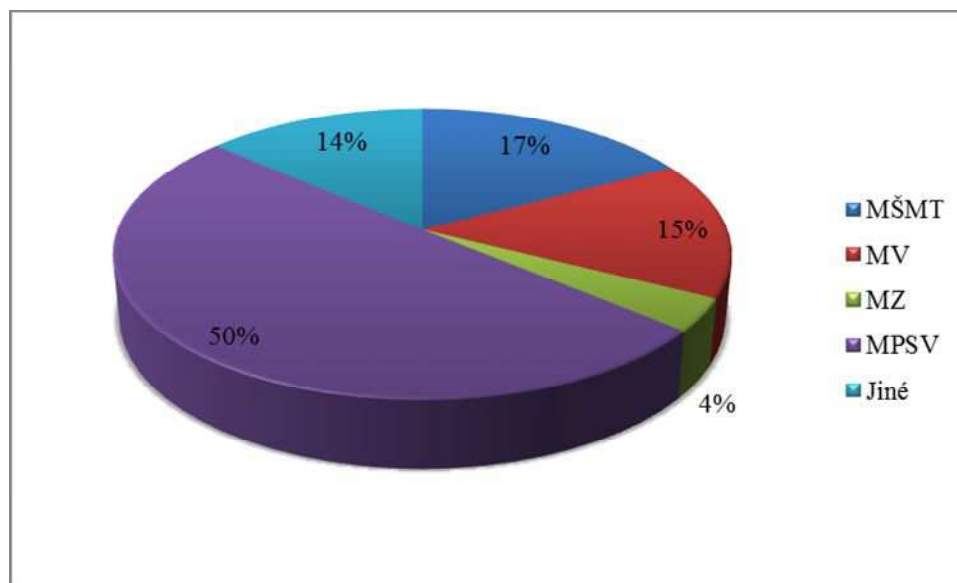
Graf 2: Rozdělení respondentů dle pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 89 žen a 22 mužů. Procentuálně je to znázorněno na výše uvedeném grafu. Otázka týkající se pohlaví respondentů byla umístěna až na závěr dotazníku, aby se respondenti nevžili při odpovídání do role pohlaví. Z šetření vyplývá, že mezi dotazovanými v pomáhajících profesích pracuje drtivá většina žen.

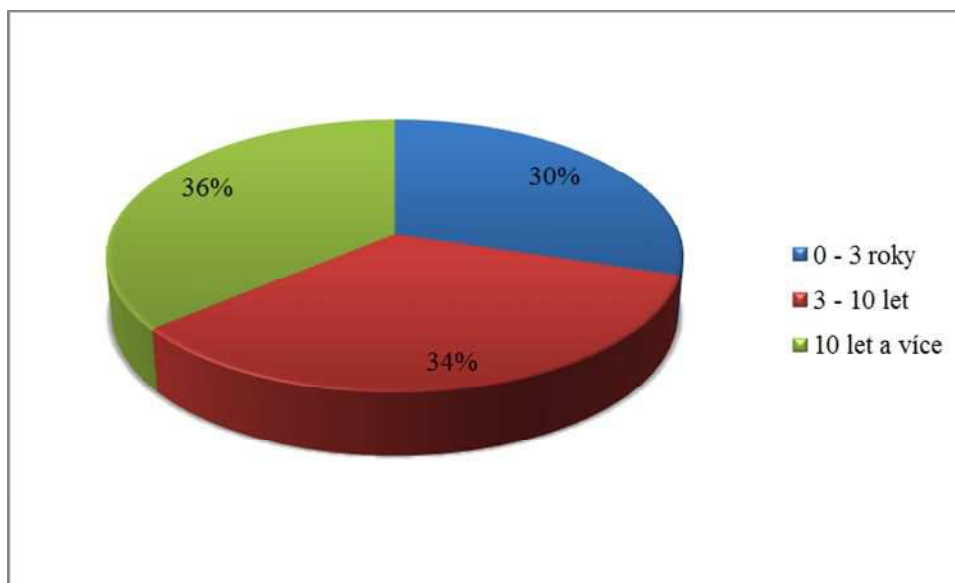
Graf 3: Pracovní zařazení

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Z oslovených respondentů nejvíce lidí pracuje u MPSV. Jedná se celkem o 56 respondentů, což je 50 % z celkového počtu oslovených. Druhou nejpočetnější skupinou jsou v počtu 19 osob, což je 17 %, pracovníci MŠMT. Třetí skupinou v počtu 17 pracovníků, tedy 15 % pracuje pod MV. Nejméně zastoupenou skupinou jsou pracovníci spadající pod MZ. Jde o 4 oslovené, což činí 4 % z celkového počtu. V jiných resortech pracuje celkem 15 oslovených, což je 14 %. Jedná se o pracovníky ze soukromého sektoru a ze sociálních služeb, kteří nespádají pod výše uvedená ministerstva.

Graf 4: Délka praxe

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

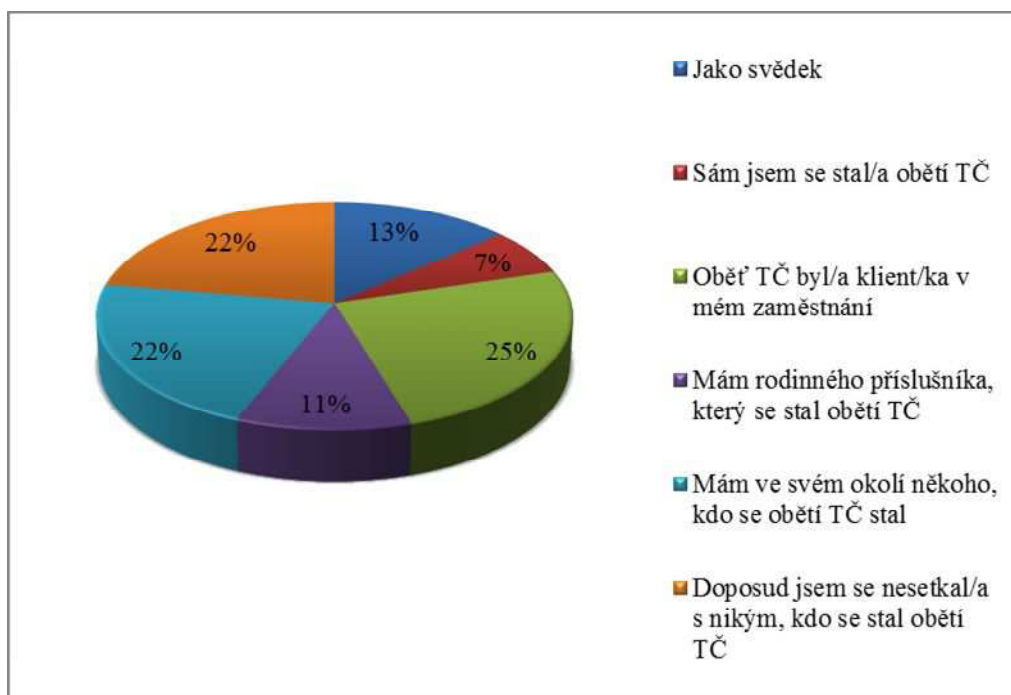
To, jaká je délka praxe zaměstnanců v pomáhajících profesích, bylo zjišťováno dotazníkovou položkou č. 2. Zde bylo zjištěno, že mezi oslovenými v pomáhajících profesích nejvíce pracují lidé zaměstnaní více než 10 let. Jde o 40 respondentů, kteří jsou zastoupeni 34 % z celkového počtu. Druhou nejpočetnější skupinou jsou v počtu 38 pracovníků, tj. 34 %, ti, kteří pracují v pomáhajících profesích 3 až 10 let. Celkem 33 lidí, což je 30 %, pracuje v pomáhajících profesích méně než tři roky. Zde můžeme sledovat celkové rozložení sil zhruba kolem 1/3. V pomáhajících profesích tedy výrazně nepřevyšují lidé, kteří by zde pracovali více než deset let nebo lidé, kteří by nově nastoupili. To může znamenat pravidelnou fluktuaci zaměstnanců.

5.2 Vyhodnocení výzkumných otázek

První výzkumná otázka zkoumá, v jaké míře a s jakými oběťmi trestných činů se zaměstnanci v pomáhajících profesích setkávají. K této otázce se vztahují dotazníkové položky č. 3, č. 4, č. 5, č. 6.

Otázka č. 3: Pokud jste se za svého života setkal/a s obětí trestného činu, v jakém jste byl/a postavení? (můžete uvést více odpovědí)

Graf 5: Postavení respondentů při setkání s obětí TČ

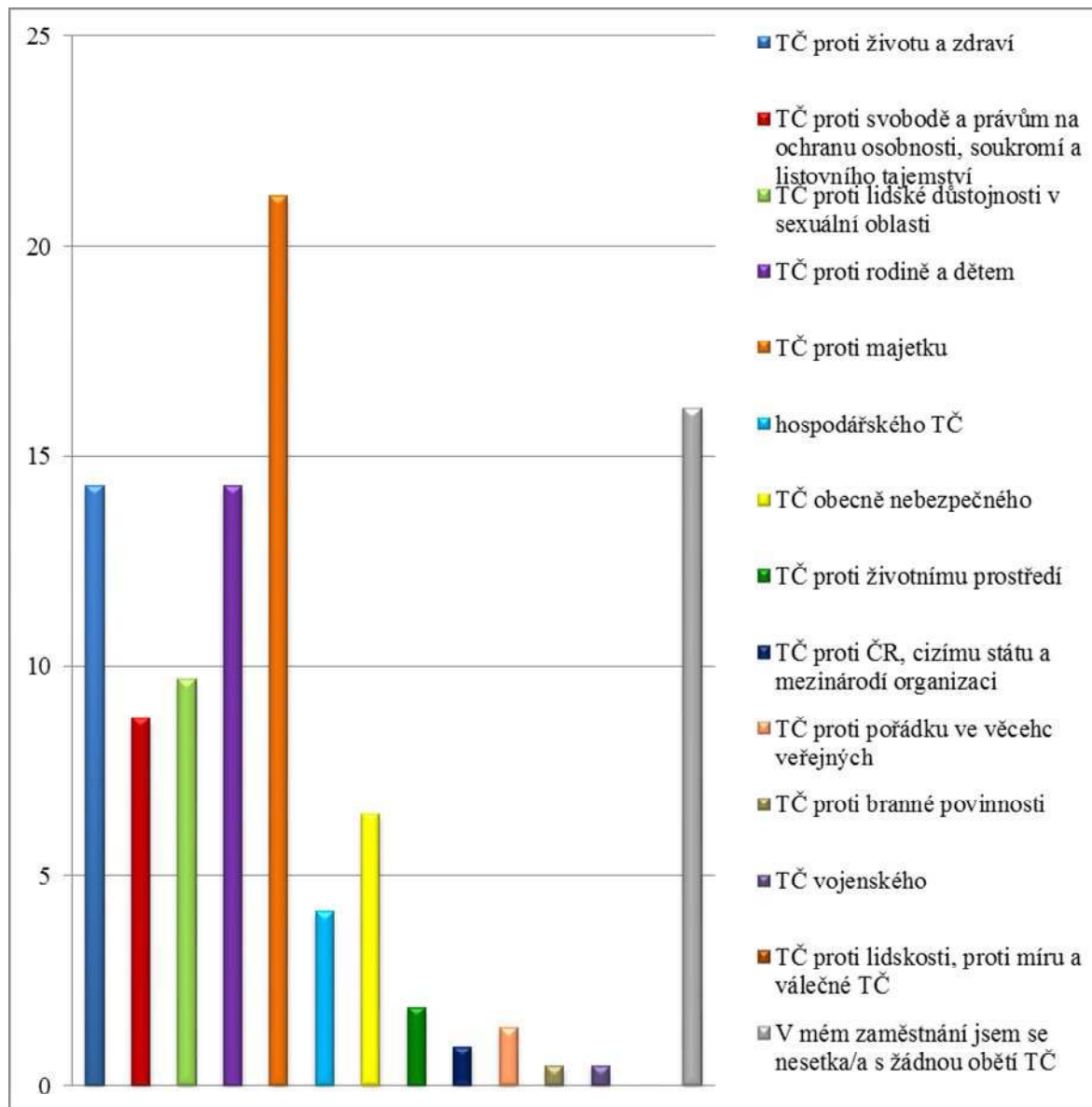

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Zde můžeme vidět, že lidé pracující v pomáhajících profesích se nejvíce s oběťmi TČ setkávají v rámci svého zaměstnání. Celkem 37 respondentů, což je 25 %, z celkového počtu oslovených uvedlo, že obětí TČ byl/a klient/ka v jejich zaměstnání. Z tohoto vyplývá, že každý čtvrtý zaměstnanec v pomáhajících profesích se ve svém zaměstnání setká tváří v tvář s obětí TČ. Dalších 20 pracovníků (13 %) bylo svědky přímého páčání TČ, neboť uvedli, že byli svědky oběti TČ. Celkem 10 pracovníků (7 %) se samo stalo obětí TČ. 16 pracovníků (11 %) má rodinného příslušníka, který se stal obětí TČ. 32 oslovených (22 %) má ve svém okolí někoho, kdo se obětí TČ stal. 33 respondentů, což je 22 %, z celkového počtu se doposud s žádnou obětí TČ neseťkalo. Z tohoto vyplývá, že celkem 78 % dotazovaných se za svého života již s obětí TČ nějakým způsobem setkalo.

Otázka č. 4: S jakou obětí TČ jste se ve svém zaměstnání setkal/a? (můžete uvést více odpovědí)

Graf 6: Oběť TČ

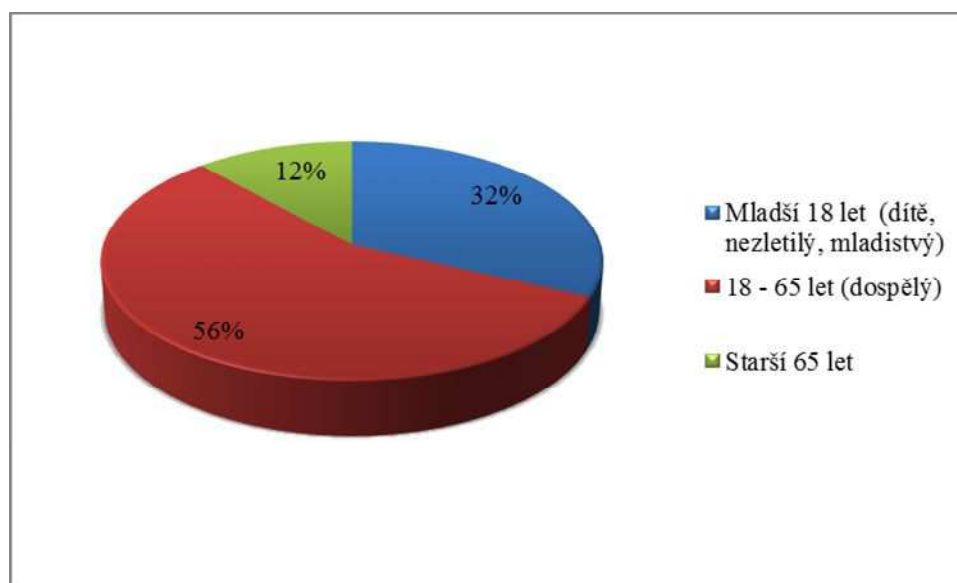
Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Z dotazníkového šetření vyplývá, že pracovníci v pomáhajících profesích se ve svém zaměstnání nejvíce setkávají s oběťmi TČ proti majetku. Jde o 46 respondentů. V počtu 31 oslovených se ve svém zaměstnání setkává s oběťmi TČ proti životu a zdraví a TČ proti rodině a dětem. 21 oslovených se setkało v rámci svého zaměstnání s oběťmi TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. 19 oslovených s oběťmi TČ proti svobodě a

právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství. 14 s TČ obecně nebezpečnými. 9 s hospodářskými TČ. 4 s oběťmi proti životnímu prostředí. 3 s oběťmi proti pořádku ve věcech veřejných, 2 lidé s oběťmi TČ proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci a po jednom z oslovených oběťmi TČ branné povinnosti a TČ vojenského. Nikdo s oslovených se zatím ve svém zaměstnání nesetkal s obětí TČ proti lidskosti, míru a válečným TČ. Z uvedeného nám vyplývá, že 35 respondentů se ve svém zaměstnání doposud z obětí žádného TČ nesetkalo, což je 16 % z celkového počtu oslovených. Můžeme tedy říci, že většina z oslovených za svého života přímo setkala s obětí TČ.

Otázka č. 5: Kolik let bylo oběti? (můžete uvést více odpovědí)

Graf 7: Věk oběti

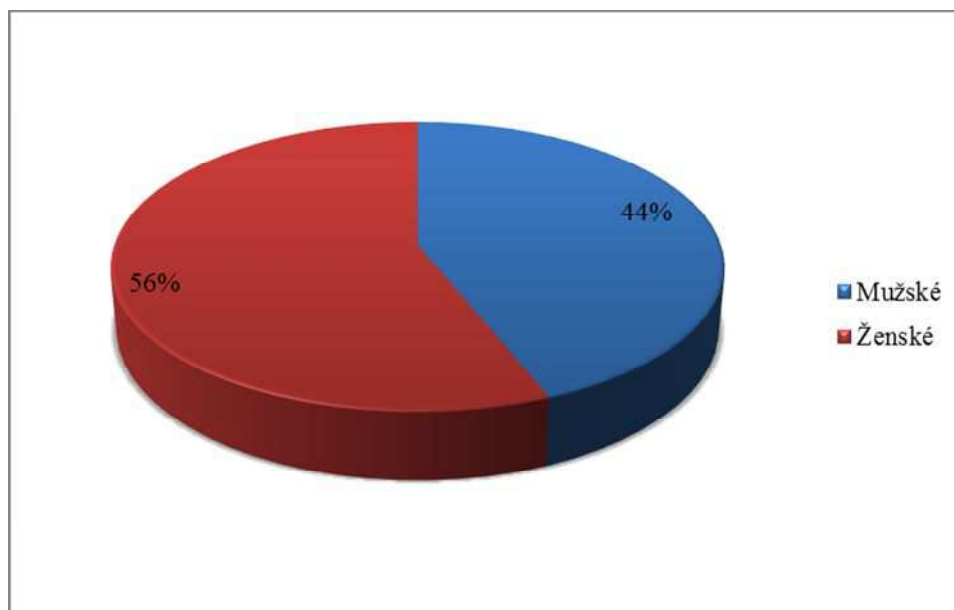

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Cílem otázky č. 5 bylo zjistit, v jakém věku jsou oběti TČ, se kterými se pracovníci v pomáhajících profesích setkávají. Zde bylo zjištěno, že nejvíce obětí je ve věku od 18 - 65 let. Tuto odpověď uvedlo 58 osob, což je 56 %. Celkem 33 obětí (32 %) je věku do 18 let a 12 (12 %) s obětí starší 65 let.

Otázka č. 6: Jakého pohlaví byla oběť? (můžete uvést více odpovědí)

Graf 8: Pohlaví obětí

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

U otázky č. 6 bylo zjištěno, že mezi oběťmi TČ, se kterými se pracovníci v pomáhajících profesích setkávají, je 60 osob (56 %) z celkového počtu oslovených ženského pohlaví. Mužských obětí je 47 (44 %) z oslovených.

Druhou výzkumnou otázkou bylo zjišťováno, jaké znají zaměstnanci pracující v pomáhajících profesích možnosti pomoci obětem a jakým způsobem vyhledávají informace pro oběti. K této otázce se vztahují dotazníkové položky č. 8 č. 13.

Otázka č. 8: Jaké znáte možnosti pomoci, které mohou pomoci oběti trestného činu?

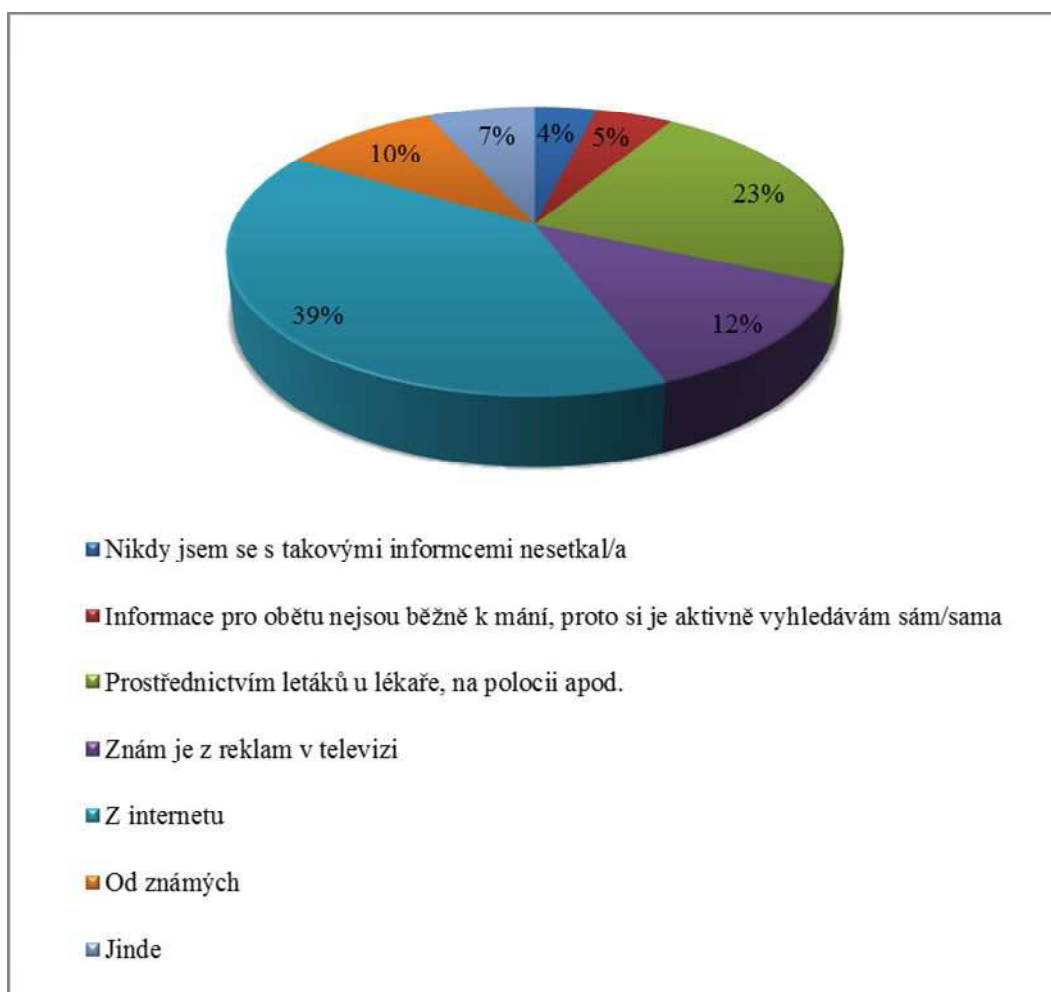
Zde respondenti uváděli nejčastěji policii ČR, jednalo se o 30 odpovědí. Druhou nejčastější odpovědí byla s počtem 24 pomoc psychologa. Bílý kruh bezpečí a probační a mediační služba měla shodně po deseti odpovědích. V devíti případech respondenti uvedli poradny obětem při probační a mediační službě a linky bezpečí. Dále byl nejčastější způsob pomoci uváděn OSPOD, krizová intervence a neziskové organizace. Respondenti také uvedli služby kněze, podporu přátel, domovy pro matky s dětmi, finanční pomoc či odškodnění, psychoterapii, rodinnou terapii, intervenční centra, právní pomoc, odborníci

zaměření na oběti TČ, azylové domy, obce, města, radu blízkých, klokánek, soud, mediace, sociální odbor a rodina. Všechny tyto druhy pomoci byli zastoupeny relativně stejným počtem četností odpovědí a to od jedné až tři.

Otázka č. 13: Kde se setkáváte s informacemi pro oběti TČ? (můžete uvést více odpovědí)

Graf 9: Informace pro oběti

TČ

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

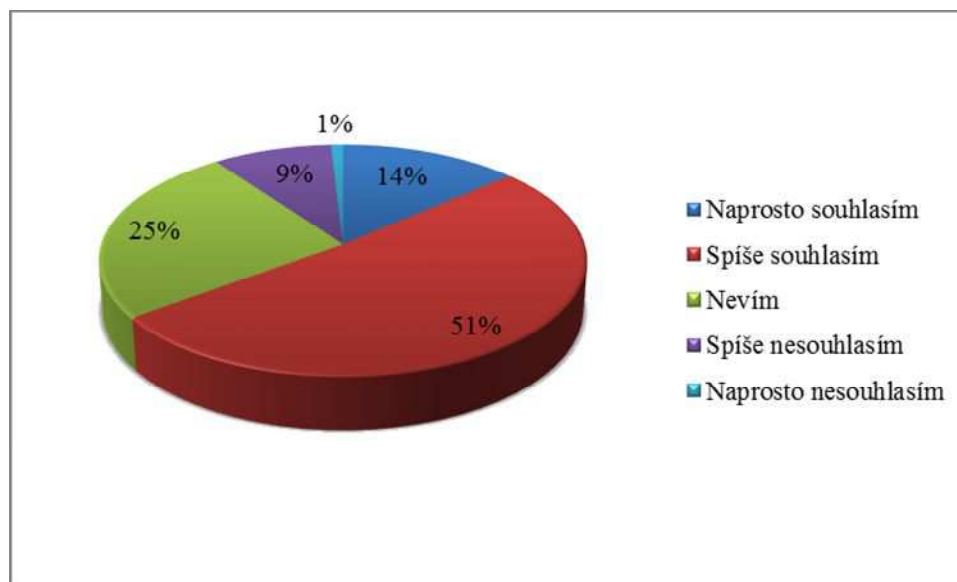
Lidé zaměstnaní v pomáhajících profesích hledají nebo se spíše setkávají s informacemi pro oběti TČ z internetu. Napovídají nám o tom odpovědi v dotazníku, kdy respondenti nejčastěji uvedli, že se s těmito informacemi setkávají právě tam. Tato skupina byla zastoupena 39 % odpovědí. Druhou nejpočetnější skupinou byli zaměstnanci, kteří se

setkali s informacemi pro oběti z letáků u lékaře nebo na policii. Jde o 47 uvedených a zároveň celkových 23 %. Další skupinou byly zaměstnanci, kteří se setkávají s informacemi pro oběti z reklam v televizi. Jde o 26 oslovených (12 %). 20 oslovených (10 %) se o informacích pro oběti dozvědělo od známých. Pouze 10 oslovených si aktivně informace vyhledává samo. Jedná se pouze o 5 % zaměstnanců v pomáhajících profesích. 8 zaměstnanců v pomáhajících profesích se dokonce s informacemi pro oběti TČ nikdy nesešlo. Jde o 4 % z celkového počtu oslovených.

Třetí výzkumná otázka se zabývala tím, jaký mají pracovníci v pomáhajících profesích vztah k otázce pomoci obětem a jejího řešení a jestli jsou aktivní ve vzdělávání se v tomto směru? Na tuto otázku nám zodpoví odpovědi dotazníkového šetření č. 7, č. 9, č. 10, č. 11, č. 12, č. 15

Otázka č. 7: Čím déle jsem zaměstnán/a v pomáhající profesi, tím více mám dovedností a umím lépe pomoci oběti TČ.

Graf 10: Závislost délky praxe na znalostech pomoci

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 7 bylo zjišťováno, jaké je sebepojetí zaměstnanců v pomáhajících profesích v otázce jejich dovedností a schopností umět poskytnout oběti pomoc v závislosti na délce jejich praxe. Zde bylo zjištěno, že 57 oslovených, což je celkově 51 %

z celkového počtu, si o sobě spíše myslí, že čím déle jsou zaměstnaní v pomáhajících profesích, tím více mají dovedností a umí lépe poskytnout pomoc oběti TČ. 15 oslovených, což je 14 %, jsou si naprosto jisti, že délka jejich praxe má vliv na jejich dovednosti a umění v poskytování pomoci obětem TČ. 28 oslovených, což je 25 %, nedokáže říci, zda má délka jejich praxe vliv na jejich dovednosti. 10 oslovených, což je 9 %, si o sobě myslí, že délka praxe spíše nemá vliv na jejich dovednosti a umění v poskytování pomoci. Jeden z respondentů uvedl, že délka praxe nemá žádný vliv na jeho schopnosti a dovednosti v poskytování pomoci obětem.

Otázka č. 9: Jak aktivní jste v otázce vzdělávání se pro pomoc obětem TČ?

Graf 11: Vzdělávání

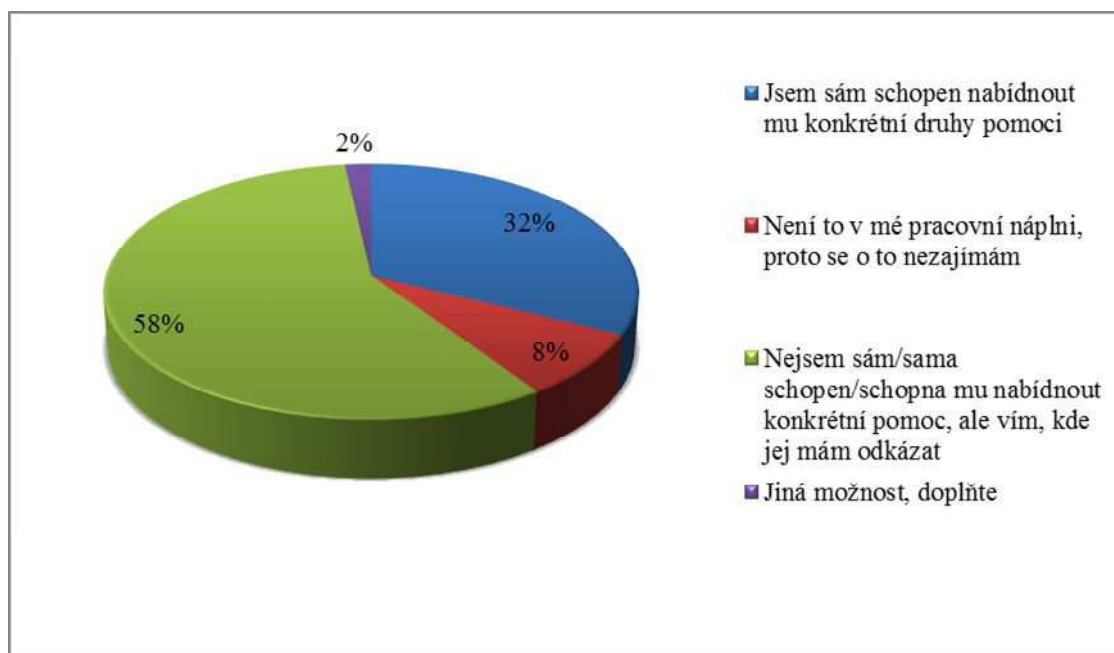
Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 9 bylo zjišťováno, jaká je aktivita zaměstnanců v sebevzdělávání pro pomoc obětem TČ. Zde bylo zjištěno, že nejpočetnější zastoupení mají lidé, kteří se vůbec o pomoc obětem TČ nezajímají a dokonce je ani neškolí v zaměstnání. Jednalo se o 40 zaměstnanců, tedy 37 % oslovených. Dalších 40 lidí, což je 36 %, v zaměstnání rovněž nikdo neškolí, ale tito zaměstnanci se zajímají o pomoc obětem sami. Pouze 30 oslovených, což je 27 %, jsou v zaměstnání školeni k pomoci obětem TČ. Z toho se

celkem 15 respondentů více o pomoci nezajímá. Pouze 15 oslovených, což je 13 % z celkového počtu, se o pomoc obětem zajímají samo.

Otázka č. 10: Pokud se ve svém zaměstnání dozvím, že můj klient/ka se stal/a obětí TČ?

Graf 12: Nabídky pomoci

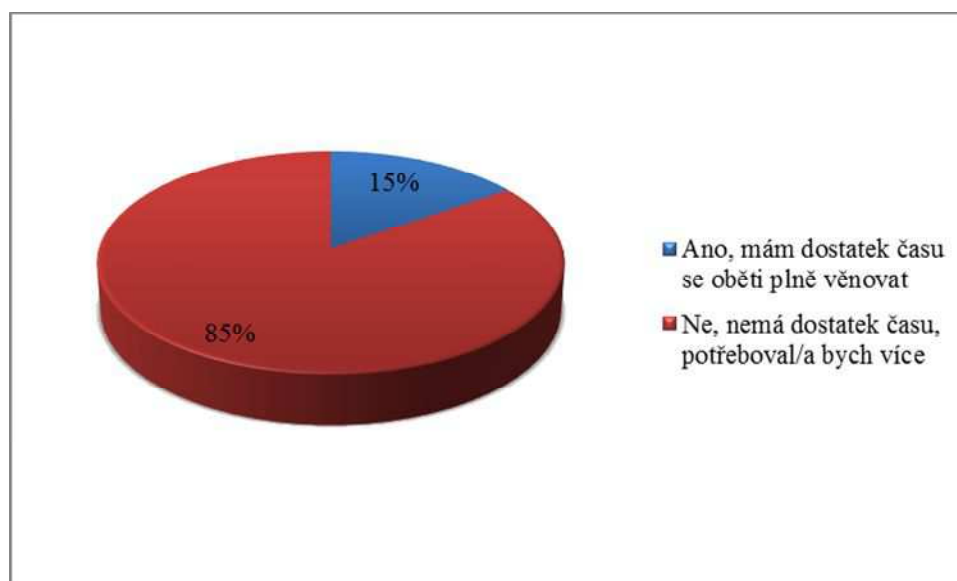

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 10 bylo zjišťováno, jak zareagují zaměstnanci v pomáhajících profesích v situaci, když se o svém klientovi dozví, že se stal obětí nějakého TČ. Z grafu vyplývá, že 64 oslovených, tedy 58 %, není schopno oběti nabídnout žádnou konkrétní pomoc, ale vědí, kde oběť odkázat. Pouze 36 oslovených (32 %) je samo schopno poskytnout oběti konkrétní pomoc. 9 oslovených (8 %) uvádí, že se o oběti vůbec nezajímají, protože to není v jejich pracovní náplni. Pouze 2 respondenti (2 %) uvedli, že jinou odpověď. A to, že by klienta odkázali na nějakou pomáhající organizaci nebo poskytli telefonní kontakt na odbornou pomoc.

Otázka č. 11. Ve svém zaměstnání mám dostatek času, plně se věnovat oběti TČ.

Graf 13: Dostatek času v zaměstnání

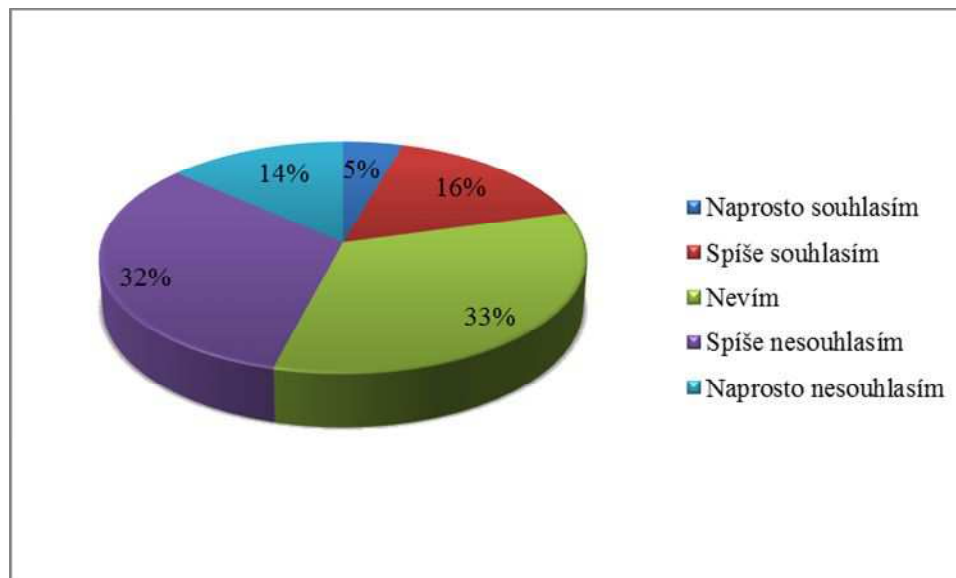

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 11 bylo zjišťováno, zda pracovníci v pomáhajících profesích mají dostatek času plně se věnovat oběti TČ. Zde můžeme pozorovat, že drtivá většina oslovených uvádí, že ve svém zaměstnání nemají dostatek času se věnovat oběti. Potřebovali by více času. Jednalo se celkem o 94 oslovených, což je 85 % z celkového počtu. Pouze 17 oslovených, tedy 15 %, uvedlo, že mají ve svém zaměstnání dostatek času se plně věnovat oběti.

Otázka č. 12. Považujete za důležité, aby se pachatel trestného činu osobně setkal prostřednictvím mediační služby s obětí TČ?

Graf 14: Setkání pachatele a oběti TČ

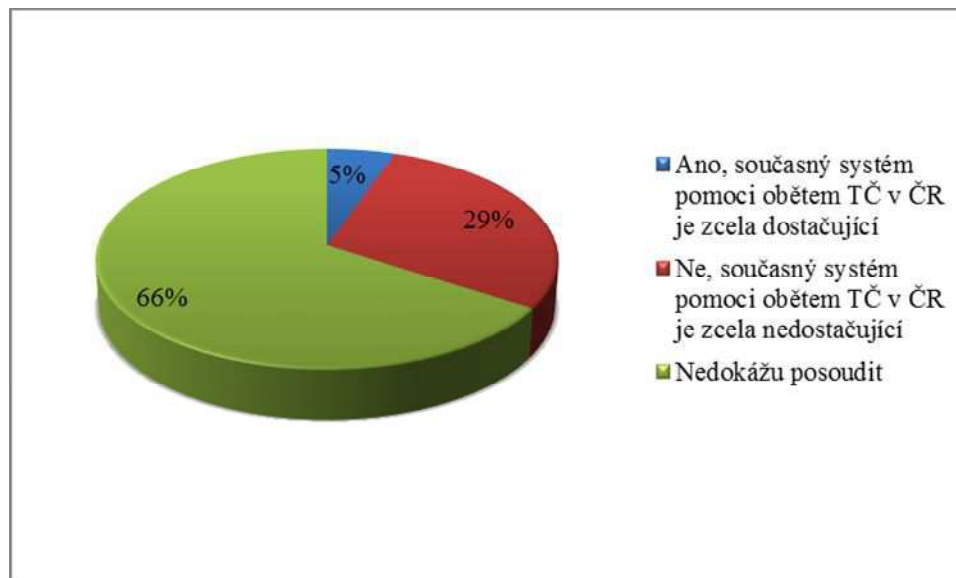

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 12 bylo zjišťováno, zda pracovníci v pomáhajících profesích považují za důležité, aby se pachatel TČ osobně setkal prostřednictvím mediační služby s obětí TČ. Většina pracovníků v pomáhajících profesích spíše nesouhlasí s tím, že by se měl pachatel TČ osobně setkat s obětí TČ prostřednictvím mediační služby. Jde o 36 oslovených, tedy o 32 % respondentů. Dalších 37 oslovených se k této otázce nedokáže vyjádřit. Nemá tedy jednoznačný názor. Jde o 33 % respondentů. 15 oslovených (14 %) nepovažuje vůbec za důležité, aby se oběť TČ setkala s pachatelem TČ prostřednictvím mediační služby. 18 respondentů spíše souhlasí s tím, že je důležité, aby se oběť a pachatel TČ setkali. Pouze 5 oslovených je ztotožněno s tím, že je velmi důležité, aby se oběť a pachatel osobně setkali prostřednictvím mediační služby.

Otázka č. 15: Myslíte si, že současný systém v ČR věnuje obětem TČ dostatečnou pozornost?

Graf 15: Současný systém pomoci obětem TČ v ČR

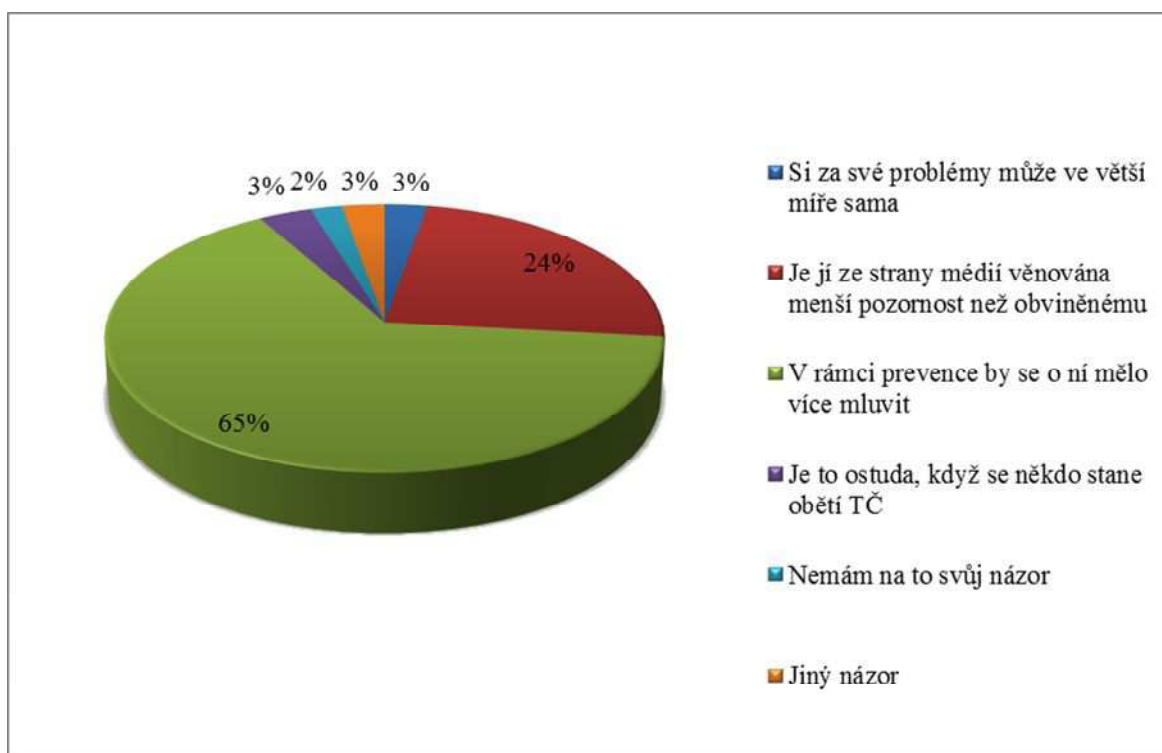
Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 15 bylo zjišťováno, zda si zaměstnanci pracující v pomáhajících profesích myslí, že současný systém pomoci obětem v ČR věnuje obětem dostatečnou pozornost. Celkem 73 oslovených (66 %) nedokáže posoudit, zda současný systém v ČR se dostatečně věnuje obětem TČ. 32 oslovených, tedy 29 %, si myslí, že současný systém v ČR nevěnuje obětem TČ dostatečnou pozornost. Pouze 6 oslovených (3 %) jsou názoru, že současný systém je zcela dostačující.

Čtvrtou výzkumnou otázkou bylo zjišťováno, jaké jsou názory pracovníků v pomáhajících profesích na oběť a co by dle nich bylo přínosem pro oběti. K této otázce se vztahují dotazníkové otázky č. 14, č. 16, č. 17, č. 18, č. 19. č. 20.

Otázka č. 14: Myslím si, že oběť TČ: (můžete uvést více odpovědí)

Graf 16: Oběť TČ

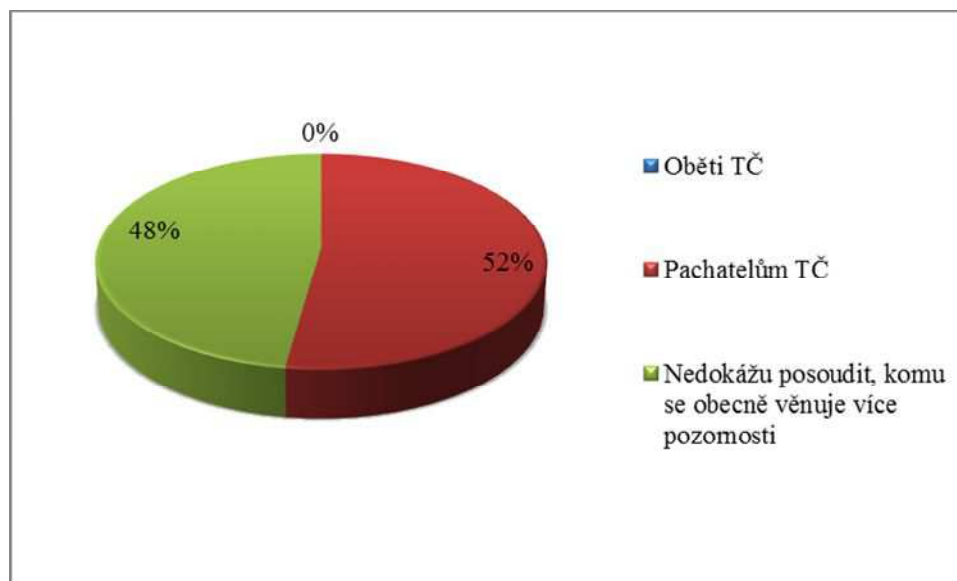

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Otázkou č. 14 bylo zjišťováno, jaký názor zastávají zaměstnanci v pomáhajících profesích na oběti TČ. Zde bylo zjištěno, že převážná většina si myslí, že o obětech TČ se v rámci prevence málo mluví. Můžeme také říci, že jsou toho názoru, že se všeobecně věnuje více pozornosti pachatelům TČ. 35 oslovených (24 %) jsou zastánci toho, že média jim věnují menší pozornost než obviněným. 5 oslovených, což jsou celkově 3 % z oslovených, mají za to, že je ostudou, když se někdo stane obětí TČ. 4 oslovení (3 %) jsou toho názoru, že oběť si za své problémy ve větší míře může sama. 3 lidé, což jsou 2 %, nemají žádný názor na oběti TČ a 4 oslovení uvedli jiné důvody. Ti uvádí, že je důležité odkazovat média na oběti TČ, ale samozřejmě se souhlasem obětí. Dále, že je péče nedostatečná a další 2 si myslí, že oběť chce na TČ co nejdříve zapomenout.

Otázka č. 16: Myslíte si, že se obecně věnuje více pozornosti, než by se mělo věnovat?

Graf 17: Věnování pozornosti

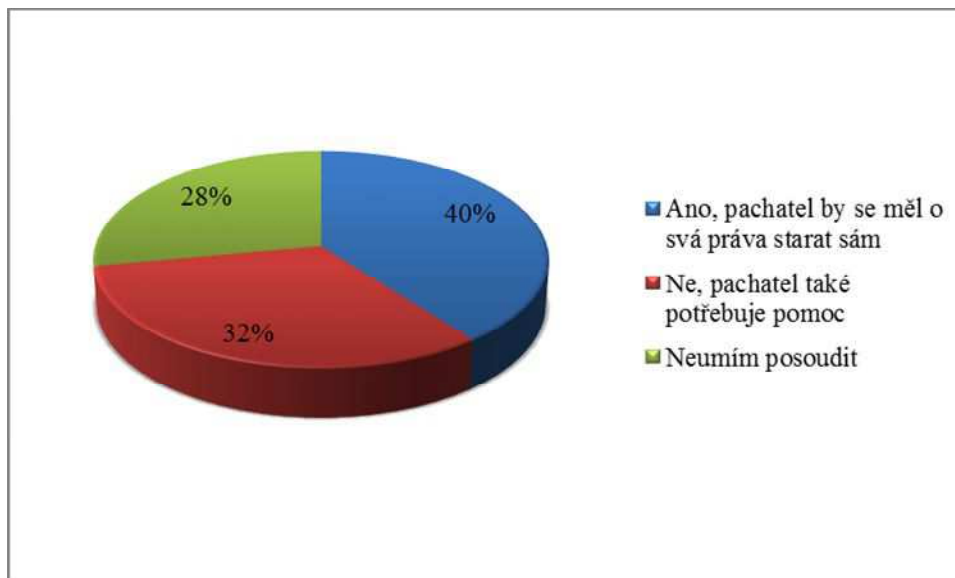

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Z 58 oslovených (52 %) zastává názor, že se obecně věnuje více pozornosti pachatelům TČ. 53 oslovených (48 %), téměř polovina, doposud nedokáže posoudit nebo rozlišit, komu se obecně více věnuje pozornosti. Nikdo z oslovených pak nevedl, že se obecně pozornost zaměřuje na oběť TČ. Zde můžeme vidět, že oběti se dle názorů oslovených obecně nevěnuje žádná pozornost.

Otázka č. 17: Pokud se člověk stane obětí TČ, pozornost pomáhajících institucí by měla směřovat spíše k oběti:

Graf 18: Vyjádření pozornosti pomáhajících institucí

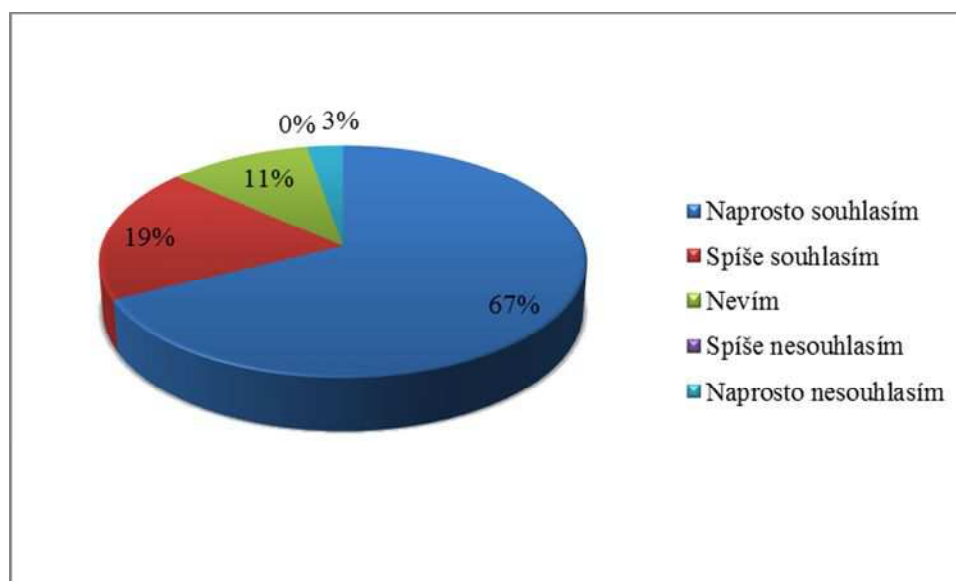

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Zde převažuje názor, že pachatel by se měl o svá práva starat sám. Tuto odpověď uvedlo celkem 40 % oslovených, konkrétně pak 44 respondentů. 36 oslovených (32 %) uvádí, že pachatel také potřebuje pomoci a je třeba s ním dále pracovat. 31 oslovených, což je 28 %, neumí samo posoudit, komu by ze strany pomáhajících profesí měla směřovat pomoc. Neví tedy, jestli pomoc směřovat spíše k oběti nebo pachateli TČ.

Otázka č. 18: Vnímáte pomoc obětem TČ jako opodstatněnou?

Graf 19: Je pomoc obětem TČ opodstatněná?

Zdroj: vlastní výzkum, prosinec 2017 – únor 2018

Zde byly možnosti znázorněny na škále 1 až 5. Kdy jednička znamenala odpověď naprostou souhlasím a pětka, naprostou nesouhlasím. Z uvedeného vyplývá, že 75 respondentů, tedy převažujících 67 % oslovených, uvádí, že naprostou souhlasí s tím, že pomoc obětem TČ je naprostou opodstatněná. 21 oslovených (19 %) vnímá pomoc obětem jako spíše opodstatněnou. 12 oslovených (11 %) se nedokáže vyjádřit, zda vnímá pomoc jako opodstatněnou či ne. 3 respondenti, tedy 3 % z celkového počtu oslovených, naprostou nesouhlasí s tím, že pomoc obětem TČ je opodstatněná. Nikdo z oslovených neuvedl možnost čtyři a to, že spíše nesouhlasí s tím, že vnímají pomoc obětem TČ jako opodstatněnou.

Otázkou č. 19 bylo zjišťováno, co by podle pracovníků v pomáhajících profesích bylo přínosem pro oběti trestných činů. Mezi nejčastěji objevujícími se odpověďmi převládala všestranná a dlouhodobá pomoc a podpora oběti. Dále fungující preventivní programy, systém všech složek pomoci – návaznost, komunikace, odpovědnost mezi nimi, tedy bližší spolupráce zúčastněných institucí, psychologická pomoc pro oběti, okamžité finanční odškodnění oběti a poskytování oběti více informací. Poté se objevovaly odpovědi medializace případů, větší odborná péče, větší míra ochrany, právní pomoc, sociální

podpora, finanční podpora, individuální přístup, spravedlivý trest pro pachatele, pomsta, kontaktní osoba, která by podala relevantní informace, humánní podpora, špatné je uvádění v rozsudku jméno, datum narození, bydliště oběti, z toho vyplývá, že pachatel se může mstít, minimalizovat rizika útoků, aby pachatel nemohl být pachatelem, okamžitá pomoc, krizová intervence, slušné zacházení ze strany policie, více organizací, více informací z internetu, odkazy, poradny, aby pachatel úmyslného násilného činu byl vzatý do vazby a ne vyšetřovaný na svobodě, aby se oběť dál nemusela bát, že se pachatel ještě pomstí za to, že jej nahlásila, sdílení prožitků s jinými lidmi, svépomocné skupiny, věnovat více pozornosti obětem, okamžité odsouzení pachatele a náhrada škody, zvýšení trestu pro pachatele, posílení ochrany osobnosti pro oběti, ochrana identity, menší finanční zatížení (právníci, soudy, apod.), větší dostupnost kvalitních informací (stejná péče bez rozdílu ve společenském postavení), důstojné zacházení s obětí, lepší přístup ze strany policie při ohlašování TČ samotnou obětí, rozšířit počet míst pro poradenství, peněžité odškodnění, empatie, psychická podpora, individuální přístup, aby oběti nemusely vypovídat opakovaně, následná péče, kurz sebeobrany, větší opatrnost, pořídit si prostředky na obranu – pepřový sprej, paralyzér, teleskop, osvěta, poučení mladistvých od rodičů.

Otázkou č. 20 byl zjišťován osobní názor pracovníků v pomáhajících profesích na pomoc obětem trestných činů. Zde bylo zjištěno, že tito by poučili, respektive zaúkolovali a proškolili osoby blízké. Dále se objevovaly odpovědi, že pomoc potřebuje jak oběť, tak pachatel, přitom záleží na závažnosti TČ. Následnými odpověďmi byla úprava trestního zákona, pracovat adresně, věcně, konkrétně, pomoc stigmatizovaným obětem – ochrana jejich soukromí, anonymita, konstruktivnost, spíše pracuji s lidmi, kteří dostali ochranou léčbu v ústavní formě, oběti mají strach, nechtějí o problému často mluvit, všichni jsme na cestě, takže i pachatel se může napravit, taky potřebuje pomoc, v současné době se více pomáhá pachatelům než obětem, hlavně aby neměli nějakou „újmu“ ve vězení, nenechávat si to pro sebe, v poslední době se z pachatelů dělají oběti, mediální hvězdy, dodávání letáků nebo brožur přímo na policii, se všemi potřebnými informacemi a postupy pomoci v daném regionu, nebát se vyhledat odbornou pomoc, více medializace, informací, pomoc psychologa, prevence, informace – především starší lidé nesmí důvěřovat podvodníkům, oko za oko, zub za zub.

5.3 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1:

Sebepojetí pracovníků v pomáhajících profesích o pomoci obětem TČ závisí na délce jejich praxe v pomáhajících profesích.

1H₀: Délka praxe pracovníka v pomáhajících profesích nemá vliv na jeho sebepojetí o znalostech poskytování pomoci obětem TČ.

1H_a: V závislosti na délce praxe zaměstnance pracujícího v pomáhajících profesích existují rozdíly v sebepojetí o znalostech poskytování pomoci obětem TČ.

K této hypotéze se vztahují dotazníkové položky č. 2 a č. 7.

Tab. 2: Skutečné četnosti hypotézy č. 1

	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Celkem
3 roky	15	10	8	33
3 - 10 let	24	9	5	38
10 let a více	32	7	1	40
Celkem	71	26	14	111

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 3: Očekávané četnosti hypotézy č. 1

	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Celkem
3 roky	21,11	7,73	4,16	33
3 - 10 let	24,31	8,9	4,79	38
10 let a více	25,59	9,37	5,05	40
Celkem	71	26	14	111

Zdroj: vlastní zpracování

Očekávané i teoretické četnosti splňují podmínky dobré aproximace (očekávané četnosti musí být větší než 5 v 80%, zbylých 20% nesmí být menší než 1), proto můžeme použít test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

Hodnota testového kritéria:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Po dosazení do vzorce vychází hodnota testového kritéria:

$$\chi^2 = 11.447$$

Pro hladinu významnosti 0,05 a 4 stupně volnosti je kritická hodnota testového kritéria:

$$\chi^2_{0,05(4)} = 9,488$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria je vyšší než kritická hodnota testového kritéria.

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H_A , která nám říká, že zde určitá závislost existuje.

Hypotéza č. 2:

Sebepojetí pracovníků v pomáhajících profesích o pomoci obětem TČ závisí na aktivitě sebevzdělávání.

$2H_0$: Aktivita sebevzdělávání o pomoci obětem TČ, nemá vliv na sebepojetí o znalostech o pomoci obětem TČ.

$2H_A$: Aktivní zaměstnanci v oblasti sebevzdělávání, vykazují vyšší sebe pojetí o znalostech v poskytování pomoci oběti TČ, než méně aktivní zaměstnanci v pomáhajících profesích.

K této hypotéze se vztahují dotazníkové položky č. 7 a č. 9.

Tab. 4: Skutečné četnosti hypotézy č. 2

	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Celkem
Zajímá se	42	9	4	55
Nezajímá se	29	19	8	56
Celkem	71	28	12	111

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 5: Očekávané četnosti hypotézy č. 2

	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Celkem
Zajímá se	35,18	13,87	5,95	55
Nezajímá se	35,82	14,13	6,05	56
Celkem	71	28	12	111

Zdroj: vlastní zpracování

Očekávané i teoretické četnosti splňují podmínky dobré aproximace (očekávané četnosti musí být větší než 5 v 80%, zbylých 20% nesmí být menší než 1), proto můžeme použít test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

Hodnota testového kritéria:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Po dosazení do vzorce vychází hodnota testového kritéria:

$$\chi^2 = 7.277$$

Pro hladinu významnosti 0,05 a 4 stupně volnosti je kritická hodnota testového kritéria:

$$\chi^2_{0,05^{(4)}} = 5,991$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H_A , která nám říká, že zde určitá závislost existuje.

Hypotéza č. 3:

Aktivita sebevzdělávání o pomoci obětem TČ závisí na pohlaví pracovníka v pomáhajících profesích.

$3H_0$: Aktivita v sebevzdělávání o pomoci obětem TČ je v pomáhajících profesích stejná mužů i u žen.

$3H_A$: Ženy pracující v pomáhajících profesích vykazují vyšší aktivitu v sebevzdělávání o pomoci obětem TČ než muži.

K této hypotéze se vztahují dotazníkové položky č. 9 a č. 21.

Tab. 6: Skutečné četnosti hypotézy č. 3

	Vzdělávají se	Nevzdělávají se	Celkem
Ženy	45	44	89
Muži	10	12	22
Celkem	55	56	111

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 7: Očekávané četnosti hypotézy č. 3

	Vzdělávají se	Nevzdělávají se	Celkem
Ženy	44,1	44,9	89
Muži	10,9	11,1	22
Celkem	55	56	111

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota testového kritéria:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Po dosazení do vzorce vychází hodnota testového kritéria:

$$\chi^2 = 0.184$$

Pro hladinu významnosti 0,05 a 1 stupně volnosti je kritická hodnota testového kritéria:

$$\chi^2_{0,05(1)} = 3.841$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

6 SHRnutí VÝzkUMU

Na výzkumnou otázku č. 1. V jaké míře a s jakými oběťmi TČ, se zaměstnanci v pomáhajících profesích setkávají, jsme z výše uvedených odpovědí zjistili, že celkem 78 % dotazovaných zaměstnanců v pomáhajících profesích se za svého života již s obětí TČ setkali. Celkem 25 % zaměstnanců se s obětí TČ setkalo v rámci svého zaměstnání, kde oběť byla přímým klientem pracovníka. Nejvíce se pracovníci v pomáhajících profesích setkávají s oběťmi TČ proti majetku, dále s oběťmi TČ proti životu a zdraví a TČ proti rodině a dětem. Jedná se především o oběti ženského pohlaví, které tvořilo 56 % z celkového počtu odpovědí. Nejčastější oběti, se kterými se respondenti setkali, byli ve věku 18 – 65 let. Jedná se celkem o 56 % uvedených.

Na výzkumnou otázku č. 2 Jaké znají zaměstnanci pracující v pomáhajících profesích možnosti pomoci obětem a jakým způsobem vyhledávají informace pro oběti, bylo zjištěno, že nečastěji uváděnou odpovědí byla policie ČR a ihned poté pomoc psychologa. Zde ale můžeme říci, že pracovníci v pomáhajících profesích uvedli celkem 27 druhů pomoci obětem. 35 dotazovaných neuvedlo v dotazníku žádnou odpověď. Zjistili jsme také, že oslovení se setkávají s informacemi pro oběti TČ nejčastěji z internetu, letáků na policii a v čekárnách u lékaře. Pouze 4 % oslovených se s informacemi pro oběti TČ doposud nesetkalo.

Výzkumná otázka č. 3 se zabývala tím, jaký mají pracovníci v pomáhajících profesích vztah k otázce pomoci obětem a jejího řešení a jestli jsou aktivní v sebevzdělávání se v tomto směru. Zde bylo zjištěno, že většinu zaměstnanců nikdo v zaměstnání neškolí. Jedná se o 81 osob z celkového počtu 111. Což je alarmujících 73 %. Pouze 30 osob školí zaměstnavatel v rámci zaměstnání, ale z těchto je nadále samo aktivních pouze 15 oslovených. Toto malé zastoupení jedinců chce zřejmě lépe poskytovat pomoc obětem a na obětech jim záleží. U ostatních je zřejmý nezájem ke svému okolí nebo nedostatečná motivace, či nedostatek času se oběti věnovat. Zde bylo zjištěno, že 94 oslovených, což je 85 % z celkového počtu, nemá v zaměstnání dostatek času se oběti věnovat. Pouze 17 oslovených, tedy 15 %, uvedlo, že mají ve svém zaměstnání dostatek času se oběti plně věnovat. 73 oslovených, což je celkově 65 % z celkového počtu, si o sobě myslí, že délka jejich praxe má vliv na jejich dovednosti a umění v poskytování pomoci obětem TČ. Dále jsme zjistili, že 64 oslovených, tedy 58 %, není schopno oběti nabídnout žádnou konkrétní pomoc, ale alespoň vědí, kde oběť odkázat. Pouze 36 oslovených (32 %) je samo schopno poskytnout oběti konkrétní pomoc. Dále bylo zjištěno,

že 46 % respondentů nepovažuje za důležité, aby se oběť setkala s pachatelem prostřednictvím mediační služby. Z toho vyplývá, že spíše neuznávají mimosoudní zprostředkování neboli nápravu mezi pachatelem a obětí. Můžeme také říci, že uznávají represivnější způsob řešení vzniklé situace prostřednictvím soudu. Pouze 21 % oslovených považuje za důležité, aby se oběť a pachatel setkali a pokusili se o mimosoudní vyrovnání. Z šetření nám také jednoznačně vyplývá, že mediační služba pro pracovníky v pomáhajících profesích není vůbec důležitá a upřednostňují soud, tedy represivní řešení vzniklé situace. Toto může být zapříčiněno také tím, že neví, jak mediační služba funguje a na co se zaměřuje. Dále bylo zjištěno, že pracovníci v pomáhajících profesích nedokážou posoudit, zda současný systém pomoci obětem TČ v ČR věnuje dostatečnou pozornost. Tuto odpověď označilo 66 % oslovených. Může to být zapříčiněno tím, že nemají nebo nedokážou zjistit informace, jak systém v ČR funguje nebo tím, že nemají povědomí, jak ostatní instituce fungují.

Čtvrtou výzkumnou otázkou bylo zjišťováno, jaké jsou názory pracovníků v pomáhajících profesích na oběti a co by dle nich bylo pro ně přínosem. Zde bylo zjištěno, že je převládající názor, že se o obětech TČ se v rámci prevence málo mluví. Zastávají také názor, že se všeobecně věnuje více pozornosti pachatelům TČ. Tuto odpověď označilo 58 oslovených (52 %). 48 % oslovených, což je téměř polovina, doposud nedokáže posoudit nebo rozlišit, komu se obecně více věnuje pozornosti. Toto je záležející i v tom, že média nám každodenně poskytují informace o pachatelích TČ a občas i jejich psychologických profilech. Téměř žádné se pak nevěnují tomu, co pociťuje oběť. U některých respondentů stále existují názory, že je ostudou, když se někdo stane obětí TČ a že si oběť za své problémy může sama. U 40 % dotazovaných převažuje názor, že by se měl pachatel o svá práva starat sám. Dalších 32 % uvádí, že pachatel také potřebuje pomoci a je třeba s ním dále pracovat. Ostatní jsou nerozhodní v tom, zda pomoc směřovat spíše k oběti nebo pachateli TČ. Bylo zjištěno, že 75 respondentů, tedy převažujících 67 % oslovených, uvádí, že naprosto souhlasí s tím, že pomoc obětem TČ je naprosto opodstatněná a dalších 19 % vnímá pomoc obětem jako spíše opodstatněnou. 3 % z celkového počtu oslovených naprosto nesouhlasí s tím, že pomoc obětem TČ je opodstatněná. Nejčastěji uváděnými případy, jak se oběti věnovat, jsou preventivní programy, psychologická pomoc, okamžité finanční odškodnění a poskytování oběti více informací.

Hlavní podstatou praktické části bylo zjistit informovanost zaměstnanců pracujících v pomáhajících profesích v okrese Vsetín o možnostech řešení a hledání pomoci obětem

TČ. Zda u pracovníků v pomáhajících profesích existují rozdíly v sebepojetí ve znalostech o pomoci obětem TČ v závislosti na délce jejich praxe v pomáhajících profesích. Zda u pracovníků v pomáhajících profesích existují rozdíly v sebepojetí ve znalostech o pomoci obětem TČ v závislosti na jejich aktivitě sebevzdělávání. Zda existují souvislosti mezi aktivitou v sebevzdělávání o pomoci obětem TČ a pohlavím.

Na základě vyhodnocení výzkumných otázek a stanovených hypotéz bylo zjištěno, že v případě závislosti na délce praxe zaměstnance pracujícího v pomáhajících profesích existují rozdíly v sebepojetí ve znalostech o poskytování pomoci obětem TČ. Tedy, zaměstnanci s tří a víceletou praxí vykazují vyšší míru sebepojetí o znalostech a schopnostech pomoci obětem TČ. Můžeme proto soudit, že čím déle je člověk zaměstnán v pomáhající profesi, tím více si myslí, že umí pomoci někomu, kdo se stal obětí TČ. Dále bylo vyzkoumáno, že zaměstnanci pracující v pomáhajících profesích, kteří jsou aktivní v sebevzdělávání o pomoci obětem, vykazují vyšší míru sebepojetí o znalostech při poskytování pomoci obětem TČ než ti zaměstnanci v pomáhajících profesích, kteří nejsou tolik aktivní v sebevzdělávání se o pomoci obětem. Z toho vyplývá, že zaměstnanci, kteří se buďto sami nebo prostřednictvím školení, popř. přednášek v zaměstnání zajímají o problematiku pomoci obětem TČ, vykazují vyšší míru sebepojetí o znalostech a schopnostech pomoci obětem TČ než ti, kteří se o pomoc obětem nezajímají. Můžeme tedy říci, že ti, kteří se vzdělávají, si o sobě myslí, že mají více informací a dokážou lépe oběti pomoci, než ti, kteří se nevzdělávají. Dále bylo zjištěno, že mezi muži a ženami pracující v pomáhajících profesích neexistují statisticky významné souvislosti v míře aktivity sebevzdělávání o pomoci obětem TČ. Muži i ženy se stejnou mírou zajímají o tuto problematiku.

7 DISKUSE

V roce 2003 sestavil Bílý kruh bezpečí dotazník, jehož účelem bylo porovnat skutečné potřeby obětí s realitou, se kterou se setkali. Dotazníkového šetření se účastnily oběti TČ a pozůstalí po obětech vražd. Bylo zjištěno, že bezprostředně po spáchání činu oběti nejvíce zaskočilo nevhodné jednání policie, lékařů a zdravotních sester. Kdy jim jednak nebyla poskytnuta žádná obrana před médii a také jim nebyla poskytnuta žádná lékařská pomoc. Stěžovaly si také na nevhodné otázky policistů a nevhodné zacházení zdravotních sester. Naprostá většina obětí pak uváděla, že za největší problém považovaly neadekvátní reakci profesionálů a neinformovanost o jejich právech. Uváděly také bezradnost s tím, že neví, na koho se mají obrátit. Drtivá většina obětí pak uvedla, že s vyrovnáním se se vzniklou situací jim nejvíce pomohla rodina nebo nejbližší příbuzenstvo. Ze státních organizací uvedli pouze obecní úřad, senátorku a zdravotní sestru. Z nestátních organizací pak uvedli pouze Bílý kruh bezpečí, jehož klienty v té době byli. Po činu jim nejvíce ublížilo nevhodné chování policie a nevhodné informování o TČ v médiích. Oslovení uvedli, že by jim nejvíce prospělo, pokud by je někdo lépe informoval o jejich právech, nabídl jim podporu a pocit bezpečí. Dále uváděli, že za velký problém považovali, že v případech, kdy byl jejich případ jakýmkoliv způsobem medializován, ztratili anonymitu. Oběti také zraňoval přístup zdravotnického personálu, který dle nich nebyl dostatečně vyškolen, jak se má k oběti chovat. Mezi další problémy můžeme zařadit i to, že zaměstnavatel nenabídl oběti po spáchání TČ zvláštní dovolenou. Další zápornou stránkou je fakt, že oběti se o organizacích poskytující pomoc obětem TČ dozvěděly od příbuzných nebo známých. Je spodivem, že instituce, ať už státní či nestátní, které s obětí komunikovaly, nedokázaly nabídnout tolik důležité kontakty. Policisté, soudci ani státní zástupci, ani v jednom případě neposkytli kontakt na žádnou pomáhající profesi. Jedinou kladnou stránkou je snad to, že většina obětí, která požádala o peněžitou pomoc od státu, tuto pomoc dostala do tří měsíců od požádání (Čírtková, Vitoušová, 2007).

V našem dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že zaměstnanci s tří a víceletou praxí vykazují vyšší sebe pojetí o znalostech a schopnostech pomoci obětem TČ. Rovněž, ti kteří jsou aktivní v sebevzdělávání se o pomoci obětem, vykazují vyšší sebe pojetí o poskytování pomoci obětem. Mezi muži a ženami pracující v pomáhajících profesích pak neexistují statisticky významné souvislosti v míře aktivity vzdělávání se o pomoci obětem TČ. Pokud výsledky porovnáme s výzkumem BKB zjistíme, že i když si pracovníci v pomáhajících profesích o sobě myslí, že čím déle jsou zaměstnaní a zajímají se o pomoc

obětem, umí jim lépe poskytnout pomoc. Toto se však nemusí projevit v reálném životě. Z našeho šetření vyplývá, že celkem 78 % dotazovaných zaměstnanců se již s obětí TČ setkalo a 25 % s obětí přišlo do kontaktu ve svém zaměstnání. Nejvíce se setkávají s oběťmi TČ proti majetku, s oběťmi TČ proti životu a zdraví a TČ proti rodině a dětem, jejich nejčastěji uváděná organizace, která poskytuje obětem pomoc je PČR a pomoc psychologa. Setkávají se s informacemi o obětech TČ nejčastěji z internetu, z letáků na policii a v čekárnách u lékaře. Celkem 73 % zaměstnanců však nikdo v zaměstnání o pomoci obětem neškolí, což koresponduje s výzkumem BKB, kde si oběti stěžují, na nevhodné chování profesionálů a nedostačené informace o pomoci, či jejich právech.

Z našeho šetření také vyplývá, že 85 % oslovených nemá v zaměstnání dostatek času se oběti věnovat a 58 % oslovených není schopno oběti nabídnout žádnou konkrétní pomoc. Zaměstnanci v pomáhajících profesích také nemají informace o tom, jak funguje mediační služba, neboť celkem 46 % respondentů uvedlo, že nepovažuje za důležité, aby se oběť setkala s pachatelem prostřednictvím mediační služby. Také 66 % oslovených nedokáže posoudit, zda současný systém v ČR věnuje obětem dostatečnou pozornost. U některých respondentů stále existují xenofobní názory, že je ostudou, když se někdo stane obětí TČ a že si oběť za své problémy může sama. Z uvedeného vyplývá, že od roku 2003, kdy bylo provedeno dotazníkové šetření BKB, se v pomáhajících profesích příliš nezměnilo. Od lidí slýcháváme o zkostnatělých státních institucích, což se v daném případě jeví jako opodstatněné. Napovídá nám to ovšem i o tom, že s lidmi, kteří pracují v pomáhajících profesích, je třeba neustále pracovat, školit je, aktivizovat a umožnit jim, aby se rozvíjeli v pomoci druhým a dělat svou práci nejlépe jak dovedou. Jen tak můžou působit v očích svých klientů jako profesionálové.

8 DOPORUČENÍ

Je pochopitelné, že při pomoci obětem TČ může v praxi docházet k určitým problémům. Jde o to vymyslet, jak tyto problémy společně řešit. Oběti stále postrádají dostatečnou ochranu před pachateli, sekundární viktimizací i médii. Problémy nastávají jak v legislativní, tak v praktické úrovni. Paní Kalibová ze společnosti In IUSTITA tvrdí, že se opakovaně setkává s oběťmi, u kterých se soud domníval, že dostatečná ochrana oběti spočívá v tom, že nemusí vypovídat před pachatelem. Některé oběti jsou nuceni k opakované výpovědi, i když to prokazatelně zhoršuje jejich zdravotní nebo psychický stav. V praxi by mohlo být přínosem to, že by podle zákona takový postup neměl být možný. Můžeme navrhnout také soubor doporučení, které se dotýkají zvláště zranitelné oběti, práva obětí na ochranu před pachateli, práva obětí na podporu a pomoc. Dále přístupu obětí ke spravedlnosti a bezplatné právní pomoci. Prosazení nároku na peněžitou pomoc od státu či zákazu opakovaných výslechů. Pro oběť samotnou by mohla být přínosná také větší spolupráce subjektů, které se soustřeďují na pomoc obětem. Z výše uvedeného výzkumu vyplývá, že zaměstnanci v pomáhajících profesích, kteří se aktivně vzdělávají v pomoci obětem, si o sobě myslí, že umí lépe oběti poskytnout pomoc. Konkrétně můžeme tedy iniciovat diskusi o bližší spolupráci těchto subjektů, např. pravidelnými přednáškami PČR, pracovníků probační a mediační služby a pracovníků intervenčních centrech u lidí, kteří pracují v pomáhajících profesích nebo jsou aktivní při pomoci obětem TČ. Jedná se o to, že by přišel pracovník mediační služby např. na policii, do intervenčního centra apod., kde by seznámil zaměstnance s konkrétními případy, možnostmi jak sami pomáhají obětem a jakým způsobem můžou obětem pomoci oni. Tyto přednášky by pomáhající subjekty mohly provádět navzájem mezi sebou. Pracovníci by tak měli větší přehled, jak ostatní instituce konkrétně pomáhají a mohli by tedy lépe poskytnout pomoc konkrétní oběti. Setkání tváří v tvář by mohlo také iniciovat diskusi na konkrétní případy, které pracovníci řešili a vžít se tak lépe do role oběti. Přínosem by mohlo být také to, že by byly na místech veřejně přístupných, např. ve vestibulech nádraží, policie, nemocnice, pracovních úřadů apod. letáky, na kterých by byly aktuální místa, adresy a kontakty na organizace a osoby, které poskytují pomoc obětem TČ. Dále bychom mohli více propagovat pomoc obětem TČ např. při příležitosti Evropského dne obětí. V médiích či pořádáním kulturních a společenských akcí by mohly být poskytovány informace pro oběti TČ. Dále bychom měli apelovat na širokou veřejnost, že TČ jako je třeba i krádež, kterou byl postižen snad každý z nás, stojí za pozornost a ani tzv. lehčí TČ

nelze bagatelizovat. I taková činnost může mít dalekosáhlé důsledky na život oběti, zejména u seniorů, dětí apod. Tyto osoby mohou ztratit jistoty a pocit bezpečí. Je třeba obeznámit všechny pracovníky v pomáhajících profesích s tím, že s každou osobou, která se cítí být obětí, je obětí do té doby, dokud nevyjde najevo, že se jedná o opak nebo se jedná o zcela zjevné zneužití postavení oběti. Pro oběti je klíčová úzká spolupráce všech zúčastněných subjektů a přínosem by bylo pravidelné školení všech pracovníků, kteří se setkávají s oběťmi TČ, neboť je důležitá jakákoliv pomoc, která by pomohla obětem TČ vyrovnat se s jejich aktuální životní situací a vrátit se co nejdříve k běžnému způsobu života.

Dalšími možnými způsoby jak více upozornit na problémy obětí TČ je např. přednášková činnost pro veřejnost, s šířením informací o pomoci obětem a také o tom, co oběť prožívá a jaké jsou dopady TČ na oběť. Přednášky by mohly probíhat v knihovnách, na policii, v různých vesnických a městských spolcích apod. Sdělovací prostředky jako jsou televize, rádia, internet by měli více zdůrazňovat, co oběť cítí, jaký má na ni TČ dopad a jakým způsobem můžeme oběti pomoci. Apelovat na novináře, aby nebyly jen senzace chtivý a přemýšleli i o tom, jak se oběť cítí a jaký na ni může mít jejich reportáž dopad. Přesvědčit média a lidi, že je zcela zvrhlé nechat pachatele TČ provozovat vlastní pořad v televizi, dělat přednášky o tom, jak se páchá trestná činnost a na této si založit svoji obchodní značku. Dále motivovat oběti i lidi pracující v pomáhajících organizacích při aktivizačních činnostech. Zdůrazňovat lidem, že pokud mají možnost obětem jakkoliv pomoci, tak ať to udělají, neboť nikdo z nás neví, kdy bude pomoc potřebovat také. V neposlední řadě nastavit funkční a cyklické vzdělávání zaměstnanců v pomáhajících profesích při pomoci obětem TČ, které povede k tomu, že jakýkoliv kontakt obětí TČ s tímto zaměstnancem je utvrdí v poznání, že se setkali s opravdovým profesionálem.

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsme se zabývali pomocí obětem TČ. Bylo to jednak z důvodu nesouhlasu s tím, že se v poslední době v médiích objevovaly pořady, ve kterých jsme se setkávali s pachateli TČ, kterým byla věnována obrovská pozornost, což může napovídat o zvrácenosti naší populace a jednak z toho důvodu, že stále častěji slycháme pojem tzv. teroristického útoku, kdy se však nedozvíme téměř nic o obětech. Dalším z důvodů, proč jsme se zabývali touto problematikou, je fakt, že média nevěnují pozitivní pozornost obětem TČ, jejich pozůstalým, rodinám, či příbuzným. V úvodu práce jsme si vymezili základní pojmy. Zhodnotili jsme stav tématu v literatuře a uvedli jsme, jaké má téma vztah k sociální pedagogice. Následně jsme popsali vybrané TČ a rozebrali typologie obětí. Poté jsme nastínili, jaký může mít TČ dopad na oběť. Věříme, že tato kapitola bude mít přínos nejen pro lidi pracující v pomáhajících profesích z důvodu vcítění se do obětí, tak i pro každého člověka, který se obětí TČ stane. Následně jsme popsali práva obětí TČ, uvedli jaká je pro ně v ČR dostupná odborná i laická pomoc a které nestátní organizace se zabývají jejich pomocí. Tato část by měla být přínosná zejména pro oběti. TI si můžou uvědomit, že na svoji životní situaci nejsou sami a existují lidé, kteří jim chtějí pomoci.

V druhé části diplomové práce jsme se zabývali kvantitativním výzkumem, kdy jsme si v úvodu stanovili výzkumné cíle a následně tři hypotézy. Veškeré otázky byly zodpovězeny a popsány v kapitole shrnutí výzkumu. Stanovených cílů jsme dosáhli, což přineslo poznání, že většina oslovených respondentů vnímá pomoc obětem TČ jako opodstatněnou a o problematiku pomoci se zajímá. Negativní stránkou zjištění bylo, že 73% oslovených zaměstnanců v pomáhajících profesích zaměstnavatel neškolí o pomoci obětem TČ. Celkem 78 % oslovených respondentů se za svého života setkali s obětí TČ. Nejčastěji s obětí TČ proti majetku, TČ proti životu a zdraví a TČ proti rodině a dětem. Avšak někteří uvádí, že i přesto, že ví, jak oběti pomoci, nemají dostatek času se jí v zaměstnání plně věnovat. Ve většině případů je odkazují na neziskové organizace a jiné odborníky. Velká část respondentů se rovněž domnívá, že v rámci prevence by se o oběti TČ mělo mluvit více. Přínos pro oběti vidí především ve fungujícím systému všech složek pomoci, jejich vzájemné návaznosti, komunikaci a odpovědností mezi nimi. Ve všestranné dlouhodobé pomoci a podpoře, v preventivních programech a i v řádném finančním odškodnění obětí.

Věříme, že veškeré popsané informace v teoretické části a zjištěné informace v praktické části diplomové práce alespoň nějakým způsobem obohatí jak pracovníky v pomáhajících profesích, tak oběti TČ. Z výzkumu jsme zjistili, že většina oslovených respondentů se již s obětí TČ setkala. V budoucnu se s nimi budeme setkávat nadále. Pomoc obětem se postupně vyvíjí a velkým přínosem jsou jak Rámcové rozhodnutí Evropské unie z roku 2001, tak zákon o obětech trestných činů z roku 2013. Nově také vznikají organizace, které se věnují problematice pomoci obětem TČ. V letošním roce i Hollywoodské herečky založily projekt na pomoc obětem sexuálního násilí s názvem Time's Up, který můžeme přeložit, jako čas vypršel. Věříme, že i nadále se bude pomoc obětem rozvíjet a zákonodárci budou vytvářet i nové zákony na podporu obětem. Snad i tato diplomová práce přinesla užitečné informace jak pracovníkům v pomáhajících profesích, obětem TČ i laikům, které je mohou obohatit na jejich životní cestě. Kdyby zde jen jeden člověk našel informaci, která změní jeho způsob života a uvažování k lepšímu, můžeme to považovat za velký úspěch. Pokud budeme usilovně lidem projevovat úctu, pokoru a soucit, můžeme změnit svět k lepšímu. Musíme však začít v první řadě u sebe.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BARKER, Robert L., 2003. *The social work dictionary*. 5th ed. Washington, DC: NASW Press. ISBN 978-0871013552.
- BAKOŠOVÁ, Zlatica, 2005. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Filozofická fakulta Univerzity Komenského. Bratislava: STIMUL, 220 s. ISBN 978-80-969-9440-3.
- BAŠTECKÁ, Bohumila a kol., 2003 *Klinická psychologie v praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál. 420 s. ISBN 80-7178-735-3.
- BAŠTECKÁ, Bohumila a kol., 2005. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Vyd. 1. Praha: Grada. 299 s. Psyché. ISBN 80-247-0708-X.
- BROŽ, Filip a Daniela VODÁČKOVÁ, 2015. *Krizová intervence v kazuistikách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0811-2.
- CONWAY, Helen L., 2007. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2009. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2207-8.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2014. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.
- DOERNER, William G. a Steven P. LAB, 2015. *Victimology*. Seventh edition. Waltham, MA, USA: Anderson Publishing. ISBN 978-0323287654.
- Hans von Hentig, 1948. *The criminals and his victim*. New haven, Bonn, Yale university Press, cit. Dle Schneider H.J., Kriminologie, Berlin, New York, Walter de Gruyter.
- HOLOMEK, Jaroslav, 2013. *Viktimológia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 164 s. Slovenské učebnice. ISBN 978-80-7380-446-6

HUNYADIOVÁ, Stanislava, 2012. *Krízová intervencia v pomáhajúcich profesiách*. 1. vyd. Prešov: Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča. ISBN 978-80- 8132-060-6.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

KAST, Verena, 2000. *Krize a tvořivý přístup k ní: typy životních krizí, jejich dynamika a možnosti krizové intervence*. Praha: Portál. Spektrum (Portál). ISBN 80-717-8365-x.

KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.

KUCHTA, Josef a kol., 2005. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, xxiv, 544 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4

MACHEK, Václav, 1997. *Etymologický slovník jazyka českého*. Fotoreprint podle 3. vyd. Praha: Lidové noviny. 866 s. ISBN 80-7106-242-1.

MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál. 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich, ed., KODYMOVÁ, Pavla, ed. a KOLÁČKOVÁ, Jana, ed., 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál. 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

Mezinárodní příručka pomoci obětem o využití a aplikaci deklarace OSN o základních principech spravedlnosti ohledně obětí trestného činu a ohledně obětí zneužití moci: návrh, duben 1997. Přeložil Jana VÁLKOVÁ. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-46-0.

MICHANČOVÁ, Slávka, 2009. *Vybrané kapitoly z forenzní psychologie a viktimologie*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešově. 87 s. ISBN 978-80-555-0116-1.

MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav, 2004. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck. xxiii, 583 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9

NETÍK, Karel, 1997. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 10, 140 s. Beckova skripta. ISBN 80-7179-177-6

- NOVÁK, Tomáš a Věra CAPPONI, 1996. *Sám proti agresí*. Vyd. 1. Praha: Grada. 123 s. ISBN 80-7169-253-0
- NOVOTNÝ, Oto a kol., 2004. *Kriminologie. 2.*, přeprac. vyd. Praha: ASPI. 451 s. ISBN 80-7357-026-2
- ONDREJKOVIČ, Peter a kol., 2000. *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda. ISBN 80-224-0616-3.
- PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.
- ROBERTS, Albert R., 2000. *Crisis intervention handbook: assessment, treatment, and research*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, xxix, 554 p. ISBN 01-951-3365-X.
- SCHAFER, Stephen, 1968. *The victim and his criminal: A study in functional responsibility*. New York: Random House, 178 pp.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda, 2011. *Krizová intervence pro praxi. 2.*, aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 195 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.
- VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Marie, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
- VELIKOVSKÁ, Martina, 2016. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Vydání 1. Praha: Grada. 168 stran. Psyché. ISBN 978-80-247-4849-8.
- VODÁČKOVÁ, Daniela a kol., 2012. *Krizová intervence. 3.* vyd. Praha: Portál. 543 s. ISBN 978-80-262-0212-7.
- WEMMERS, Jo-Anne M., 2017. *Victimology: a Canadian perspective*. North York, Ontario, Canada: University of Toronto Press. ISBN 978-1442634848.
- ZÁHORA, Jozef a Robert KERT, 2010. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave = Victims of crime : proceedings of the International Conference, held on 25th November 2010, Pan European University Bratislava*. Bratislava: Paneurópska vysoká škola Fakulta práva. ISBN 978-80-89447-36-7.

Elektronické zdroje:

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů ČR*. [online]. © 2009 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2009/1/zakon-040-2009-Sb-zakon-trestni-zakonik-SB2009040>

ČESKO. Zákon č. 45 ze dne 30. ledna 2013 o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). In: *Sbírka zákonů ČR*. [online]. © 2013 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2013/1/zakon-045-2013-Sb-zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-o-zmene-nekterych-zakonu-zakon-o-obetech-trestnych-cinu-SB2013045>

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů ČR*. [online]. © 2006 [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2006/101/zakon-108-2006-Sb-zakon-o-socialnich-sluzbach-SB2006108>

ČESKO. Zákon č. 209 ze dne 31. července 1997 o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. [online]. © 1997 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/1997/201/zakon-209-1997-Sb-zakon-o-poskytnuti-penezite-pomoci-obetem-trestne-cinnosti-a-o-zmene-a-doplneni-nekterych-zakonu-SB1997209>

ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů ČR*. [online]. © 2003 [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2003/201/zakon-218-2003-Sb-zakon-o-odpovednosti-mladeze-za-protipravni-ciny-a-o-soudnictvi-ve-vecech-mladeze-a-o-zmene-nekteryc-SB2003218>

Pomoc obětem trestných činů. *Bílý kruh bezpečí* [online]. © 2018 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>

Pomoc obětem TČ: Práva obětí trestných činů a poškozených. *Policie České republiky* [online]. Praha: Policie ČR, © 2018 [cit. 2018-02-13]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prava-obeti-trestnych-cinu-a-poskozenych.aspx>

Prevence. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/prevence>

Život: *21 nejlepších citátů dalajlámy, které vám řeknou, jak být šťastný.* G.cz [online].
Praha: Extra Online Media, © 2015 - 2017 [cit. 2017-09-12]. Dostupné z: <http://g.cz/spb-21-nejlepsich-citatu-dalajlamy-ktere-vam-ukazou-jak-byt-stastny/#>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
BKB	Bílý kruh bezpečí
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
Např.	Například
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
Resp.	Respektive
Ust.	Ustanovení
TČ	Trestný čin
Tj.	To je
TZ	Trestní zákoník

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Sekundární újma způsobovaná oběti trestného činu	32
Tab. 2: Skutečné četnosti hypotézy č. 1.....	73
Tab. 3: Očekávané četnosti hypotézy č. 1	73
Tab. 4: Skutečné četnosti hypotézy č. 2.....	74
Tab. 5: Očekávané četnosti hypotézy č. 2	75
Tab. 6: Skutečné četnosti hypotézy č. 3.....	76
Tab. 7: Očekávané četnosti hypotézy č. 3	76
Tab. 8: Adresář vybraných kontaktů pomoci obětem trestných činů	111
Tab. 9: Registr poskytovatelů pomoci obětem TČ působících ve Zlínském kraji.....	112

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Emocionální příznaky u obětí TČ.....	33
Obr. 2: Změny v chování a sociálním kontaktu u obětí TČ.....	34
Obr. 3: Tělesné příznaky u obětí TČ.....	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: návratnost dotazníků.....	52
Graf 2: Rozdělení respondentů dle pohlaví	54
Graf 3: Pracovní zařazení	55
Graf 4: Délka praxe.....	56
Graf 5: Postavení respondentů při setkání s obětí TČ	57
Graf 6: Oběť TČ.....	58
Graf 7: Věk oběti	59
Graf 8: Pohlaví oběti.....	60
Graf 9: Informace pro oběti TČ	61
Graf 10: Závislost délky praxe na znalostech pomoci	62
Graf 11: Vzdělávání.....	63
Graf 12: Nabídky pomoci	64
Graf 13: Dostatek času v zaměstnání.....	65
Graf 14: Setkání pachatele a oběti TČ	66
Graf 15: Současný systém pomoci obětem TČ v ČR	67
Graf 16: Oběť TČ.....	68
Graf 17: Věnování pozornosti.....	69
Graf 18: Vyjádření pozornosti pomáhajících institucí.....	70
Graf 19: Je pomoc obětem TČ opodstatněná?	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: VZOR DOTAZNÍKU K REALIZACI VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

Příloha PII: REŠERŠE POUŽITÉ LITERATURY

Příloha PIII: ADRESÁŘ KONTAKTŮ

PŘÍLOHA P I: VZOR DOTAZNÍKU K REALIZACI VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

V Huslenkách, 15. prosince 2017

Dobrý den,

jsem studentem magisterského studia oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Dovoluji si Vás touto cestou oslovit a požádat o anonymní vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je součástí mé diplomové práce. Zjištěné skutečnosti budou aplikovány u zaměstnanců pracujících v pomáhajících profesích pro účely pomoci obětem trestných činů a využity v praxi. Všechny Vámi zvolené odpovědi prosím zakroužkujte nebo doplňte.

Děkuji Vám za strávený čas a přeji hezký den

Bc. Daniel Kubáček

1. V jakém resortu pracujete?

- a) ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
- b) ministerstvo vnitra
- c) ministerstvo zdravotnictví
- d) ministerstvo práce a sociálních věcí
- e) jiné.....

2. Jaká je celková délka Vaší praxe v pomáhajících profesích?

- a) 0 – 3 roky
- b) 3 – 10 let
- c) 10 let a více

3. Pokud jste se za svého života setkal/a s obětí trestného činu, v jakém jste byl/a postavení? (můžete uvést více odpovědí)

- a) jako svědek
- b) sám jsem se stal/a obětí trestného činu
- c) oběť trestného činu byl/la klient/ka v mém zaměstnání
- d) mám rodinného příslušníka, který se stal obětí trestného činu
- e) mám ve svém okolí někoho, kdo se obětí trestného činu stal

f) doposud jsem se neseťkal/a s nikým, kdo se stal obětí trestného činu

4. S jakou obětí trestného činu (TČ) jste se ve svém zaměstnání setkal/a? (můžete uvést více odpovědí)

- a) TČ proti životu a zdraví
- b) TČ proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
- c) TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
- d) TČ proti rodině a dětem
- e) TČ proti majetku
- f) hospodářského TČ
- g) TČ obecně nebezpečného
- h) TČ proti životnímu prostředí
- ch) TČ proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci
- i) TČ proti pořádku ve věcech veřejných
- j) TČ proti branné povinnosti
- k) TČ vojenského
- l) TČ proti lidskosti, proti míru a válečné TČ
- m) v mém zaměstnání jsem se neseťkal/a s žádnou obětí trestného činu

Pokud jste se neseťkali s obětí trestného činu, otázky 5 a 6 nevyplňujte.

5. Kolik let bylo obětí? (můžete uvést více odpovědí)

- a) mladší 18 let (dítě, nezletilý, mladistvý)
- b) 18 – 65 let (dospělý)
- c) starší 65 let (senior)

6. Jakého pohlaví byla oběť? (můžete uvést více odpovědí)

- a) ženské
- b) mužské

7. Čím déle jsem zaměstnán v pomáhající profesi, tím více mám dovedností a umím lépe pomoci obětem trestných činů: (zakroužkujte)

1 2 3 4 5

naprosto souhlasím spíše souhlasím nevím spíše nesouhlasím naprosto nesouhlasím

8. Jaké znáte možnosti pomoci, které mohou pomoci oběti trestného činu:

Vyjmenujte:

.....
.....
.....

9. Jak aktivní jste v otázce vzdělávání se pro pomoc obětem trestných činů?

- a) školí nás pravidelně v rámci zaměstnání, sám/sama se více nezajímám
- b) školí nás pravidelně v rámci zaměstnání, ale zajímám se i sám/sama
- c) v zaměstnání nás neškolí, ale zajímám se sám/sama
- d) v zaměstnání nás neškolí, a nezajímám se ani sám/sama

10. Pokud se ve svém zaměstnání dozvím, že můj klient se stal obětí trestného činu:

- a) jsem sám schopen nabídnout mu konkrétní druhy pomoci
- b) není to v mé pracovní náplni, proto se o to nezajímám
- c) nejsem sám/sama schopen/schopna mu nabídnou konkrétní pomoc, ale vím, kde jej mám odkázat
- d) jiná možnost, doplňte.....

11. Ve svém zaměstnání mám dostatek času, abych se plně věnoval oběti trestného činu:

- a) ano, mám dostatek času se oběti plně věnovat
- b) ne, nemám dostatek času, potřeboval/a bych více

16. Myslíte si, že se obecně věnuje více pozornosti, než by se mělo věnovat?

- a) oběti trestného činu
- b) pachatelům trestných činů
- c) nedokážu posoudit, komu se obecně věnuje více pozornosti

17. Pokud se člověk stane obětí trestného činu, pozornost pomáhajících institucí by měla směřovat spíše k oběti:

- a) ano, pachatel by se měl o svá práva starat sám
- b) ne, pachatel také potřebuje pomoc
- c) neumím posoudit

18. Vnímáte pomoc obětem trestných činů jako opodstatněnou?

1 2 3 4 5
naprosto souhlasím spíše souhlasím nevím spíše nesouhlasím naprosto nesouhlasím

19. Co by podle Vás bylo přínosem pro oběti trestných činů:

.....
.....
.....

20. Pokud máte nějaký názor na pomoc obětem trestných činů, zde se můžete vyjádřit:

.....
.....
.....

21. Jste muž nebo žena?

- a) žena
- b) muž

PŘÍLOHA P II: REŠERŠE LITERATURY

BARKER, Robert L., 2003. *The social work dictionary*. 5th ed. Washington, DC: NASW Press. ISBN 978-0871013552.

Tento slovník sociální práce je již pátým vydáním původního slovníku. Obsahuje více než 9 000 pojmů. Katalogizuje a porovnává soubor jmen, pojmy, organizace, historické postavy a hodnoty, které definují sociální práci. Je velmi přínosným pro studenty sociální práce a samotné sociální pracovníky.

BAKOŠOVÁ, Zlatica, 2005. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Filozofická fakulta Univerzity Komenského. Bratislava: STIMUL, 220 s. ISBN 978-80-969-9440-3.

Jedná se o vysokoškolskou učebnici pro studenty oboru pedagogiky, která je výsledkem vědecké a pedagogické činnosti autorky. Kniha je rozdělena do sedmi kapitol. Tři kapitoly jsou teoretického charakteru. Popisují terminologii, koncepci a model sociální pedagogiky, dále objasňují vztah k speciální pedagogice, sociální práci, sociální andragogice, psychologii, sociologii a dalším disciplínám. Další čtyři kapitoly mají teoreticko-empirický charakter. Jsou podloženy výzkumnými zjištěními a analýzou případových studií. Každá kapitola je didakticky zpracována tak, aby příklady, spojením teorie a praxe, otázkami a úlohami pro studenty byla příručkou pochopení sociálních a výchovných jevů.

BAŠTECKÁ, Bohumila a kol., 2003. *Klinická psychologie v praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál. 420 s. ISBN 80-7178-735-3.

Kniha představuje oblasti a okruhy, kterými se klinický psycholog zabývá. Jsou to např. neuropsychologie, psychopatologie, psychosomatika a psychologie nemoci, sociopatologie a formy terapie. Kniha je dále doplněna o řadu případových studií, profilů různých klinických pracovišť i portrétů předních klinických psychologů.

BAŠTECKÁ, Bohumila a kol., 2005. *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Vyd. 1. Praha: Grada. 299 s. Psyché. ISBN 80-247-0708-X.

Publikace předkládá podrobný přehled o poskytování terénní krizové pomoci v ČR. Ten je doplněn o příslušné kazuistiky a rozhovory s lidmi, které postihla katastrofická životní událost. Publikace poslouží zejména psychologům a pomáhajícím pracovníkům, ale i ostatním zájemcům o danou problematiku. Je rozdělena do tří částí - vymezení události a jejímu časovému průběhu, obětem, projevům a důsledkům neštěstí, rámci pomáhání,

typům pomoci, přípravě, ochraně a záchraně. Obsahuje i rámec zákonné pomoci v ČR a to v působnosti jednotlivých ministerstev.

BROŽ, Filip a Daniela VODÁČKOVÁ, 2015. *Krizová intervence v kazuistikách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0811-2.

Kniha poskytuje základní údaje o krizi a krizové intervenci pomocí kazuistik. Cílem knihy nebylo podat obecné teoretické informace, nýbrž ukázat praktické příběhy ze života a na nich demonstrovat hlavní postupy řešení krizových situací. Kniha obsahuje i části, které se čtenářem interagují pomocí otázek a úkolů.

CONWAY, Helen L, 2007. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

Publikace slouží jak obětem domácího násilí, tak i těm, kteří znají v okolí někoho v této pozici a chtějí mu pomoci. Autorka v publikaci na devíti příkladech skutečných lidí líčí různé způsoby projevů domácího násilí a zároveň ukazuje možnosti, jak se mu můžeme bránit. Publikací se snaží dát obětem domácího násilí na vědomí, aby se nebály vše přiznat a někomu se s problémy svěřily.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2009. *Forenzní psychologie. 2., upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.

Publikace se věnuje aktuálním poznatkům z oblasti psychologie, která je aplikovaná na problémy kriminality. Předkládá základní informace z historie forenzní psychologie a současná fakta týkající se psychologie pachatelů a obětí trestné činnosti. Kniha obsahuje pět kapitol týkající se forenzní psychologie jako vědy - psychologii pachatele, psychologii oběti, psychologických aspektů vybraných deliktů a využití psychologie při vyšetřování trestných činů.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2207-8.

Publikace se zaměřuje na vybranou skupinu sociálně patologických jevů nebo deliktů, a to na domácí násilí, stalking a mnohočetné vraždění. Každý z těchto jevů je popsán v jednotných kapitolách. Kapitoly vždy obsahují úvodní seznámení s danou problematikou, základní informace, druhy a příčiny daného jevu. V publikaci je dále popsáno možné

řešení těchto jevů a i jejich psychologická interpretace. Krom toho jsou dále tyto jevy doplněny o názory forenzní psychologie

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2014. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1.

Kniha je zaměřena na oběť trestného činu. Je rozdělena do 11 kapitol, které postihují emoce oběti, mýty o ideální oběti, průběh viktimizace, její následky a syndromy. Navíc je v knize popsáno i spektrum posttraumatických reakcí, znalecké zkoumání oběti, zvláště zranitelné oběti a spravedlnost z pohledu oběti. Smyslem knihy je seznámit veřejnost s pocity oběti a přispět tak k jejich pochopení.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.

Kniha v pěti kapitolách podává přehledně informace a doporučení pro pomoc obětem trestných činů. Je inspirací především pro psychology, sociální pracovníky, právníky, pracovníky probační a mediační služby a dalším pracovníkům v pomáhajících profesích. Praktické informace zde naleznou ale i studenti, lékaři, pracovníci linky důvěry a další, kteří se buď na vlastní kůži stali obětí kriminality, nebo ve svém okolí znají osobu, která potřebuje pomoci. Je napsána tak, aby pomohla obětem se zorientovat v problémech a pocitech, které prožívají. Symbolicky byla vydána k 15. výročí založení občanského sdružení Bílý kruh bezpečí a Evropského dne obětí.

DOERNER, William G. a Steven P. LAB, 2015. *Victimology*. Seventh edition. Waltham, MA, USA: Anderson Publishing. ISBN 978-0323287654.

Kniha je určena studentům systému trestního soudnictví ve Spojených státech a jeho dopadu na oběti trestných činů. Popisuje historii i současný stav oboru viktimologie a načrtává důvody, které vyžadují samostatné zaměření na oběti trestných činů. Autoři vyzývají studenty, aby přehodnotili současnou reakci na oběti trestných činů a vyvinuli lepší přístupy k řešení jejich problémů. Jde o pokračující vydání, které se navíc zabývá důležitými důsledky restorativní justice.

Hans von Hentig, 1948. *The criminals and his victim*. New haven, Bonn, Yale university Press, cit. Dle Schneider H.J., *Kriminologie*, Berlin, New York, Walter de Gruyter.

Publikace se věnuje problematice trestného činu a roli oběti. Autor se v ní zabývá vztahem mezi zločinem a běžnými společenskými faktory jako jsou např. rodinné prostředí, okupace, náboženství apod. Poukazuje na to, jak některé rysy a tendence oběti formují a formují i agresivní sklony pachatele. Autor přišel s první typologií, která rozdělovala oběti do skupin podle sociálních charakteristik

HOLOMEK, Jaroslav, 2013. *Viktimológia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 164 s. Slovenské učebnice. ISBN 978-80-7380-446-6

Učebnicový text se zaměřuje na vývoj a současný stav oboru viktimologie. Je rozdělen do sedmi kapitol, ve kterých se zabývá definicemi základních pojmů, vznikem a vývojem viktimologie, zdroji o viktimizace a jejich obětech, dále následkami viktimizace (fyzickou, psychickou, sociální, finanční a materiální újmu), náhradám škody, odškodněním oběti a pomoci oběti.

HUNYADIOVÁ, Stanislava, 2012. *Krizová intervencia v pomáhajúcich profesiách*. 1. vyd. Prešov: Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča. ISBN 978-80-8132-060-6.

Publikace předkládá základní poznatky související s krizí, její teorií a vývojem. Zároveň uvádí praktické poznatky z oblasti sociální práce a řešení konkrétních situací v krizové intervenci. Je členěna do pěti kapitol, ve kterých se zabývá teorií krize, vývojem a jejími řešeními, krizovou intervencí pro praxi, tématem klienti krizové intervence a sociálnímu pracovníkovi v krizové intervenci.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

Publikace se zabývá základy kvantitativně orientovaného výzkumu v pedagogice. Je určena především pro studenty pedagogických oborů a pro pedagogy. Autor se v publikaci podrobněji věnuje informačním zdrojům a otázkám měření v pedagogickém výzkumu. Krom základních metod využívá i ty málo obvyklé, jako např. faktorová a shluková analýza, Q-metodologie a další.

KAST, Verena, 2000. *Krize a tvořivý přístup k ní: typy životních krizí, jejich dynamika a možnosti krizové intervence*. Praha: Portál. Spektrum (Portál). ISBN 80-717-8365-x.

Autorka se v knize zabývá otázkami typických životních situací, které mohou vyvolat krizi. Je rozdělena do osmi kapitol, jež se zaměřují na témata krize jako šance, krize zrání, krize z nadměrné a nedostatečné stimulace, krizová intervence při susidálním ohrožení, krizová intervence u krizí ze zármutku, krizová intervence při zjištění život ohrožující nemoci, krizová intervence u eskalující partnerské rozepře a krize v rámci psychoterapeutického procesu. Popisovaná problematika je zde prezentována i pomocí praktických příkladů.

KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.

Autor v knize dává do kontextu pohled na historii i současnost sociální pedagogiky. Zaměřuje se na problematiku sociálního prostředí, škol a výchovných institucí, sociálně pedagogické komunikaci, multikulturního soužití a dalších. Seznamuje čtenáře s metodologickými východisky sociální pedagogiky a zároveň ji popisuje jako vědní disciplínu i jako častý studijní obor.

MACHEK, Václav, 1997. *Etymologický slovník jazyka českého*. Fotoreprint podle 3. vyd. Praha: Lidové noviny. 866 s. ISBN 80-7106-242-1.

Slovník obsahuje více než 8 000 základních etymologických hesel. Je určen pro zjištění původu nejčastěji používaných a méně známých slov.

MATOUŠEK, Oldřich, ed., KODYMOVÁ, Pavla, ed. a KOLÁČKOVÁ, Jana, ed., 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál. 351 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

Tato publikace je příručkou, snažící se přiblížit veřejnosti obor sociální práce. Obsahuje 18 kapitol, které jsou zaměřeny na sociální práci s ohroženými skupinami lidí, od dětí až po dospělé. Zabývá se taktéž i nezaměstnanými, bezdomovci a uprchlíky a sociální prací v rámci probační a mediační služby.

MATOUŠEK, Oldřich a kol, 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál. 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.

Jde o rozsáhlé dílo obsahující přes 200 hesel psychologických a sociologických teorií a přístupů s dopadem do sociální práce. Všechna tyto hesla jsou tematicky uspořádána do

bloků. Dále obsahuje přehled klíčových pojmů, technik a metod sociální práce, poskytovaných služeb a ohrožených skupin. Jde o první českou encyklopedii z oboru sociální práce.

Mezinárodní příručka pomoci obětem o využití a aplikaci deklarace OSN o základních principech spravedlnosti ohledně obětí trestného činu a ohledně obětí zneužití moci: návrh, duben 1997. Přeložil Jana VÁLKOVÁ. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-46-0.

Příručka se zabývá dopadem viktimizace, programem pomoci obětem, odpovědností profesionálních a dobrovolných pracovníků vůči obětem, vnitrostátní právem, politikou a plánováním a spoluprací na mezinárodní úrovni. Hlavním cílem programu služeb je pomoc obětem dokázat se vyrovnat s emocionálním traumatem a poskytovat tyto služby: krizovou intervenci, poradenství, podporu obětí, podporu v průběhu vyšetřování trestného činu, podporu v průběhu trestního stíhání a soudního řízení, podporu po ukončení případu, výcvik profesionálních pracovníků, zabývajících se oběťmi, služby zajišťující výchovu občanů, preventivní služby a měl by být vypracován také etický kodex.

MICHANČOVÁ, Slávka, 2009. Vybrané kapitoly z forenzej psychologie a viktimologie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešově. 87 s. ISBN 978-80-555-0116-1.

Jak uvádí sám název knihy, jde o vybrané kapitoly z oboru forenzní psychologie. Mezi hlavní témata rozebíraná v knížce patří forenzní psychologie, kriminalita a teorie delikvence, psychologie vězeňské a postvězeňské péče, viktimologie, dopad trestného činu na oběť a formy pomoci obětem trestných činů.

MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav, 2004. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck. xxiii, 583 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9

Publikace zpracovává nové změny, ke kterým došlo v trestním řízení a v policejním právu po roce 2011. Učebnicový test je rozšířen o doplňky týkající se metod kriminalistické identifikace osob, automatických informačních systémů a metod mezinárodní policejní spolupráce v trestních věcech. Dále publikace obsahuje informace o metodikách vyšetřování vysoce nebezpečných forem kriminality a systému kriminalistické nauky.

NETÍK, Karel, 1997. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 10, 140 s. Beckova skripta. ISBN 80-7179-177-6

Kniha je vlastně učebnicovým textem, ve kterém se autoři zabývají teoretickými i praktickými otázkami profese forenzního psychologa. Jejich snahou je postihnout a pokusit se nalézt řešení narůstajících problémů. Mezi ty hlavní patří péče o děti a mládež, trestní odpovědnost, racionální užívání, sankcí, zacházení s pachateli trestných činů a jejich oběťmi.

NOVÁK, Tomáš a Věra CAPPONI, 1996. *Sám proti agresí*. 1. vyd. Praha: Grada, 123 s. ISBN 80-716-9253-0.

Kniha předkládá základní informace o agresivitě, šikanování, psychickém týrání na pracovišti – mobbingu a fyzickém napadení. Obecně vzato jde o jakousi praktickou příručku na zvládnutí agrese v sociálních skupinách. Autoři se v knize snaží charakterizovat možné formy agrese, odhalovat její projevy a přináší také praktické rady, jak se různým projevům agrese bránit nebo jim předcházet.

NOVOTNÝ, Oto a kol., 2004. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI. 451 s. ISBN 80-7357-026-2

Publikace podává základní informace o kriminologii. Definiuje tento pojem, specifikuje úkoly kriminologie. Pojednává o stavu, struktuře a dynamice kriminality. V jednotlivých částech publikace rozebírá majetkovou, násilnou, mravnostní a organizovanou kriminalitu, kriminalitu a návykové látky, kriminalitu mládeže a proti mládeži. Vše je doplněno o tabulky, grafy a schémata.

ONDREJKOVIČ, Peter a kol., 2000. *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda. ISBN 80-224-0616-3.

Reakcí na současné dění ve světě (globalizace, volný pohyb osob, apod.) se spojilo 14 autorů a vytvořilo dílo, jež se snaží přivést nové pohledy na problematiku patologických jevů v životě společnosti. Kniha je velmi rozsáhlá, obsahuje celkem 23 kapitol.

PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.

Publikace představuje souhrnný pohled na historii a současnost sociální pedagogiky. Obsahuje tři části, přičemž ta první je věnována popisu historických a současných myšlenkových proudů, díky nimž sociální pedagogika stavěla svá paradigmaty, pohledy

na výchovu a prostředí. Druhá část se věnuje otázkám specifík sociální pedagogiky, jejího zaměření, obsahového pojetí a problematiky pojetí profese sociálního pedagoga. Poslední část rozebírá více témat souvisejících se sociální pedagogikou.

ROBERTS, Albert R., 2000. *Crisis intervention handbook: assessment, treatment, and research*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, xxix, 554 p. ISBN 01-951- 3365-X.

Publikace vznikla jako reakce na rostoucí množství krizových situací, jež ovlivňují životy široké veřejnosti. Zaměřuje se na služby krizové intervence pro osoby, které jsou oběťmi přírodních katastrof, školního a domácího násilí, násilných zločinů a osobních či rodinných krizí. Publikace je rozdělena do pěti kapitol, v nichž se autor průběžně zabývá přehledem teorie krize a krizové intervence a práci s klienty. Dále hodnocení krize a modelům krizové intervence u dětí a mladistvých, prevenci krizí u obětí násilí, hodnocení krize a krizovou intervencí v oblastech zdraví a duševního zdraví. Poslední část se zabývá výzkumem a doporučením pro další vývoj. Je určena především jako příručka sloužící k přípravě poskytovatelů pomoci v krizi.

SCHAFER, Stephen, 1968. *The victim and his criminal: A study in functional responsibility*. New York: Random House, 178 pp.

V publikaci se původem maďarský kriminolog a sociolog zabývá oblastí kriminologie. Jako jeden z prvních vycházel z teorie, že člověk je určitým způsobem zodpovědný za to, že se stal obětí trestného činu.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, 2011. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 195 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.

Kniha se zaměřuje na poskytování krizové intervence. Podrobně v ní provádí klienta krok za krokem. Je rozdělena do třinácti kapitol, v nichž jsou popsány jednotlivé oblasti krizové intervence. Od problematiky násilí, sebevražd, ztrát v životě, krizových situací až po právní aspekty. Kniha je určena nejen pracovníkům integrovaného záchranného systému a pracovníkům v pomáhajících profesích, ale i zdravotnickým pracovníkům, pedagogům, studentům a dalším.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

Publikace se zaměřuje na násilí v partnerských vztazích z pohledu obětí, pachatelů a dětí. Snaží se zjistit, jak účastníci domácího násilí vnímají tuto problematiku. Kniha je rozdělena na čtyři kapitoly. V úvodu jsou vysvětleny základní pojmy a formy domácího násilí. Dále jsou v knize zmiňovány i nejčastější mýty spojené s násilím v partnerských vztazích. V dalších kapitolách jsou popsány možné způsoby intervence a základní doporučení pro efektivní pomoc obětem. Kniha obsahuje i seznam organizací, které se zabývají pomocí obětem trestných činů.

VELIKOVSKÁ, Martina, 2016. *Psychologie obětí trestných činů: proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevence a vyrovnávání se s viktimizací, reálné případy z policejní praxe*. Vydání 1. Praha: Grada. 168 stran. Psyché. ISBN 978-80-247-4849-8.

Autorka působí jako policejní psycholog, systematicky se zabývá problematikou obětí trestných činů a psychologickými aspekty jejich viktimizace. Ve své knize popisuje jevy a procesy, o kterých toho u nás stále moc napsáno není. Ve čtyřech kapitolách se zaměřuje na proces viktimizace, status oběti a jeho význam, prevenci a vyrovnávání se s viktimizací a dále zde přikládá reálné případy z policejní praxe a návody, jak poškozeným pomoci.

VODÁČKOVÁ, Daniela a kol., 2012. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál. 543 s. ISBN 978-80-262-0212-7.

Kniha seznamuje čtenáře s důvody, proč lidé vyhledávají pomoc a jaké jsou možnosti krizové intervence. V první části se podrobně věnuje teoretickým informacím, formám (setkání tváří v tvář, telefonická pomoc, krizová intervence při katastrofách) a technikám krizové intervence. V druhé části jsou rozebírány krize vyskytující se v jednotlivých fázích lidského života.

WEMMERS, Jo-Anne M., 2017. *Victimology: a Canadian perspective*. North York, Ontario, Canada: University of Toronto Press. ISBN 978-1442634848.

Kniha shrnuje poznatky z historie viktimologie a dává ji do kontextu se současným stavem, přičemž věnuje stejnou pozornost historické, teoretické a aplikované straně viktimologie. Dále se zaměřuje se především na oběť a její práva z pohledu lidských práv.

ZÁHORA, Jozef a Robert KERT, 2010. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave = Victims of crime : proceedings of the International Conference, held on 25th November 2010, Pan European University Bratislava. Bratislava: Paneurópska vysoká škola Fakulta práva. ISBN 978-80-89447-36-7.*

Kniha je sborníkem příspěvků z mezinárodní konference konané 25. února 2010 v Bratislavě. Hlavními oblastmi konference byly: trestně-právní aspekty obětí kriminality, kriminologické aspekty obětí kriminality a pomoc obětem kriminality. V sborníku je uvedených 37 příspěvků od autorů především ze Slovenska, České republiky, Rakouska a Polska. Příspěvky jsou uvedené v slovenském, českém anebo anglickém jazyce.

PŘÍLOHA P III: ADRESÁŘ KONTAKTŮ

Tab. 8: Adresář vybraných kontaktů pomoci obětem trestných činů

Název organizace	Telefon	Webové stránky	E-mail
ACORUS	283 892 772	www.acorus.cz	info@acorus.cz
ADRA	257 090 640	www.adra.cz	pyramidahk@adra.cz
Bílý kruh bezpečí	251 511 313	www.bkb.cz	bkb@bkb.cz
		www.donalinka.cz	
		www.domacinasili.cz	
Centrum nové naděje	558 629 223	www.cnnfm.cz	cnn.lucie@atlas.cz
Česká katolická charita - projekt Magdala	224 426 519	www.charita.cz	praha@charita-adopce.cz
České sdružení obětí dopravních nehod	773 618 420	www.csodn.cz	csodn-poradna@centrum.cz
Dětské krizové centrum	777 715 215	www.ditekrize.cz	problem@ditekrize.cz
Diakonie ČCE - středisko v Plzni	377 220 795	www.diakoniecce.cz	plzen@diakoniecce.cz
Diakonie ČCE - středisko křesťanské pomoci v Praze	222 520 589	www.skp.diakoniecce.cz	skp.@diakoniecce.cz
Élektra	603 812 361	www.centrumelektra.webnode.cz	info@centrumelektra.cz
Fond ohrožených dětí	224 236 655	www.fod.cz	fod@fod.cz
Hate Free Culture		www.hatefree.cz	info@hatefree.cz
In IUSTITA	773 177 636	www.in-ius.cz	poradna@in-ius.cz
Intervenční centrum Zlín	577 018 265	www.centrum-poradentsvi.cz	info@scentrum-poradentsvi.cz
Krizové centrum RIAPS	222 586 768	www.csspraha.cz	riaps@csspraha.cz
Liga lidských práv	545 210 446	www.llp.cz	info@llp.cz
Magdalenium	776 718 459	www.magdalenium.cz	magdalenium2@centrum.cz
Persefona o.s.	545 245 519	www.persefona.cz	domacinasili@persefona.cz
Právní linka 24	733622333	www.pravnilinka24.cz	
Probační a mediační služba Zlín	577 222 580	www.pmscr.cz	vlhotka@pms.justice.cz
ProFem, o.p.s.	224 910 744	www.profem.cz	info@profem.cz
ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy SOS tel.	241 432 466	www.rosa-os.cz	info@rosa-os.cz
	602 246 102		
Rubikon centrum	739470408	www.rubikoncentrum.cz	info@rubikoncentrum.cz
Samoživitelky	702 161 717	www.samozivitelky.cz	info@samozivitelky.cz
Slezská diakonie	558 764 333	www.slezskadiakonie.cz	ustredi@slezskadiakonie.cz
ŽIVOT 90 Senior tel.	800 157 157	www.zivot90.cz	seniortelefon@zivot90.cz

(Zdroj: vlastní zpracování)

Tab. 9: Registr poskytovatelů pomoci obětem TČ působících ve Zlínském kraji

Veřejné ID	Název	Sídlo
ADV000029	Mgr. Jan Drozd	třída Tomáše Bati 3067, Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000094	JUDr. Markéta Vallová, advokátní kancelář	Sedmdesátá 7055, Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000129	Mgr. Petr Šimek - advokát	Zahradní 1297, Malenovice, Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000169	Mgr. Zuzana Mlčoušková	Zahradní 1297, Malenovice, Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000172	Mgr. Martin Cypris, advokát	Lannova tř. 16/13, České Budějovice, České Budějovice, Jihočeský/Jihočeský
ADV000191	Mgr. Bc. Tomáš Gazda, advokát	Ke Skalce 358, Horní Ves, Fryšták, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000233	Mgr. Ivana Sliacka	Zatloukalova 529, Luhačovice, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000248	Mgr. Jiří Slováček	Štěpánská 640/45, Nové Město, Praha 1, Hlavní město Praha, Praha/Praha
ADV000251	Mgr. et Mgr. Ivana Písková, advokátka	Tomáše Bati 3067, Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000281	JUDr. Stanislav Zenáhlík	Mostní 5552, Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
ADV000282	Mgr. Vladimír Janošek, advokátní kancelář	Hvězdova 1716/2b, Praha 4 - Nusle, Praha, Hlavní město Praha, Praha/Praha
AKR000014	La Strada Česká republika, o.p.s.	Praha, Praha, Hlavní město Praha, Praha/Praha
AKR000024	Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.	Hrbová 1561, 75501 Vsetín, Vsetín, Severomoravský/Zlínský
PMS000057	Středisko PMS - Kroměříž	Riegrovo nám. 3228/22, 76701 Kroměříž, Kroměříž, Jihomoravský/Zlínský
PMS000060	Středisko PMS - Uherské Hradiště	Svatováclavská 568, 68601 Uherské Hradiště, Uherské Hradiště, Jihomoravský/Zlínský
PMS000062	Středisko PMS - Zlín	Dlouhé Díly 351, Louky, 76302 Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
PMS000078	Středisko PMS - Vsetín	Mostecká 303, 75501 Vsetín, Vsetín, Severomoravský/Zlínský
SZZ000009	STROP, o. s.	Dlouhá 2699, 76001 Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
SZZ000022	In IUSTITIA, o. p. s.	Rybná 716/24, Staré Město, Praha, Hlavní město Praha, Praha/Praha
SZZ000028	Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy, příspěvková organizace	U Náhonu 5208, 76001 Zlín, Zlín, Jihomoravský/Zlínský
SZZ000035	Vzdělávací a komunitní centrum Integra Vsetín o.p.s.	Na Rybníkách 1628, 75501 Vsetín, Vsetín, Severomoravský/Zlínský

(Zdroj: vlastní zpracování)